

SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

Sivas
Halk Dansları
(Oyunları) Çalıştayı

Editörler

Doç. Dr. Mustafa Kaya
Öğr. Gör. Erdoğan Önder

SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
FOLKLOR ARAŞTIRMALARI MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ

SIVAS2022

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI NO: 239

20/04/2022 Tarih ve 6 Numaralı Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yayın Kurulu Kararı ile 06/05/2022 Tarih ve 13 Toplantı Sayılı Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yönetim Kurulu Kararına istinaden basımı uygun görülmüştür.

İNCELEME KOMİSYONU:

Prof. Dr. Serkan HAZAR

Doç. Dr. Erhan SOLMAZ

Dr. Öğr. Üyesi Erol AKSOY

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Spor Bilimleri Fak. / SIVAS

Uşak Üniversitesi Fen Edebiyat Fak. / UŞAK

Erciyes Üniversitesi Eğitim Fak. / KAYSERİ

SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

SİVAS HALK DANSLARI (OYUNLARI) ÇALIŞTAYI

ISBN

978-605-7902-67-2

Editörler

Doç. Dr. Mustafa Kaya

Öğr. Gör. Erdoğın Önder

Kapak ve İç Düzen

Abdulkadir KOCATÜRK

Baskı

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlük Matbaası

Sertifika No: 40954

Dağıtım

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Sivas 2022

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	5
Çalıştayda Ele Alınan Konular	7
Çalıştay Programı	9
AÇILIŞ KONUŞMALAR	
Prof. Dr. Hakan Yekbaş	11
Dr. Uğur Başaran	13
I. BÖLÜM	
<i>Sivas'ta Türkümlü Halk Oyunları</i>	
Dr. Doğan Kaya	17
<i>Sivas Yöresi Halk Oyunlarında Yapısal Değişim, Bozulma Sebepleri ve Çözüm Önerileri</i>	
Ahmet Karababa	21
<i>Oyun Eğitimi ve Çözüm Önerileri</i>	
Kadir Mahiroğulları	25
<i>Halk Oyunlarının Sportif Yönü</i>	
Edip Karabacak	31
<i>Halk Oyunlarının Derlenmesinde Yaşanan Sorunlar</i>	
Yener Altuntaş	37
<i>Sivas Yöresi Halk Oyunlarında Gösteri Makyajı</i>	
Murat Ünalmış	39
<i>Halk Eğitimi Merkezlerindeki Halk Oyunları Kurs Modüllerinin İçerik Bakımından İncelenmesi ve Sivas Halk Eğitimi Merkezinde Açılan Halk Oyunları Kurslarına Dair İstatistik Bilgiler</i>	
Ramazan Baker	43
<i>Amaçtan Araca Halk Oyunları</i>	
Doç. Dr. Mustafa Kaya	47
<i>Sivas Halk Oyunlarına Genel Bakış</i>	
Ziya Soybayraktar	53
<i>Ayağım Gitmiyor Gardaş</i>	
Murat Özkan	59

<i>Halk Oyunlarında İletişim Sorunları</i>	
Prof. Dr. E. Erdal Erşan	65

<i>Sivas Halk Oyunlarının Müzikal Yapısı</i>	
Muhammed Civelek	67

<i>Sivas Halk Oyunlarının Pedagojik, Kavramsal ve Metodolojik Sorunları</i>	
Erdoğan Önder	71

ÇALIŞTAYA METİN GÖNDEREREK KATKI SAĞLAYANLAR

<i>Sivas Oyunlarında Repertuar ve Aktarım Sorunları</i>	
Nevzat Öztürk	83

<i>Günümüzde Sivas Halk Oyunlarının Sorunları</i>	
Mustafa Arslan	87

<i>Oyun Aksaklıkları ve Çözüm Önerileri</i>	
Muhammed Reşit Aytekin	93

II. BÖLÜM

A) Oyunların Karakteriyle İlgili Sorunlar	97
B) Araştırma, Derlemeyle ve Oyun Aktarım İle İlgili Sorunlar	98
C) Oyun Eğitimcileri (Antrenör) ve Seçici Kurul Üyeleriyle (Hakem) İlgili Sorunlar	100
D) Yarışma ve Gösterilerle İlgili Sorunlar	102
E) Müzik Alanında Yaşanan Sorunlar	104
F) Giyim – Kuşam, Kostüm ve Süslenmeyle İlgili Sorunlar	106
G) Fiziksel Yeterlilik, Esneklik ve Antrenman – Egzersizle İlgili Sorunlar ...	107

III. BÖLÜM

ÇALIŞTAY SONUCU RAPORLANAN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

A) Oyun Eğitimi ve Eğitimcilerle İlişkin Çözüm Önerileri	111
B) Araştırma – Derlemeye İlişkin Çözüm Önerileri	112
C) Giyim - Kuşamla İlgili Çözüm Önerileri	114
D) Fiziksel Yeterlilik, Esneklik ve Antrenman – Egzersizle İlgili Öneriler ...	114
E) Müzikle İlgili Öneriler	114
F) Toplumsal Bütünleşmeyle İlgili Öneriler	115

Sivas Halk Oyunları Gelişim, Değişim ve Çözüm Yollarını Değerlendirme, Eylem Planı ve Sonuç	115
--	-----

Çalıştaydan Kareler	117
----------------------------------	-----

SUNUŞ

Coğrafi olarak İç Anadolu Bölgesi, Yukarı Kızılırmak Bölümü'nde yer alan Sivas, tarihi ve kültürel zenginlikleri açısından ülkemizin önemli şehirlerinden birisidir. Geçmişten günümüze birçok medeniyetin yaşadığı bu coğrafya, halk biliminin en önemli öğelerinden biri olan Türk Halk Oyunlarının güzide örneklerini içerisinde barındırmaktadır. Sivas'ta halk oyunları, birlik ve beraberlik duygusunun yaygınlaşmasını sağlayan, örf, adet ve geleneklerimizin yaşatılmasında önemli görevleri üstlenmiş toplumsal bir değer olarak algılanmaktadır. Bu birlik ve beraberlik duygusunun oluşmasıyla vatanına, milletine bağlı, mayası temiz nesillerin yetişmesi sağlanabilmektedir. Halk oyunlarının her aşamasında, bir olma, beraber olma, hür olma ve güçlü olmanın manevi bütünlüğü, Türk Milletinin karakterini simgeler. Bu bakımdan Türk Halk Oyunları, değerli bir geleneğimiz ve gelecek nesillere aktarılması gereken çok kıymetli bir mirasımızdır. Bu önemli mirasımızın yayılması, yaşatılması ve gelişmesi için katkı sağlayacak her türlü çalışma son derece önemlidir. Bu bağlamda üniversitemiz, kültürel değerlerimizin ne kadar hassas ve kadar kıymetli olduğunun farkındadır ve halk oyunları ile ilgili yapılacak tüm organizasyonlara da destek vermeye hazırdır. Nitekim Sivas'ta ilk kez yapılacak olan Sivas Halk Oyunları Çalıştayının, üniversitemizin öncülüğünde gerçekleştirilmesi oldukça anlamlıdır. İlk defa yapılacak olan bu çalıştayın çok önemli akademik sunumlara imkân sağlayacağı, buradan çıkacak sonuçların da Sivas halk oyunlarının gelişimine ışık tutacağı düşünüyordum. Folklor Araştırma Merkezimiz öncülüğünde yapılan bu organizasyona katkı sağlayan ve çalıştayın düzenlenmesinde emeği geçenlere teşekkür ediyorum, çalışmalarında başarılar diliyorum.

Prof. Dr. Alim Yıldız

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Rektörü

ÇALIŞTAYDA ELE ALINAN KONULAR

1. Oyun Aksaklıkları ve Çözüm Önerileri
2. Geleneksel Giyim Kuşam Sorunları ve Çözüm Önerileri
3. Müzikal Yapıların Sorunları ve Çözüm Önerileri
4. Derleme – Aktarma Sorunları ve Çözüm Önerileri
5. Sahneleme Yöntemleri, Sorunları ve Çözüm Önerileri
6. Oyun Eğitimi Sorunları ve Çözüm Önerileri
7. Oyunlarda Değişim (Dejenerasyon) Sorunları ve Çözüm Önerileri
8. Geleneksellik ve Modernizm Sorunları ve Çözüm Önerileri
9. Yarışmalar, Avantaj ve Dezavantajları
10. Genel Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Not: İçerideki bölüm ve sıralama katılımcıların çalıştaydaki oturum sıralamasına göre yapılmıştır. Çalıştaya katılmayan fakat metin göndererek katkıda bulunan hocalarımızın görüşleri ise en sona eklenmiştir. Görüşler çalıştay sonrasında konuşmacıların kendileri tarafından revize ettikleri şekilde yer almıştır.

ÇALIŞTAY PROGRAMI

AÇILIŞ

1. Açılış Konuşması

Prof. Dr. Hakan Yekbaş

Sivas Cumhuriyet Ün. Rektör Yardımcısı

Dr. Uğur Başaran

Sivas Cumhuriyet Ün. Folklor Aştırmaları Merkezi Müdürü,

3. SİVAS HALK DANSLARI (OYUNLARI) ÇALIŞTAYI

I. OTURUM (Oturum Başkanı Dr. Uğur Başaran)

Sivas'ta Türkülü Halk Oyunları

Dr. Doğan Kaya

Sivas Cumhuriyet Ün. Emekli Öğretim Üyesi

Sivas Yöresi Halk Oyunlarında Yapısal Değişim, Bozulma Sebepleri ve Çözüm Önerileri

Ahmet Karababa

Sivas Belediyesi İmar Müdür Yrd. – Ulusal Hakem

Oyun Eğitimi ve Çözüm Önerileri

Kadir Mahiroğulları

Araştırmacı – Halk Oyunları Antrenörü - Sivas

Halk Oyunlarının Sportif Yönü

Edip Karabacak

Halk Oyunları Antrenörü - Sivas

II. OTURUM (Oturum Başkanı Dr. Doğan Kaya)

Halk Oyunlarının Derlenmesinde Yaşanan Sorunlar

Yener Altuntaş

Emekli Daire Başkanı, Araştırmacı ve Yazar - Ankara

Sivas Yöresi Halk Oyunlarında Gösteri Makyajı

Murat Ünalmış

Amasya Üniv. Sağlık Hizmetleri M.Y.O. Öğretim Görevlisi

Halk Eğitimi Merkezlerindeki Halk Oyunları Kurs Modüllerinin İçerik Bakımından İncelenmesi ve Sivas Halk Eğitimi Merkezinde Açılan Halk Oyunları Kurslarına Dair İstatistik Bilgiler

Ramazan Baker

Sivas Halk Eğitim Merkezi ve A.S.O. Müdürü

III. OTURUM (Oturum Başkanı Prof. Dr. E. Erdal Erşan)

Amaçtan Araca Halk Oyunları

Doç. Dr. Mustafa Kaya

Sivas Cumhuriyet Üniv. Spor Bilimleri Fak. Öğretim Üyesi

Sivas Halk Oyunlarına Genel Bakış

Ziya Soybayraktar

Sağlık Bakanlığı Personeli-Sosyolog ve Araştırmacı-Sivas

Ayağım Gitmiyor Gardaş

Murat Özkan

Sivas Belediyesi Proje Koordinatörü-Araştırmacı

IV. OTURUM (Oturum Başkanı Doç. Dr. Mustafa Kaya)

Halk Oyunlarında İletişim Sorunları

Prof. Dr. E. Erdal Erşan

Niğde Ömer Halisdemir Üniv. Tıp Fak. Öğretim Üyesi

Sivas Halk Oyunlarının Müzikal Yapısı

Muhammed Civelek

M.E.B. Müzik Öğretmeni-Halk Oyuncu-Sivas

Sivas Halk Oyunlarının Pedagojik, Kavramsal ve Metodolojik Sorunları

Erdoğan Önder

Sivas Cumhuriyet Üniv. Şarkışla Aşık Veysel M.Y.O. Öğretim Görevlisi

4. DEĞERLENDİRME VE ÇALIŞTAY RAPORUNUN OLUŞTURULMASI

5. KAPANIŞ

Prof. Dr. Hakan Yekbaş

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Rektör Yardımcısı

Kıymetli hocalarım, değerli katılımcılar, sizleri selamların en güzeli ile saygı ve muhabbetle selamlıyorum, hepiniz hoş geldiniz, şeref verdiniz. Öncelikle bu etkinliğin düzenlenmesine vesile olan Folklor Araştırmaları Merkezi Müdürü Dr. Öğr. Üyesi Uğur Başaran'a Spor Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Mustafa Kaya'ya ve Sarkışla Aşık Veysel Meslek Yüksekokulu Öğretim Görevlisi Erdoğan Önder'e çok teşekkür ederim. Sivas'ta Halk Oyunları alanında yapılan ilk etkinlik olma özelliğini taşıyan bu çalıştayın, çok önemli olduğunu düşünüyorum. Özellikle araştırma merkezimiz kapsamında yapılan bu etkinliğin, halk oyunlarının geleceğine yönelik olarak çok büyük katkılar saylayacağını belirtmek isterim. Bu tip çalışmalar sayesinde alanla ilgili önemli bilgi birikimlerinin oluşması, bu bilgilerin toplumun tüm kesimlerine yayılmasıyla, bu çalıştayın da ne kadar kıymetli işlere hizmet ettiği de anlaşılacaktır. Bu bilgi ve birikimleri oluşturmak hiç de kolay değildir; dolayısıyla çalıştaydan çıkacak sonuçlar son derece değerli ve önemlidir.

Övünerek söylememiz gerekirse, bizler çok büyük bir milletiz. Neden büyük bir millet olduğumuzu da arka planda yatan kültürel değerlerimize dayanarak açıklayabiliriz. Övünçlüyüz çünkü birçok toplumun böyle halk oyunları, böyle destanları var mıdır? Yoktur. Sadece milletlerin destanları vardır, milletlerin bu tarz gelenekleri, görenekleri, oyunları vardır. Biz bu oyunlarla övünmekte haklıyız; çünkü biz büyük bir milletiz. Bizler halk oyunlarını sadece oyun olarak görmekten ziyade, büyük bir millet olmanın nişanesi ve binlerce yıllık geçmişe sahip bir değer olarak kabul ediyoruz. Çalıştayımız vesilesi ile bu gün bir araya gelen ve konunun uzmanı olan siz değerli hocalarımızın katkı ve görüşlerinin son derece önemli olduğunu ve Sivas halk oyunlarımızın geleceğine ışık tutacağını düşünüyorum. Yapılacak bu çalıştayın her şeyden önce alana katkı sağlaması ve konu ile ilgili sorunların çözülmesine vesile olmasını temenni ediyorum. Bu etkinliği düzenleyen çalıştay ekibine ve tüm katılımcılara teşekkür ediyor ve saygılar sunuyorum.

Dr. Uğur Başaran

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Folklor Araştırmaları Merkezi Müdürü

Sayın Rektör Yardımcım, kıymetli katılımcılar ve sevgili öğrenciler, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Folklor Araştırmaları Merkezi tarafından düzenlenen Sivas Halk Dansları (Oyunları) Çalıştayı'na hoş geldiniz.

Biz halkbilimcilerin son derece hassas oldukları bir konu vardır. O da, folklor teriminin halay için kullanılmasıdır. Hatta folklorun ikinci o harfinin ö şeklindeki telaffuzu, kullanımın yanlışlığını katmerli hâle getirir. Bilindiği üzere folklor, genel anlam itibarıyla halkbilimi demektir ve halka ait bütün kültürel unsurları çalışma konusu edinebilir. Halk dansları da bunlardan biridir. Neyse ki son zamanlarda folklor teriminin doğru kullanımının arttığı görülüyor ve bu farkındalık bizi mutlu ediyor.

Terminoloji ile ilgili burada dikkat çekmek istediğim bir diğer husus ise çoğu zaman halk oyunları olarak nitelendirilen pratikler için doğru tanımlamanın dans olduğu gerçeğidir. Halk oyunları ile çocukların oynadığı oyunlardan yetişkinlerin kendi aralarında oynadığı ve içinde rekabetin muhakkak olduğu oyun türleri de akla gelir. Ancak halay, bar, zeybek, çiftetelli vb. etkinlikler birer danstır. Dolayısıyla biz de, çalıştayımızın adını "Sivas Halk Dansları" koyduk.

Sivas Halk Dansları (Oyunları) Çalıştayı, Sivas'ın bu yönünü ortaya çıkaran müstakil ilk etkinliktir. Sözlerime son vermeden evvel çalıştayın düzenlenmesi noktasında yardımlarını esirgemeyen Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Alim Yıldız'a ve Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Hakan Yekbaş'a teşekkür ederim. Çalıştayın mutfağında yer alarak bu çalıştayın fikir babalığını üstlenen Doç. Dr. Mustafa Kaya'ya ve Öğr. Gör. Erdoğan Önder'e çok teşekkür ederim.

Çalıştaylarda alınan kararlar genellikle bağlayıcı olur. Bu çalıştayın da alandaki pek çok problemin çözülmesine katkı sağlayacağını düşünüyorum. Hepinize sağlıklı günler diliyorum.

I. BÖLÜM

SİVAS'TA TÜRKÜLÜ HALK OYUNLARI

Dr. Doğan Kaya

Türkölü halaylar, genellikle herhangi bir çalgı olmadan bir yandan söylenen, bir yanda da oynanan halaylardır. Ancak günümüzde düğünlerde algı (Davul, Zurna vb.) temin edilmişse çalgı ile de oynanabilmektedir. Türkölü oyunlar daha ziyade halay kültürünün olduğu yerlerde icra edilen bir gelenektir. Türkü metinleri akıcı, ezberlemesi kolay metinlerden oluşur. Zurna, davul ve saz imkânının olmadığı ortamlarda, insanların oyun ihtiyacını türkü söyleyerek yerine getirdiği kanaatini taşıyoruz.

Türkölü halaylar, genellikle gruplar halinde oynanır ve oyuncular iki grup oluşturur. Çoğunlukla daire şeklinde dizilen oyuncular, ya karşı karşıya ya da baştan yarıya kadar olanlar bir grup, yarıdan sonrası ise diğer bir grup olacak şekildedir. Gruplardan birincisi türkü metninin bir dizesini okur, diğer grup aynı dizeyi tekrarlar. Bir yandan da ezginin yapısına göre figürler oluşturularak el, kol ve ayak hareketleri ile daire sağa doğru döndürölür. İki Bölümden oluşan türkölü oyunlarda önce yavaş bölüm oynanır, sonra hızlı (Hoplatma) bölüme geçilir.

Sivas'ta türkü söyleyerek oynanan oyunlarda söylenen türküler Sivas'ta “alıp söyleme” veya “alıp verme” terimi ile karşılanır. Bu terim Anadolu'nun muhtelif yerlerinde “deme-evirme” (Van, Erzurum, Kars), “deme-döndürme” (Bitlis-Ahlat), Canimen (Ankara-Kalecik, Alevi köyleri) sözleri ile de karşılanır. “Alıp söylemeli” oyunlar oynanırken iki grup oluşturulur. Birinci grup türkünün ezgili olarak ilk dizesini söyleyerek okumaya başlar. Karşı grup türkünün ilk dizesinin sonundan başlayarak daha karşı grubun sözleri bitmeden dizeyi tekrar nağmelendirir. İlk grup dizeleri terennüm ederken son hecelerini bilerek uzatır.

Halayı yöneten kadın yörenin türkülerinin ezgisini ve sözünü bilenlerden olur. Bu arada halaycılar bazen tef, bazen de alet olmadığı için bakır tepsilerle ritim tutarak halay çekenleri destekler ve Halay'ın sözlerine de eşlik ederler. Halaylarda söylenen türkülerin sözlerini diğer oyuncular bilmesede kulakları hep halay başındadır. Halay lideri bir mısra veya beyit okuduktan sonra diğer oyuncular halay liderinin sözlerini tekrar eder.

Burada hem halay başı hem de halaydakiler türkü söylemedikleri bölümlerde dinlenirken, aynı zamanda halay çekerken türkü söylemeyi kolay hale getirirler. Türkü sözlerini ya halay başı ya da halayın (10 kişilik bir ekip ve git gide artabilir) yarısı söyler, diğer grup aynı beyiti tekrar eder ve böyle sürer.”

Sivas'ta *alıp söyleme* / *alıp verme* türküleri yapı olarak farklılıklar göstermektedir. Bunlarda birim olarak beyit, dörtlük, beşlik olarak karşımıza çıkmaktadır.

I. Beyitler üzerine kurulu türküler

11 heceli beyitler halinde söylenen türküler. Her dizede, deme döndürme yapılıır.

II. Birimi dörtlük olan türküler

A. 7 heceli manilerden oluşan türküler

1. Birimi mani olup her dizenin başına nida getirilerek söylenen türküler
2. Birimi mani olup her dizenin başına ve sonuna nida getirilerek söylenen türküler
3. Birimi mani olup her dizenin sonuna nida getirilerek söylenen türküler
4. Birimi mani olup 2. ve 4. dizelerden sonra nida getirilerek söylenen türküler
5. Birimi mani olup her dizenin sonuna nida getirilen, tekrarında ise nida sözünde değişiklik yapılan türküler

6. Birimi mani olup her dizenin sonuna nida getirilen, Mani sonunda iki dizelik nakarat söylenen türküler
7. Birimi mani olup her dizenin sonunda iki dizeli nakarat söylenen türküler
8. Her dizenin sonunda nida sözü, mani sonunda üç dizelik nakarat olan türküler.
9. Birimi mani olup her ikinci dizelerden sonra beş dizelik nakarat olan türküler
10. Her maninin sonunda iki dize getirilerek söylenen türküler
11. Her maninin sonunda üç dize getirilerek söylenen türküler
12. Her maninin sonuna dört dize getirilerek söylenen türküler
13. 1. ve 3. dizenin sonu ile 2. ve 4. dizenin sonuna farklı nidalar getirilerek söylenen türküler
14. Her maninin sonunda nakarat olarak yine bir mani getirilerek söylenen türküler
15. Dizenin tekrarında kafiyeli sözler hariç diğer sözlerinde değişiklik yapılır.

II. Birimi dörtlük olan türküler

A. 8 heceli manilerden oluşan türküler

B. 11 Heceli türküler

1. 11 heceli, 2 veya 3 dizelik olan türküler.
2. 11 heceli 3+2 dizeli yedekli türkü.

C. 11 heceli koşma tipinde türküler

Yapmış olduğumuz tespitlere göre Sivas'ta binden fazla türkülü oyun bulunmaktadır. 1285 köye sahip olan Sivas, türkü ve oyun yönünden çok zengindir ve bu durum her ilçede ayrı ayrı derleme yapmayı gerektirmektedir. Burada çok üzüldüğüm ve gözlemediğim bir durumu söylemem gerekirse, her geçen gün bu oyunların artık terk edilmekte olduğudur. Türkülü oyunları bilen insanların birer birer vefat etmesi, yeni nesillere aktarım yapılamamasına ve unutulup yok olmasına sebep olmaktadır. Son 50-60 yıl içerisinde çalgı imkânının artması, elektronik cihazların sağladığı kolaylıklar dolayısıyla "deme-döndürme" icrası ol-

dukça gerilemiş, hatta yok olmaya yüz tutmuştur. Yapmış olduğumuz araştırmalarda, türkölü oyanların sadece 113'üne ulaşılabilmiş, konu ile ilgili birçok araştırmaya ve oyanların kayıt altına alınmasına acilen ihtiyaç olduğu görölmüştür.

Göröldüğü üzere Sivas költürü içerisinde çok önemli bir yere sahip olan türkölü oyanlarımızın kaybolmaması, yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması için çok acil ve etkili önlemler alınması gereklidir. Zaman kısa, yol uzundur. Bu konuda halk oyanları sevdalıları olarak şu hususları hayata geçirebiliriz.

Çözüm Önerileri

- Kamu kurum ve kuruluşlarının desteği ile Sivas genelindeki tüm köylerde oyun araştırmaları yapılmalıdır. Köylerde elde edilen türkölü oyanlarla ilgili bulgular derlenip Sivas merkezde oluşturulacak havuzda toplanmalıdır.
- Türkölü oyun derlemeleri mutlaka göröntölü kayda alınmalıdır.
- Sivas İl Költür Müdürlüğü ve Cumhuriyet Üniversitesi ilgili birimleri bünyesinde "halk oyanlarını araştırma ve derleme merkezi" kurulmalıdır.
- Yapılan araştırmalarda toplanan veriler bu merkezde incelenmeli, tasnif edilmeli ve arşivlenmelidir.
- Derlenen ve kayıt altına alınan oyanlar halk eğitim merkezleri ve derneklerde açılacak kurslarla yeni nesillere öğretilmelidir.
- Notaya alınan türkölü oyanların ezgileri TRT repertuarına ve konservatuarların arşivlerine kazandırılmalıdır.

SİVAS YÖRESİ HALK OYUNLARINDA YAPISAL DEĞİŞİM, BOZULMA SEBEPLERİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Ahmet Karababa

Halk oyunları nedir dediğimizde süslü kelimelerden oluşan ve sonu demektir ile biten uzun cümleler kurarız. Oysa bu kültürel değerimiz için kullandığımız kelimedenden de anlaşılacağı üzere Halk Oyunları, halkın kendisidir; kendisini karşısındakine yansıtma, tanıtmaya, gösterme şeklidir. Oyun kişinin o anki ruh halini, duygusunu ve inancını karşısındakine aktarma, yansıtma ya da göstererek kendini beğendirme yolu olarak algılsa da, aslında bir beğendirme kaygısı taşımayan etkinliktir. Kişi kendisi için oynar, içinden geldiği haliyle yoruluncaya kadar oyununu sergiler, belirli bir süre yoktur, kısıtlama yoktur, oyun alanında sınır yoktur. Bir önceki kuşaktan aldığı figürleri, zoraki konulmuş bir kural ve kriter olmadan öğrendiği şekliyle icra eder. Her hareketi sindire sindire, kondura kondura istediği kadar tekrar ederek oynar. Burada aşırı tekrarlanmış figür - hareket kaygısı da yoktur. Oyunun ahengi oyuncu ile izleyici arasında adeta bir bağ kurmuştur. Aynı oyun peş peşe birkaç defa da oynansa her seferinde oynayan zevkle oynar, izleyen de zevkle izler.

Zamanla bu geleneksellik yerini sahne uygulamalarına bırakınca, oyunların icrasındaki doğal serbestlik ve rahatlık kaybolmuş, bunların yerini sahne kuralları, farklı kriterler ve disipline edilmiş hareketler almıştır. Bu durum oyunların geleneksel yapısından ayrılmasına doğallığın bozulmasına yol açmıştır. Oyunlarda yörelerin hareket yapısına uygun olmayan, uydurma diyebileceğimiz eklemeler ve çıkarmalar yapılmıştır. Daha da ötesi sahneye uygun, sahnelemeye daha yatkın fakat

yöresel özellik taşımayan oyunlar yazılmaya, icat edilmeye başlanmıştır. Sahneleme düşüncesi oyunların bozulmasına, değişmesine ve hepsinden önemlisi unutulmasına sebep olmuştur. Ortaya çıkan yeni oyunlar yöre halkına yabancı gelmeye başlamıştır. Açıkça belirtmek gerekir ki, bunun yegâne sorumluları, kendilerini halk oyuncu olarak tanımlayan kişiler, yani bizleriz. Burada şunu da belirtmeliyim ki, oyunun özünü, formunu, önceki kuşaklardan geliş şeklini bozmadan sahneleme yapanlara sözüm yoktur. Buradan yola çıkarak diyebiliriz ki, halk oyunlarında değişimin ilk sebeplerinden biri sahneleme düşüncesidir. Çözümü nedir; sahneleme yapan eğitmenlerin, antrenörlerin oyunun özünü gelenekselliğini bozmadan, ekleme ya da çıkarma yapmadan, uydurma figürler katmadan sahnelemektir.

Belirttiğimiz durumu yöremiz açısından ele alacak olursak; erkek oyunlarımızda sahne düzenlemeli çalışmalar çok yapılmadığı için bu bağlamda bir bozulmadan söz edemeyiz. Fakat kadın oyunları için aynı şeyi söylemek pek mümkün değildir. İlimizde kadın oyunlarının ilk sahneleme çalışmasını 1986 yılında ben yaptım. O dönem oyunun otantikliğini bozmamak için o kadar zorlandım ki mümkün olduğunca az bölünmeler ve az çizgi ile düzenleme yapmaya gayret gösterdim. Amacım oyun yapılarını temelden bozacak figür değişikliğinin önüne geçmekti. Fakat aynı hassasiyeti günümüzdeki antrenörlerde göremediğimi burada belirtmek isterim. Antrenör arkadaşların oyunların özünü bozmaya, oyunun oynanış şeklini değiştirmemeye, sahneleme yapacağım diye figürlere ekleme veya çıkarma yapmamaya özen göstermeleri gerekmektedir.

Bana göre durumun bu hale gelmesinde sahneleme çalışmalarının yanı sıra antrenörlerin bilgi, birikim ve deneyim eksikliklerinin de payı vardır. Konuyu biraz açacak olursak; yöresinde halk oyunları çalışmalarına yeni başlayan bir arkadaşımız, daha oyunları tamamen öğrenmeden ve iyice özümsemeden çok az oyun bilgisiyle, çeşitli sebeplerle büyükşehirler ya da başka şehirlere giderek orada halk oyunları çalışmalarına katılıyor. Hemen akabinde Sivas yöresini biliyorum, öğretebilirim diyor. Üzülerek ifade etmeliyim ki bu arkadaşımız zaten eksik olan bilgi ile bir şeyler öğretmeye çalışırken, bilemediği bölümlere uydurma fi-

gürler ekleyerek, yöremizin oyun yapısının bozulmasına, hareket ve estetik yönden olumsuz değişimine müthiş katkı sağlamıştır.

Oyunlarımızdaki olumsuz değişim her zaman antrenörler vesilesiyle olmamış; bazen de oyuncuların kendi eklemeleriyle, ya da uydurma figürleriyle de olabilmektedir. Bu bağlamda uzun zamandır gözlemlemiş olduğum bir durumu paylaşmak isterim. Özellikle yöremizde düğünlerde ya da oyunun sergilendiği ortamlarda birkaç tane Sivas oyunu oynanır oynanmaz hemen peşine paldır küldür, Diyarbakır, Bitlis, Antep veya bir başka yöre oyunları oynanmaya başlıyor. Bu durum izleyicilerde farklı yörelere ait bu oyunların sanki Sivas yöresine aitmiş gibi algılanmasına, hatta sonraki yıllarda gerçekten Sivas oyunuymuş gibi kabul edilip sergilenmesine yol açmakta ve olumsuz bir izlenim bırakmasına sebep olmaktadır. Süreç bu şekilde giderse zamanla bu oyunların Sivas oyunu olarak belleklere kalacağı endişesi taşımaktayım. Bu duruma daha sipesifik bir örnekte verebiliriz. Bir mahalle düğününde Zara marosu oynayan bir ekip, maro halayının solo figürü yapılırken, müzisyenlere kendine has bir işaret yaparak Diyarbakır Çepik oyununu işaret ediyor. Ardından müziğin Çepik oyununun müziğine geçmesini sağlıyorlar ve kendileri de Çepik oyununun hareketlerini yapmaya başlıyorlar. Halk oyunları izleyicileri ya da yeni başlayanlar veya yeni kuşak bunun böyle olması gerektiğini düşünüyor ve bu oyun zamanla Sivas oyunlarının bir parçası haline geliyor; alın size bozulma.

Sonuç olarak; Halk oyunlarımızda değişim, bozulmalar, bir sonraki kuşaklara aktarımlarda eksiklikler, yanlışlıklar ve fazlalıklar olmaktadır. Bunlar gerek eğitmenlerden, gerek oyunlarımızı sahne sanatlarına dönüştürme kaygısından, gerekse gösteri ile yarışma kriterlerinden kaynaklanmaktadır. Halk oyunları alanında antrenörlük yapan arkadaşlarımızın bütün bunları göz önünde bulundurarak halaylarımızın özünü, otantikliğini bozmadan yapmalı ve bir sonraki kuşaklara değişime uğratmadan aktarması gerektiğini düşünüyorum. Buradaki sorumluluğun büyük payının eğitmen, antrenör veya usta öğreticilerde olduğunu belirtmek istiyorum.

Çözüm Önerileri

- Oyun öğretmenlerin yöresini iyice öğrenmeden oyun öğretmeye kalkışmasının önüne geçilmesi gerekmektedir.
- Halk oyunları antrenörlerine sahneleme teknikleri ile ilgili eğitim ve seminerler verilerek antrenörlerin sahne düzenlemesine dönük bilgi ve beceri düzeyleri artırılmalıdır.
- Oyun öğretmenliği yada antrenör adaylarına halk oyunları gelişimini tamamlamadan öğretici ya da antrenör belgesi verilmemelidir.
- Oyunlarımızda yöremize uymayan ya da yakışmayan figür ek-lentileri veya çıkarımları yapılmamalıdır.
- Düğünlerde ve gösterilerde Sivas yöresi oyunlar icra edilmeli, oyunlarımızı farklı yörelerle birlikte sergilememeye özen gösterilmelidir.

OYUN EĞİTİMİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Kadir Mahiroğulları

Genelde Türk halk kültürüne, özelde Sivas halk oyunlarına faydası olması dileğiyle çalıştayı hazırlayan hocalarımız Erdoğan Önder'e, Mustafa Kaya'ya ve tüm katılımcılara saygılarımı sunarım. Konuya genele girmeden mümkün olduğunca özelden devam etmeye çalışacağım.

Halk Oyunları kapsamında İlimizde yönetim ve organizasyon sorunları yaşanmaktadır. Sivas'ta halk oyunları camiası, geçmişten günümüze, hatta bu çalıştay düzenleninceye kadar, gerçek amacı için hiçbir şekilde bir araya gelememiştir. Sadece yapılacak faaliyetler için münferit toplanmalar olmuş ve birliktelik sonlanmıştır. Eksikleriyle de olsa devlet tarafından planlanıp ortaya konulan halk oyunları ile ilgili hedefler üzerine çalışmak amaçlanmamış, sadece icra faaliyetleri yerine getirilmeye çalışılmıştır. Ekip halinde icra edilen halk oyunlarımız, sanki bireysel bir spora dönüşmüş, eğitmenler ve yöneticilerde minderdeki güreşçiye veya ringdeki boksöre dönüşmüştür. Hizmetten haz almak yerine galibiyetten zevk alır hale gelir olmuştur.

Kavram olarak "oyun eğitimi nedir, amaçları ne olmalıdır, planlama nasıl yapılmalıdır, hangi kişi ve kurumlarla temas edilmeli ve devlet kurumları aracılığı ile genel yönetimin nasıl bir parçası haline gelebiliriz?" in mücadelesini vermeyi düşünmemişiz. Yöremizde biz bunu yönetime dönüştürebiliriz, yani birlikte yönetebiliriz. Karşılıklı etkileşimin ve iletişimin ön planda olduğu ilişkiler bütünü oluşturursak etkin katılım ve işbirlikli, kişilerin sorumluluk alabildiği, saydam ve adaletli bir perspektif geliştirerek tüm amaçlar hizmet edebiliriz. Bunun sonucunda sadece yarışmaları hedefleyip, bütün enerjimizi belli bir gruba verip, birkaç oyunun mücadelesini vermek yerine, daha fazla insana ulaşabilir ve verimli sonuçlar elde edebiliriz. Kendi içimizde kazanan ve kaybede-

nin olmadığı, milli kültürümüzün ve varlığımızın kazandığı bir amaca yönelmemiz bizleri bir arada tutar. Ustalar, usta olduğu için hürmet görür. Etraflarında toplanan çırak ve insan sayısına göre değil. Böylece değerli birikimlerimizi ana amaca dönük kullanarak heba etmemiş oluruz.

Sivas'ta kurum ve kuruluşlara mensup arkadaşlarımızın arasında arkadaşlık gerçekten güzeldir. Fakat bu gerçek arkadaşlığımızı bir türlü halk oyunlarını daha iyi noktalara taşımak için yeteri kadar kullanamıyoruz. Aslında birçoğumuz ne yaptığımızı ve neler yapmamız gerektiğini bilemiyoruz, tartışmıyoruz, konuşmuyoruz. Bizler ve bizim ustalarımız bunu yapmadık. Bizden sonra gelenlere de bunu hissettirmedik. Oyun öğrendik, oyun öğrettik, iyi ve kötü günlerimizde bir arada bulduk. Hazırda bizi bekleyen oyunlarımızı hazırdaki müzikle ve bize verilen giysilerle oynadık.

Bu oyunlar ne zaman oyun oldu ve nasıl üretildi; bu müzik nedir, bu giysiler, bu renkler nasıl bir araya geldi, bu çizgiler, formlar neden böyle, geçmişten günümüze neler değişmiş, neleri kaybediyoruz, bu kayıplar acaba umurumuzda mı? Halk kültüründe üretim bir şekilde devam eder, o halde halk oyunları nereye gidiyor? Bütün bu ve benzeri soruları çoğaltarak tartıştıktan sonra oyun eğitimine daha iyi yön verilebileceğine inanıyorum.

Oyun eğitimi sorununun en önemli ayaklarından birisi de oyun eğitmenliğidir; günümüzde adı antrenörlüğe dönüşmüştür. Bence bu olumlu bir dönüşüm olmadı. Verilen ad da bir nitelik olmakla birlikte, algıda bize tam olarak hitap ediyor mu? Antrenörlük doğrudan sportif faaliyetleri çağrıştırmakta; oysa halk oyunları eğitmenliği ya da öğretmenliği kültürel bir algıya güçlü bir vurgu yapmaktaydı. Öğreticilerin birçok sportif faaliyetin yürütenleri arasında olmaktan ziyade, kültürel bir alanın icracısı olduklarını hissetmeleri bakımından da önemli bir konudur. Bu genel bir konu olmakla birlikte Sivas gibi kültürel etkinlikleri seven bir şehrin insanlarını böyle bir alanda özel bir unvan ile anılmak onların konuya daha da motive olmalarını sağlayacaktır.

Oyun eğitmenlerinin amaç, kalite, kapasite, bilgi, birikim, tecrübe, dayanışma, tekâmül, geçim, zaman, teşvik, takdir edilme gibi konularda ihtiyaçlarını karşılamak gerekir. Öğreticilik konusunda eğitimlerinin ilgili kuruluşlardan destek sağlanarak verimli bir şekilde verilirken öyle gö-

reve hazır hale getirilmeleri son derece önemlidir. Ayrıca kurslara her katılana belge verip, nasıl olsa yapa yapa öğrenirler gibi bir niyetle duruma yönelmek doğru değildir. Ülkemizdeki işsizlik sorununun bir yanısıması olarak, halk oyunlarına yönelen gençlerimiz artık halk oyunları oyunculuğunu ve eğitmenliğini maddi amaçlarla yapmakta veya bu düşünceyi taşıyanlardan etkilenmektedir. Sivas'ta, diğer büyük şehirlerde olduğu gibi bu konu büyük ölçüde maddi amaca tam dönüşmedi. Bu sevindirici olmakla birlikte gelecekte bu kaybı yaşayabiliriz.

Oyun eğitimi konusundaki eksikliklerimizi tespit edip araştırmaya yönelmemiz bu çalıştaya kadar pekte mümkün olmadı. Niyetimiz de yoktu. Sivas gibi kültür zengini ve folklorik çeşitliliğin olduğu bir üniversite şehrinde ne göze çarpan bir akademik çalışma olmuş nede üniversitemizde ilgili bir bölüm açma niyeti, temennilerden, sohbetlerinden ileri gidebilmiştir. Konumuza kısa başlık sorular şeklinde devam edersek;

- Oyun eğitiminde hangi yöntemleri kullanıyoruz.
- Oyun eğitiminde müziğin yeri ve önemi nedir?
- Yöresel tavır nedir, estetik nasıl yakalanır?
- Bize ait olan giysiler nelerdir, ya da neler değildir?
- Etkileşim ve değişim nasıl bir süreçte olursa normaldir?
- Modernizasyon halk oyunlarının içine sokulmalı mı?
- Böyle bir gayrete ihtiyaç var mı? Yani kaşı biz mi yapmalıyız, yoksa kendi kendine mi çıkmalı. Böylece gözü kurtarabilir miyiz?

Sivas'ta oyun eğitimi ve eğitmenliği insan ömrü gibi veya bitki ömrü gibidir diyebiliriz. Önce oyuncu olunur, sonra eğitmen, sonra da bu iş bırakılır. İleriye dönük devamlı gelişen ama özünden kopmayan, bütün dünyaya kendini göstermeyi amaçlayan bir yöneliş hedeflenmemiş ve kimse bunun derdine düşmemiş, böyle bir hedef hayal edilmemiştir. Sivas'ta eğitmen olanların amacı aynı zamanda oyun derlemek ya da derleyenlere yakın olmak şeklinde olması gerekirken böyle bir gayret içine girilmemiştir.

Oyun bilgisinin yanı sıra Sivas'a ait folklorik bilgi eksikliği ya da yoksunluğu yaşanmaktadır. Yorum ve demokratik davranış adı altında

keyfilik gözlenmektedir. Yani ben bir şey yaptıysam doğrudur anlayışı hâkimdir. Bu benim yorumum, özgürce kullanacağım hakkımdır mantığı geçerlidir.

Halk oyunları çalışmalarını sırasında eğitimcilerimizin, tören ve kutlamalarda görsellik oluşturma adına, Sivaslı olmayan eğitimci ve öğretmenlerin istek ve arzularının, oyunlardaki dejenerasyona yol açtığı; bu doğrultudaki teklif ve yaklaşımların oyunlarımızda bozulmalara ya karşı duramadıkları ya da farkında bile olmadıkları için yol açtıklarına şahit oluyoruz.

Halk oyunları eğitiminde genelde olduğu gibi özelde Sivas'ta da hala çözüme kavuşmamış müzik sorunu; oyun eğitiminde ve öğretiminde son derece önemli olan müzik bilgisi eksikliği çözülememiş, önemi kavranamamıştır. Bu umursamaz tavır oyunların derlenmesi, korunması, öğretilmesi noktasındaki en önemli eksikliklerdir. Akıl ve mantığın gereği bu meselenin çözüme kavuşmasıdır. Aslında isteyen herkes yeteneğine göre oyuncu olabilir. Gönlüne göre kendisine uyan birkaç yöre oyununu oynayabilir, öğretebilir. Ama bu işin eğitimci unvanı kolayca alınmalıdır. Belirlenen eğitim aşamalarını geçebilecek donanım ve azme sahip olanlar eğitilmeli ve eğitimci unvanını ya da yöre oyunları usta öğreticisi unvanını sınırlı bir yaklaşımla almalıdır. Bu noktanın ciddiye alınması gerekir.

Sivas halk oyunlarında önemli bir oyun eğitimi sorunu da cinsiyet sorunudur. Kadın eğitimcilerin sayıları ya çok az ya da evlilik sonrası eğitimciliklerinin sona ermesi önemli bir sorundur. Dolayısıyla kadın öğretici açığı devam ediyor. Bu eksiklik özellikle iki noktada zafiyet yaratıyor. İlki okullar bitince kadın kursiyer sayısının azalmasına sebep oluyor. İkincisi derleme çalışmalarında kadın eğitimci açığının olması kırsalda veya kadınlarla iletişim gerektiği noktalarda tıkanmamıza, eksik bilgiye razı olmamıza sebep olmaktadır. Çözüm için bu konuda girişim eksikliğimizin giderilmesi gerekmektedir. Halk oyunları eğitiminde ilimizde oyun figürlerinin incelenmesi yapılmamıştır. Hikâye ve anlatımı, ritmi, hareketleri, bölümleri ve koordinasyonu ile ilgili çalışmalar yapılmamıştır.

Bütün bu sorunların sonunda bir öğrenci ve ortam sorunu da ayrı bir öneme sahiptir. Her kademede ilgili kursiyer sayısı giderek azalmak-

tadır. Gerekli mekân sorunu aşılsa bile öğrenci sorununu aşmak çok daha önemlidir. Zaman içerisindeki gelişmeler insanın zevk ve ilgilerini ne kadar çeşitlendirirse de özündeki aitlik ve bağlılık duygusu iyi beslenirse kültürüne olan bağlılığı hep güçlü tutacaktır. Sivas gibi Anadolu kentleri kültürel zindeliklerini halk oyunları ile çok üst düzeye taşıyabilirler. Teknolojik gelişmenin önüne geçilemeyeceğine göre şikâyet etmek yerine faydaya dönüştürmeye gayret etmek daha doğrudur.

Değınmemiz gereken bir diğer konu da erkek ve kadın oyunlarının farklılıkları üzerine, ille de yeni bir şeyler yapmak dürtüsüyle yakışksız denemeler yapmak yerine oyunlarımızın doğal halini korumak ve yaşatmak daha mantıklıdır.

Sahne düzenlemesi konusunu doğru anlamak, sahne düzenlemesi yapmak şart mı? Kimler yapmalı? Bu konuda doğru yaklaşımlar nelerdir konusunu tartışmak gerekmektedir.

Sivas geniş bir coğrafyaya sahip, sınır ilçelerinde bazı oyun, müzik ve giysi çeşitliliği fazladır. Bunlarla ilgili çalışmaların yeterince yapılmamış olduğu gözlenmektedir. Bütünsellik çalışması, yöre içinde oyun, müzik, giysi ile birlikte canlı unsurlar; eğitmen, öğrenci, seyircinin yanı sıra dernek, kurum, kuruluşları da kapsayan çalışmalara yönelmek gerekmektedir. Kendini bırakıp vazgeçmek duygusuna kapılıp artık bizden geçti ya da yörenin özelliklerini ruhunu kaybettik deyip kolaycılığa yönelip yeni nesillere umutsuzluk aşılamamak gerekir.

Türkiye genelinde yapılan çalışmalara toplantı, sempozyum, çalıştay gibi etkinliklere katılmamak, katılamamak ya da talepte bulunmamak gibi eksiklerimizin farkına varmak ve çözüm üretmek gerekir. İlgili kurumlarda literatür eksikliğini gidermek için kişilerden ilden ve ülke genelinden literatür taramasına yönelmek gereklidir. Halk oyunları eğitiminde ileri gitmiş, dünya ve ülke genelindeki çalışmaları araştırıp incelemek varsa örnek modellerden faydalanma gayemiz olmalıdır.

Hem Türkiye’de hem de Sivas’ta geçmişten günümüze yapılmış planlama ve çalışmalardan ne kadarı gerçekleşmiş ne kadarı eksik kalmış? Bu çalışmalardan umulan fayda elde edilmiş mi? İncelemek dikkatle incelenmelidir. Halk oyunları eğitimini sadece çocuk ve gençler için düşünmeden yetişkinler için de planlamak, Sivas’ta bu anlamda ciddi bir potansiyel elde etmek mümkündür.

Yukarıda değindiğimiz konuları daha da genişletmek mümkündür. Konuya kararlılıkla, ciddi bir yöneliş ve iyi bir planlama ile başlamak, sürdürülebilir hale getirdikten sonra takibini yapmak, beklenen fayda ve sonuçlara ulaşmamıza vesile olacaktır. Bir Sivaslı olarak rahmetli Muzaffer Sarısözen'i örnek almamız başlangıç için fazlasıyla yeterli olacaktır. Türk halk kültürüne faydalı olması dileği ile. Saygılarımı sunarım.

HALK OYUNLARININ SPORTİF YÖNÜ

Edip Karabacak

İnsanların görmekten ve oynamaktan hoşlandığı kültür, spor ve müzik üçlemesini bir araya getiren, toplumu her yönüyle yansıtan, her yörede farklı figür performansları ve müzikal yapıları olan ve bunlar gibi birçok unsuru bünyesinde barındıran halk oyunları nedir? Türk Halk Oyunlarımız figürsel açıdan çok zengin olduğu kadar tanımlaması yapılırken de birçok açıdan değerlendirme yapmaya açıktır. Şöyle ki; bir halk bilimci halk oyunlarının tanımlamasını yaparken kültürel yönüne vurgu yaparak bir tanımlama yapar, müzik bilimciler daha çok oyunların müzikal, ritmik ve sanatsal yönüne vurgulayarak bir tanımlama yapar, spor bilimciler ise daha çok sportif yönden bir değerlendirme yaparak bir çerçeve çizerler. Kısacası Halk Oyunlarımız her açıdan zengin, özel ve toplumu her yönüyle ifade eden çok değerli bir olgudur.

Bu değerlendirmeleri bir araya getirerek tanımlama yapacak olursak, halk oyunları genel hatlarıyla kaynağını halktan alan, oynandığı bölgedeki bir olayı, sevinci, coşkuyu, üzüntüyü yansıtan; kültürümüzün zengin ve çeşitli yanlarını ifade eden, belirli bir ritim ve müzik eşliğinde tek veya gruplar halinde vücudumuzun çeşitli uzuvlarını kullanmak suretiyle icra ettiğimiz düzenli hareketler olarak tanımlayabiliriz. Tanımdan da anlaşılacağı gibi aslında halk oyunlarının en temel yapı taşı harekettir diyebiliriz. Spor bilimi hareketi insanın açısız değer olarak hareketleri büyük bir genişlik içerisinde yapabilme yeteneği olarak tanımlamaktadır ve bu yeteneğin gelişebilmesi yani eklemlerimizi en uygun yönde, açıda ve zamanlamada hareket ettirebilmemiz için çeşitli antrenman yöntem ve teknikleri uygulamamız gerektiğini vurgulamaktadır. Halk oyunlarında beden hareket ve denge kabiliyeti, kaslar, eklemler ve kemikler sayesinde sağlanır. Hareket, eklemlerle birbirine

bağlanan kemiklerdeki kasların koordineli kasılması yoluyla gerçekleşir. Bu hareketleri yaparken oyunların gerektirdiği estetik değerlere ulaşmak büyük önem arz etmektedir. İşte bu estetik değere ulaşmanın yolu eklemlerimizi, vücudumuzun çeşitli uzuvlarını vs. en uygun şekilde kullanabilmekten geçmektedir. Bu yüzden halk oyunlarını nasıl ki müzik, kültür gibi kavramlar ile ilişkilendirebiliyorsak spor, antrenman, fiziksel aktivite gibi kavramlar ile de ilişkilendirmekte fayda vardır.

Bilimsel ve akademik anlamda alandaki değerli hocalarımızın halk oyunlarını daha çok müzik ve kültür teması içerisinde değerlendirerek araştırmalar yaptığı görülmektedir. Sportif açıdan bilimsel anlamda yapılan çalışma sayısı oldukça azdır. Bunun sebeplerinden biri halk oyunlarımızın sportif bir faaliyet olarak veya fiziksel bir aktivite olarak düşünülmemesidir. Bu düşüncenin oluşmasında halk oyunlarını kültürel zemine oturtmamızın yanı sıra geçmişten günümüze halk oyunları öğretiminde geleneksel yöntemlerin kullanılması, figürler üzerinden bir çalışma planlanması, oyunlara farklı farklı derin anlamlar yüklenmesi ve toplumdaki spor algısı halk oyunları ile sporu ilişkilendirmede güçlükler yaratmıştır. Zaman ilerledikçe toplumsal yapının değişmesi ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak halk oyunlarımıza toplumumuzun bakış açısı da değişmiştir. Geçmişte ilkel insanlar danslarını tanrılarına yaklaşmak için sergilerken, zamanla gelişen toplum yapılarına bağlı olarak yaşantıların, alışkanlıkların değişmesi, halk danslarının da tanrıya yaklaşımda araç ve dinsel kökenli tören olmaktan çıkmasına, zamanla toplumsal coşkuyu simgeleyen bir etkinlik olarak algılanmasına, günümüzde ise insanların serbest zaman etkinliği ve fiziksel bir aktivite olarak halk oyunları ile ilgilenmelerine olanak sağlamıştır. Yapılan bir araştırmada il merkezlerindeki halk oyunları etkinliklerine katılımın kişisel nedenleri ve etkinliğin nitelikleri ile halk oyunlarının sporla olan ilişkisi araştırılmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye genelinde faaliyet gösteren halk oyunları kulüp ve dernek üyeleri oluşturmuş, örnekleme ise Manisa, İzmir ve Eskişehir illerindeki dernek ve kulüpler olarak belirlenmiştir. Örneklem grubuna bir anket uygulanmıştır. Aktif bir şekilde halk oyunları çalışmalarına katılan ve anket dolduran kadın ve erkeklerin %90' oranında bu etkinliği spor yapma ve boş zamanları değerlendirme olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca Cumhuriyet tarihi-

nin ilk dönemlerinde kurulmuş olan ve çok önemli bir eğitim-öğretim projesi olan köy enstitülerinde de dersler başlamadan zeybek havası ile egzersiz yapıldığı, öğrencilerin her sabah erkenden kalkıp, okul bahçesinde toplanıp güne sabah sporu olarak kızlı erkekli halk oyunları oynayarak ve türkülerle başladıkları bilinmektedir.

2001 yılında Türkiye Halk Oyunları Federasyonunun kurulmasıyla birlikte halk oyunları Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı bir spor branşı olarak kabul edilmiş ve bakanlık bünyesinde müsabakalar yapılmaya başlanmıştır. Bu yarışmalarda, farklı yöresel ve o yöreye özgü karakteristik oyun türlerinden oluşan oyunların, yarışmacı topluluk tarafından icrası esnasında; denge, koordinasyon, kuvvet, esneklik, estetik hareket yeteneği, hareketlerin birlikte yapılabilme becerisi, ritim duygusu ve disiplin durumu değerlendirilmektedir. Müsabakalardaki oyunların icrası tüm bu temel motorik özelliklerin gelişmiş olması önem kazanmaktadır. Örneğin; Halk oyunları müsabakalarında dayanıklılık seviyesinin sporcuda belirli bir seviyede olması gerekmektedir. Çünkü müsabakalarda birinci öncelik, belirli bir tempoda başlayan oyunun, oyun sonuna kadar tempo düşmeden devam etmesidir. Etkinlik devam ettikçe kişide veya kişilerde dayanıklılığa bağlı olan sınır aşırsa yorgunluk ortaya çıkar. Bir takımın dayanıklılık seviyesi ne kadar yüksek ise etkinlik de bir o kadar sağlıklı bir şekilde devam eder; aksi takdirde aktivitenin devamı giderek zorlaşır ve müsabakada istenilen sonucun alınması mümkün olamaz.

Halk oyunları kombine diyebileceğimiz birden fazla adımın bir araya gelerek belirli bir düzen ve ritmik yapıda uygulanan etkinlikleri ifade eder. Böylesine karmaşık bir yapıda olan halk oyunları öğretiminde hareketleri istenilen seviyede icra edebilmek esneklik ile mümkündür. Esneklik düzeyi iyi olan bir sporcunun hareketi uygulayış kalitesi oldukça iyi olacak ve böylelikle sporcunun diğer hareketleri öğrenmesi ve uygulaması da kolaylaşacaktır. Halk oyunları öğretiminde, müsabakalar öncesi figürler üzerinden çalışma yapmak yerine öncelikle dayanıklılık, esneklik, denge, koordinasyon gibi motor becerileri geliştirici antrenman planları yapılmasında fayda vardır. Böylelikle antrenörlerin, eğitimcilerin, usta öğreticilerin yöreye özgü figürleri katılımcılara öğretmeleri daha kolaylaşacaktır. Fakat geçmişten gelen geleneksel öğretim

yöntemleri benimsendiğinden, antrenörlerin bu antrenman metotları hakkında gerekli donanımına sahip olabilmeleri adına federasyon, bakanlık vs. gerekli eğitimleri vermeleri elzemdir. Bu eğitimi aldıktan sonra ilgili kurumların milli folklorumuzun önemli bir parçasını oluşturan halk oyunlarımızı nesilden nesile aktarmaya çalışan eğitimcilere, bu antrenmanları uygulayabilecekleri salon, ekipman desteğinde bulunmaları gerekmektedir.

Ayrıca ülkemizde özel ve devlet üniversitelerinin Spor Bilimleri Fakülteleri, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu bölümlerinde halk oyunları ders olarak öğrencilere verilmektedir. Bundan dolayı akademik anlamda halk oyunlarının fiziksel fayda ve sağlık açısından önemini ortaya koyan çalışmaların sayısı da gün geçtikçe artmaktadır. Halk oyunları ve spor eğitimi alan iki farklı üniversite öğrenci grupları üzerinde yapılan bir araştırmada halk oyunlarının kişi üzerinde fiziksel ve fizyolojik açıdan olumlu gelişmeler gösterdiğini ve egzersiz niteliğinin yanı sıra hareket özelliği taşıması nedeniyle sportif özellikler içerdiğini ortaya koymuştur. Tüm bu gelişmelere bakıldığında kendisine birçok anlamlar yüklediğimiz halk oyunlarımızın fiziksel ve sportif yönünün de olduğu göz ardı edilmeyecek kadar önemli bir husustur. Halk oyunlarımız uygulamada birbirini takip eden bir takım hareketlerden oluşsa da kültürel bir olgu olduğu ve yapılan işin ne derece önemli olduğunda gözden uzak tutulmamalıdır. Halk oyunlarını sadece sportif yönden veya serbest zaman aktivitesi olarak değerlendirmek de oldukça yanlış bir bakış açıdır; böylesi bir yaklaşım halk oyunlarının amaç ve gayesini bu faaliyetlere katılan bireylerin anlayamamasına yol açabilir. Çünkü oyunların icrası sırasında oyuncular, halk oyunlarının kültürel dokusunu, yapılan figürlerde anlatılmak istenen, kendi içlerinde hissedemezlerse, bunları jest ve mimiklerine yansıtamaz ise oyunlar çok sıradan, izleyicide hiçbir etki bırakmayan sadece müzik eşliğinde yapılan bir takım hareketlermiş gibi algılanabilir.

Bu da halk oyunlarımızı yayma ve yaşatma, gelecek nesillere aktarma noktasında olumsuz bir algıya sebebiyet verebilir. Halk oyunlarının sportif açıdan da değerlendirilmesi, antrenman biliminden yararlanarak hem oyunların öğretiminde eğiticiye destek sağlayacak, hem de insan sağlığı açısından fayda sağladığı gerçeğini topluma anlatmada ko-

laylık sağlayacaktır. Böyle bir fayda ancak ve ancak halk oyunlarımıza değer katabilir.

neriler

- Halk oyunlarının kültürel ve müzikal yönünün yanı sıra sportif yönünün de olduğu insanlara aktarılmalıdır.
- Bilimsel anlamda halk oyunlarının fiziksel ve psikolojik açıdan faydalarını ortaya koyacak çalışmaların sayısı artmalıdır.
- Türkiye Halk Oyunları Federasyonunun öncülüğünde antrenörlere, eğiticilere antrenman uygulamaları hakkında gerekli bilgi ve donanımına sahip olabilmeleri adına seminer kurs vb. eğitimler verilmelidir.
- Türkiye Halk Oyunları Federasyonunun öncülüğünde ve ilgili kurumların desteği ile antrenörlere çalışmalarını daha sağlıklı yapabilmeleri adına gerekli salon, ekipman vb. temini yapılmalıdır.

SİVAS HALK OYUNLARINDAKİ KÜLTÜREL YOZLAŞMA

Yener Altuntaş

Kültürümüzün önemli bir ögesi olan ve birkaç kültür değerini bünyesinde barındıran halk oyunlarımızda son dönemlerde Türkiye'deki diğer bölgelerde olduğu gibi Sivas Halk Oyunlarında da deformasyonlarla karşılaşmaktadır. Bu oyunların yapısal özellikleri, giyim kuşam, müzikal yapı, geleneksel formlar, eğitim, derlenip aktarımı vb. sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlara en büyük etken ise; son dönemde özellikle yarışmalarda istenilen geleneksellik veya modernizasyon (sahneleme) birde buna yönetim ve denetim sorunları eklenince yozlaşma veya bozulmanın çapı büyümektedir.

Öncelikle alandan yani doğal ortamından alınıp (derlenip) sahneye taşınmasında en büyük dejenerasyon yaşanmaktadır. Bir kere konuya alt yapısı ve eğitimi bu alanda yetersiz kişilerce derlemenin yapılmasıdır. Bu alanda yeterli bilgiye sahip olmamaları teknik donanımlarının yeterli olmaması ve kıyaslama yapmadan alanda ne hal olursa olsun bu doğrudur mantığıyla sahneye ve oyunlara taşınmasıdır. Bu konuda yetkin ve etkili kuruluşların bu alandaki yetersizlikleri ve boşlukları ile kalifiye denetim elemanlarından yeterli sayıda eleman istihdam edememeleri sorunun üzerine gidilmemesi yozlaşmaya, dejenerasyona ivme kazandırmaktadır. Özellikle çeşitli kurum, kuruluşlarca yapılan yarışmalarda değerlendirme yapmak üzere görevlendirilen kişilerin yeterli birikime sahip olmamaları değerlendirmede de kaosa sebep olmaktadır. Bu giyside, adım yapısında, müzikte, geleneksel formlarda hatta oyunun taşıdığı anlamlar de bile kendini göstermektedir. Denetleme yetkisi verilen şahıslar orijinal yapıyla kıyaslama şansına sahip olamadıkları ve

olmadıkları için o güne kadar neyi görmüşlerse ona saplanıp kalmaktadır.

Giysiler bu alanın en büyük sorunlarından birisidir. Çünkü bu işin ticaretini yapan yani üreten ve pazarlayan kişilerin inisiyatifine kalmış durumdadır. Bu güne kadar yapılan münferit araştırmalar, yayınlar yeterince faydalanılamamakla birlikte yine ne bulunabildiyse o kadarının konulduğu yayınlar şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu konuda Sivas'ın şansı büyüktür çünkü kendi iç denetimini yapılabilmektedir. Müzik içinde aynı şeyler geçerlidir. Aynı şeyleri geleneksel form, adım ve oyun yapısı için söylemek mümkün olabilir mi doğrusu tereddütlerim var. Halk oyunlarında her öğreticinin kendine göre bir öğretim metodu var. İstedığı gibi oyunların üzerinde, müziklerinde oynama yapabilme haklarını kendisinde görebiliyor sahneye taşırken de aynı sorumsuzluğu gösterebiliyor. Birde yarışmalarda kategori ayrımının olması maalesef bu sorunu başlı başına içinden çıkılmaz bir duruma sokuyor. Tamam yarışmalar teşvik amaçlı güzelde getirdiği dezavantajları görmezden gelemeyiz bunun içinde gerekli tedbirleri almak zorundayız. Bunlara birde yetkin ve etkin kuruluşların kendi aralarındaki koordinasyonsuzluk ve sürtüşmeler eklenince bu problemlerin daha uzun süre devam edeceği aşıkardır.

Gelelim Sivas Halk Oyunlarına diğer bölgelere bakıldığında en az yozlaşmanın ve dejenerasyonun olduğu illerimizden birisidir. Bunda en büyük etken halen bu kültürel yapının alanda canlı halde yaşatılması, bu alanda mahallinde uzman arkadaşları halen aktif halde konun içinde olması bizleri rahatlatmaktadır. Ancak bu böyle sürüp gider mi bilmek mümkün değil. En azından konuyla ilgili kuruluşların bir koordinasyon çerçevesinde (Üniversite, Yerel Yönetim, il Kültür Müdürlüğü ve Halk Eğitimi Merkezleri) ortaklaşa yapacakları bir derleme, oyun, müzik, giysi, arşivi ayrıca mevcut il bazındaki bütün belgeli veya belgesiz halk oyunları öğreticilerinin katılımının sağlanacağı geniş bir repertuarın aksesuarların denetiminde uygulatılarak problemlerin ve olasılıklarının düzeltilmesinin en geçerli yol olduğu kanaatindeyim. Mevcut yazılı ve görsel kaynaklarında toplanıp bir merkezden yararlanılmaya sunulması problemlerin önüne geçmekte önemli bir rol oynayacağı kanaatindeyim. Katılım az olsa da konu uzmanlarının bir araya getirilerek kültür bilimsel toplantılarında sık yapılmasında yarar görmekteyim saygılarımla.

SİVAS YÖRESİ HALK OYUNLARINDA GÖSTERİ MAKYAJI

Murat Ünalmiş

Sivas yöresi halk oyunları, ülkemizde dans ve estetik ilişkisini en iyi yansıtan halay türlerinden biridir. Halk oyunları severler ve özellikle Sivaslılar, insan vücudunun güzelliğinin en güzel ifadesini Sivas halaylarında heyecan ve hareket halinde bulurlar. Halk oyunlarının estetiği, insanların kendilerini ifade etme biçimleriyle birleştiğinde, bunu sağlayan unsur olarak yerel halk oyunları ortaya çıkmaktadır. Sivas yöremize ait halk oyunlarına baktığımızda yöremizin örf, adet, gelenek, karakter, duygu, düşünce ve inançlarını ifade ettiğini görmekteyiz. Sivas yöresi halk oyunlarında kullanılan her türlü malzeme yörenin kültür hayatını ve halk kültürünü yansıtan önemli unsurlardır. Sivas yöresi halk oyunları açısından değeri son derece zengin illerden biridir. Bu zenginlik yörede icra edilen halk oyunlarının sadece figür özelliklerinde değil, halk oyunları kıyafetlerinin çeşitliliğinde de açıkça görülmektedir. Ülkemizde halk oyunları kıyafetleri ve tamamlayıcı unsurlarında yerel kültürlerin özelliklerini, çeşitliliğini ve zenginliğini rahatlıkla görebiliriz. Sivas yöresinin halk oyunları gösterileri veya yarışmaları öncesinde; Gösteri-seyirci-oyunatma, hazırlık ve performans çalışmaları arasındaki koordinasyonun, teknik unsurların (dekor, ışık, ses, maske) anlam düzeylerinin nasıl gerçekleştirilebileceğine yönelik çalışmalar araştırılmalı ve geliştirilmelidir. Sivas yöresi halk kültüründe yer alan ve halk oyunlarının tamamlayıcı unsuru olan geleneksel kozmetik uygulama örnekleri tespit edilmelidir. “Geleneksel makyaj” diyebileceğimiz ve günümüze kadar gelen dövme, kına, sürme, kir şan, allık, rastık, ben, elif yazmak, yüz yazmak gibi tekniklerin halkımıza da yeniden kazandırılması gerektiğini vurgulamakta fayda var. Sivas yöresine ait halk oyunları, oyuncuların

oyunlarda veya yarışmalarda yerine getirdikleri görevleri vardır. Bu görevleri gerçekleştirirken, yüz ifadelerini ve yüz ifadelerini güçlendirmek ve izleyiciye daha iyi iletmek için uygulanan şov makyajının tüm yönlerini dikkate almak gerekir. Ancak ülkemizde halk oyunları veya yarışmalarda kullanılan makyajın türü veya çeşitleri ile ilgili henüz bir çalışmaya rastlanmamıştır. Halk oyunları gösterileri veya yarışmaları öncesi ve sırasında fiziksel görünümü tamamlamak çok önemli bir motivasyondur. Sivas yöresi halk oyunlarında oyuncuların solgun yüzü, estetik ve çekici olmayan görüntüleri oyuncunun fiziksel görünümü açısından dezavantaj oluşturmaktadır. Oyunlardan veya yarışmalardan önce yapılan makyaj ile oyuncuların motivasyonu ile farklı bir kişilikle ortaya çıkmak, oyuncunun üzerindeki gerilimi alıp oyunda daha canlı bir konuma getirir. Sivas yöresi halk oyunlarında makyajın ister makyaj uzmanı tarafından yapılsın isterse oyuncunun kendisi tarafından yapılsın gösteri makyajının kişiye özel bir tasarım uygulama süreci ile hayat bulduğu unutulmamalıdır. Bu açıdan şov makyajı gelişecek, kişiye göre her zaman farklı yorumlara açık bir alandır. Gösteri makyajının sadece el becerisine dayalı bir meslek olmadığı, tam tersine ciddi bilgi ve vizyon gerektirdiği gösterilmiştir. Gösterilerdeki halk oyunlarının tepkisinde gösteri makyaj tasarımının önemi her geçen gün daha iyi anlaşılıyor. Sivas yöresi halk oyunlarında uygulanan gösteri makyajında en önemli şey ustalığa değil, Sivas yöresinin kültür yaşamına ve halk kültürüne uygun doğru gösteri makyajının yapılmasıdır. Makyaj yapacak kişinin öncelikle yörenin kültür hayatını, halk kültürünü ve kendi yüzünü bilmesi gerekir. Öncelikle cilt temizlenip nemlendirildikten sonra fondöten uygulanarak zemin renklendirilmelidir. Pudralamanın amacı makyajı sabitlemek yani macunun yağını pudranın içine çekerek yüzün ışıktan parlamasını sağlamaktır. Toz kullanırken aşırı dozdan dolayı solgun bir görünüm oluşmamasına özen gösterilmelidir.

Kamuoyunda aktörün yüzündeki en aktif bölge gözlerdir. Bu nedenle şov makyajında gözler büyük önem taşır. Uygun olmayan gözlük makyajı oyuncunun yüzündeki her türlü ifadeyi yok eder ve gözleri vurgulamak yerine etkisiz hale getirebilir. Çukur gözleri vurgulamak için göz kapağına açık renk sürülmeli ve göz çukurunun hemen üstüne göz farı sürülmelidir. Şişmiş göz kapaklarına koyu, mat bir göz farı sü-

rülmelidir. Küçük gözleri daha önemli hale getirmek için göz kapağının bir kısmını aydınlatmak ve çevresini daha gerideymiş gibi göstermek gerekir.

Birbirine yakın olan gözlerin arka kısmı dikkat çekmelidir. Uzaktaki gözleri birbirine yaklaştırmak için burun köprüsünde aralarına koyu renkli bir fondöten sürülmeli ve kaşlara doğru yukarıya doğru yayılmalıdır. İnsanların yanaklarındaki renk ilgi çekici ve abartısız olmalıdır. Yanaklar için kullanılan renkler, yüzün doğal renginden farklı olarak görülmemelidir. Tabii ki bu doğallık gösterinin yapılacağı mekanlar da dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Çok fazla allık kullanmamaya özellikle şakaklara ve çeneye çok hafif bir şekilde sürmeye özen gösterilmelidir. Dudaklara gereğinden fazla renk vermek yanlıştır. Özellikle gerekmediğinde güneşte ve ışıkların altında parlayan rujlardan kaçınmak gerekir. Dudaklarda ise göz farı ve allığı tamamlayan bir ruj rengi seçilmelidir. Çok büyük dudaklar için çerçeve normal dudak çizgisinin hemen içinde çizilmelidir. Bunun için seçilen renk açık renk olmalıdır. Kalın dudaklarda parlak, gösterişli renkler ve yaldızlı cilalardan kaçınılmalıdır. Ruj normal çerçeveye sürülmeli ve çerçeve hemen hemen aynı boya tonuyla çizilmelidir. İnce dudaklarda kontür normal dudak çizgisinin hemen dışında çizilmelidir. Bunun için kullanılan kalem açık renkli olmalıdır. Çerçeve her iki tarafa da iyi uzanmamalı ve iç kısım daha koyu bir tonla doldurulmalıdır. Alt ve üst dudağın kalınlıkları uyuşmuyorsa düzensiz dudaklar için iki farklı ton kullanılmalıdır. Yerleştirme sırasında oyuncunun gülümser pozisyonda olmasına özen gösterilmelidir. Aksi halde bıyık gülümsemenin oluşturduğu çizgilere yapışabilir. Yapıştırılan bıyık eğri ise veya şekil değişikliği isteniyorsa buna uygun bir renk seçilir ve ince bir fırça yardımıyla istenilen değişiklik yapılır. Bu işlem için krem bazlı lineer kullanılır.

ÇÖZÜM TEKLİFLERİ

Sivas yöresi halk oyunları gösterisi makyajının temel amacı, oyunlarda veya yarışmalarda oyuncunun fiziksel yüz ifadesini geliştirmek, jest ve mimiklerini geliştirmek, seyirci veya jürinin oyunlara daha hızlı girmesini sağlamaktır. Şovun makyajı, halk aktörünün oyunlara daha hızlı girmesine, stresi azaltmasına ve odağını arttırmasına yardımcı olur.

Sivas yöresi halk oyunlarını gösteri makyajı yapmak başlı başına bir araştırma ve icra faaliyetidir, Sivas'ın kültür hayatı ve halk kültürü üzerine araştırma ve çalışma gerektirir. Gösterilerde icra edilen halk oyunlarının hangi dans disiplininde yapılacağına bakılmaksızın makyajın genel prensipleri değişmez. Kıyafet değiştirirken gerekli düzeltmeler ve özellikle terleme nedeniyle gerekli düzeltmeler için gösteri makyajı düzenli olarak kontrol edilmeli ve tekrarlanmalıdır. Sivas yöresinin kültür hayatından ve halk kültüründen bakıldığında bile derinlemesine bir araştırmadan bahsetmiyorum bile, bölgenin giyim ve süsleme sanatlarının gösteri makyajı tek bir atölyede yer almalıdır. Aslında konuyla ilgili daha detaylı incelenmesi gereken birçok tarihi kaynak ve ilmi makale bulunmaktadır. Bu yörede icra edilen halk oyunları figürlerinin her birinde halk kültürü konularının ince bir zevk ve estetik anlayışla işlendiği görülmektedir. Bölgedeki tüm oyunlarda geleneksel kozmetik uygulamalara rastlamak mümkündür. Kokularda sis, gül, lavanta; Dekorasyon söz konusu olduğunda alabaşlar, kına ve yanık izleri ön plana çıkmaktadır. Halk oyunlarının çoğu kaynağı, bölgemizde kaş, göz, el ve yanak süslemelerine önem verildiğini ve dudak renginin neredeyse hiç kullanılmadığını varsaymaktadır. Sivas yöresi halk oyunlarında gösteri makyajının bir güzellik ve estetik aracı olarak kullanılmasının önemine dikkat çekmek gerekir. Sivas yöresinde halk oyunları veya yarışmalarda yapılan makyaj uygulamalarında yardımcı olacak öneriler şu şekilde tasarlanmıştır.

- Sivas yöresi halk aktörleri bölgenin kültür hayatı ve halk kültürü hakkında ciddi araştırmalar yapmalıdır.
- Sivas yöresinin kültürüne uygun makyaj yapılmalı, oyunun içeriğiyle çelişecek gerçek dışı makyajlardan kaçınılmalıdır.
- Sivas yöresi halk oyuncusu kendi gösteri makyajını yapabilmelidir. Bu konuda aktörler veya giyinen kişiler gerekli eğitimleri almalıdır.
- Gösterinin makyajı, sahne veya gösterinin yapıldığı yer ışığında kontrol edilmelidir.
- Gösteri makyajının zamanlaması halk oyunları kostümleri giyilmeden hemen önce ve oyuncu ısındıktan sonra olmalıdır.
- Mümkünse her oyuncunun kendi gösteri makyaj seti olmalıdır.

**Halk Eğitimi Merkezlerindeki Halk Oyunları Kurs Modüllerinin İçerik
Bakımından İncelenmesi ve Sivas Halk Eğitimi Merkezinde Açılan
HALK OYUNLARI KURSLARINA DAİR
İSTATİSTİKİ BİLGİLER**

Ramazan Baker

Sivas ülkemizin yüzölçümü olarak ikinci büyük şehridir. Bu geniş coğrafyayla orantılı olarak farklı kültür yapılarına, örf, adet ve geleneklere ev sahipliği yapar. Bu kültürel zenginlik halk oyunlarında da göze çarpmaktadır. Yüzden fazla oyununun severek oynandığı ilimizde halk oyunları öteden beri birlik, beraberlik ve dayanışmanın bir ifadesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Halk oyunları tüm Anadolu'da olduğu gibi Sivas'ta da halkın kültürünü, günlük yaşantısını ve sosyal ilişkilerinin çeşitli figürlerle anlatmanın bir yolu olmuştur. Sivas halk oyunları kendine özgü yapısı, ağırlığı, oynanış ve diziliş şekli ile diğer yörelerden ayrılmaktadır.

Yöremizde geçmişten günümüze halk oyunlarına yönelik büyük bir ilgi, alaka ve sevgi vardır. Sivas'ta 7'den 70'e herkes halay çekmeyi arzu eder ve öğrenmek ister. Kimi çocuklar ve gençler halay çekmeyi geleneksel usullerle ağabeylerinden ve ablalarından öğrenirken, birçoğu da özellikle halk eğitim merkezimiz bünyesinde açılan kurslara gelerek halay çekmeyi öğrenmektedir. Bu bağlamda halk eğitim merkezi bünyesinde açılan kursların halk oyunlarını yaymak, yaşatmak ve gelecek nesillere aktarmak açısından çok büyük bir önemi vardır.

Halk Eğitimi Merkezimizde başta Sivas yöresi olmak üzere ülkemizin farklı yörelerine ait halk oyunları kursları verilebilmektedir. Bu kurslar, kursiyerlerin ve kurumların taleplerine göre belediyelere ait kültür merkezlerinde, Kültür ve Turizm Müdürlüğüne bağlı birimlerde en çok da Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda yapılmaktadır. Bazı kurslarımız kadın, bazı kurslarımız ise erkek ekiplerine yönelik olarak

açılmaktadır. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyet gösteren Halk Eğitimi Merkezlerinde 107 yöreye ait halk oyunu kursu açılabilir. Halk oyunlarının herhangi bir yöre ve türüne ait kurs açılabilmesi için en az 12 kişinin kurs talebiyle müracaat etmesi yeterli olmaktadır.

Halk oyunları kurslarına kursiyer olarak katılma şartları şunlardır:

- Okur-yazar olmak.
- 8 yaşını tamamlamış olmak
- Halk oyunları kurs programına katılmasına engel bir sağlık problemi olmaması gerekir.

Halk oyunları kurslarına kursiyer olarak katılacak kursiyerlerde aranan şartların yanında bu kursları verecek eğitimcilerinde bazı kriterlere uyması ve öncelik sıralamasına tabi tutulması gerekmektedir.

Halk oyunları kurs programının uygulanmasında görev alacak eğitimciler aşağıdaki öncelik sırasına göre görevlendirilirler;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca yayımlanan "Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esaslarına İlişkin Çizelge" göre, Beden Eğitimi veya Müzik alanları öğretmeni olarak atanmalar, öğretmen bulunamaması durumunda öğretmen olarak atanabilecek nitelikte olanlar,
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca yayımlanan "Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esaslarına İlişkin Çizelge" ile Beden Eğitimi veya Müzik alanlarına kaynak teşkil eden yüksek öğretim programları / fakülte mezunları,
- Beden Eğitimi veya Müzik alanlarına kaynak teşkil eden yükseköğretim kurumlarında görevli öğretim üyesi, öğretim görevlileri,
- Üniversitelerin Konservatuvar alanlarının Halk Oyunları Bölümü mezunu olanlar,
- Türkiye Halk Oyunları Federasyonu Antrenör Eğitim Talimatı'na göre en az 2. Kademe antrenör belgesine sahip olanlar, öğretmen/eğitici olarak görev almalıdır.

Ayrıca yöre sanatçılarına, yöresel enstrüman çalarak halk oyunlarına eşlik edecek olanlara 5. bölümden itibaren her bir oyun için 10 saat görev verilebilir.

Halk oyunları kurslarının açılma amaçları şu şekilde sıralanmaktadır.

Türk Halk Oyunlarından herhangi bir yörenin kursunu bitiren bireyin;

- Halk kültürüne ve halk oyunları öğrenimine değer vermesi,
- Halk oyunları kavram ve tanımlarını yapması, halk oyunlarını sınıflandırması ve bölgelere göre halk oyunlarının dağılımını öğrenmesi,
- Müziğe uygun ritim becerisini kazanması,
- Sahneleme tekniklerini yöresel ve geleneksel biçimlere uygun olarak gerçekleştirmesi,
- Halk oyunlarını sahnelerken özellikle stilize dalda önemli olan sahne makyajının öğrenmesi,
- Tekniğine uygun olarak Sivas yöresine ait halk oyunlarını yöreye uygun müzik aletleri eşliğinde geleneksel formlara uygun olarak, öğretildiği şekliyle oynaması,
- Grup çalışmalarının önemini kavrayarak, ekip içinde uyumlu hareket etmesi,
- Vücutlarının esnekliğini, çevikliğini ve dayanıklılığını artırarak, kontrol ve dikkat yeteneklerini geliştirmesi, amaçlanmaktadır.

Sivas Halk Eğitimi Merkezimizde 3'ü kadrolu öğretmen 32'si ücretli usta öğretici olmak üzere toplam 35 eğiticimiz halk oyunları kursları açmak için görevlendirilmiştir. Ücretli usta öğreticilerimiz farklı okullarda (iki veya üç okul) kurs açabilmektedir. Sivas merkezde şu an toplam 83 ayrı yerde halk oyunları kursu açılmıştır. Son altı aylık halk oyunları kursiyer sayımız ise 1344'tür.

Görüldüğü üzere Sivas Halk Eğitim Merkezimiz halk oyunları çalışmalarının önemli bir bölümünü üstlenmekte adeta bir lokomotif işlevi görmektedir. Bütün bu faaliyetler devam ederken halk oyunları adına zaman, zaman çeşitli sorunlar da yaşanmaktadır. Özellikle yarışma dö-

nemleri kıyafet bulma, müzisyen temini, antrenman ve prova yapmak için spor salonu bulma gibi sorunların zirve yaptığı dönemler olmaktadır. Ücretli usta öğreticilerimiz yarışmalardaki hakem değerlendirmelerinden çok mustarip olduklarını belirtmekte, bundan dolayı motivasyonlarının olumsuz yönde etkilendiğini bildirmektedirler. Bu ve buna benzer sorunların çalıştayımızda tartışılarak çözüm yollarının bulunmasının çok elzem olduğunu ve halk oyunları çalışmalarının bundan sonraki süreçte daha verimli bir şekilde yapılmasına katkı sağlayacağını düşünüyorum. Bu çalıştayın düzenlenmesinde emeği geçen ve katılım sağlayan herkese teşekkür eder, saygılar sunarım.

AMAÇTAN ARACA HALK OYUNLARI

Doç. Dr. Mustafa Kaya

Yaklaşık iki yıldır 1935/1950 dönemi halk evlerinin faaliyetleri ile ilgili araştırmalar yapmaktayım. Aslına bakarsak bu gün ülkemizin spor, kültür ve sanat alt yapısının o dönemki yapılan faaliyetler sayesinde oluştuğunu rahatlıkla söyleyebilirim. Birçok imkânsızlıkların olduğu o yıllarda yapılan faaliyetlere hayranlık ve gıptayla baktığımı belirtmek istiyorum. Peki bu kadar hayranlık uyandıracak hangi faaliyetler yapılmıştır? Halk oyunları adına yüzlerce oyun derlenmiş, halk evlerinin ve halk odalarının açıldığı her bölgede farklı gösteriler sergilenmiş, çok sazlı müzik düzenlemesi olan halk oyunları gösterileri sunulmuş, oyun müziklerinin önemli bir bölümü notaya alınmış, birçok yörenin geleneksel kıyafetleri kayda alınarak arşivlenmiş ve burada anlatması çok uzun sürecek bir çok faaliyet dönemin imkânsızlıklarına rağmen gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmaların başka bir boyutu da faaliyetleri yürütenlerin tamamen gönüllülük esasına göre çalışması ve hiçbir maddi gelir elde etmemeleridir. Hiçbir maddi beklenti olmadan bu kadar özverili çalışmanın altında nasıl bir ruh hali vardır? Bu inanmışlığın altında hangi amaçlar yatmaktadır? Doğrusu merak ettiğim ve yapmış olduğum her araştırmada karşıma çıkan bu soruların cevabını iki kelimedede buldum. “Hizmet etmek”, yani kültüre hizmet, spora hizmet, sanata hizmet, en önemlisi de “**Vatana Hizmet Etmek**”. Evet yapılan bu kadar işin altındaki ruhun ana karakteri sanatı, sporu ve kültürü yaymak, yaşatmak ve gelecek nesillere aktarmak, bu unsurlar aracılığı ile insanların eğitimine katkıda bulunmaktı. Böylece bin bir zorluklarla kurulmuş olan bu aziz vatana hizmet ediliyordu. Hizmet etmek için kullanılan en önemli araç ise biraz önce ifade ettiğimiz spor, sanat ve kültürdü. Çok uzun süre savaşlar yaşamış, bitap düşmüş bir milletin tekrar ayağa kaldırılmasındaki

en önemli unsur eğitimdi. Eğitimin gerçekleştirilmesinde ise araç olarak kullanılan spor, sanat ve kültürel öğelerimiz aslında konu başlığımız olan **“amaçtan araca halk oyunları”** o dönemin temel duygusu ve felsefesi idi.

İfade etmek ve üzerinde durmak istediğim duygu tam olarak burasıdır. Yani halk oyunları faaliyetlerinin aynı halk evleri dönemindeki ruh haliyle yapılması, bu işin bir amaç olarak değil araç olarak görülmesi gerekliliğidir. Dikkat ederseniz bunun bir gereklilik ve zaruret olduğunu vurguluyorum. Neden böyle bir zaruret olmuştur? Dilerseniz günümüz halk oyunları faaliyetlerine göz atıp kısa bir değerlendirme yapalım. Ülkemizde 2003 yılında Türkiye Halk Oyunları Federasyonu kurulmuş, tüm faaliyet ve yarışmalar federasyon tarafından yapılmaya başlanmıştır. Yarışmaların neticeleri ise federasyon seçimlerinde oy kullanılacak delegelerin belirlenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Hal böyle olunca müsabakalar büyük önem kazanmış, kulüpler hem seçimlerde belirleyici olmak hem de farklı kurullarda yer alabilmenin hesaplarını yapmışlardır. Seçilen federasyon başkanları tüm politikalarını seçimi kazanma anlayışı üzerine inşa etmiş, “ben senin ekibini birinci yapayım sen de bana oy ver” mantığı ve politikaları alenen yapılagelmiştir. Yarışmalarda oturacak hakemler pazarlık usulü belirlenmiş, derece yapacak ekipler önceden tayin edilmiştir. Özellikle final yarışmalarında hakem olmak ya da federasyonun çeşitli kurullarına girmek, camiamızdaki birçok arkadaşımız tarafından itibar görülmüştür. Yarışmalarda hakem değerlendirmelerine yapılan itirazlar münakaşalara dönüşmüş, öğretmen olarak nitelendirilen ve örnek alınması gereken antrenörler öğrencilerinin gözü önünde küfür, hakaret hatta kavga etmişlerdir. Kültürümüz kaybolmasın yaşatulsın düşüncesindeki ebeveynler bu olumsuzluklardan etkilenmiş ve bir daha gelmemek üzere çocuklarını halk oyunlarından uzaklaştırmışlardır. Okul ya da kulüp idarecileri hem yarışmalardaki hakem değerlendirmeleri hem de yaşanan seviyesiz olaylardan uzak durmak amacıyla bu branştaki faaliyetleri sonlandırmışlardır. Yaşanan bu ve buna benzer olaylar zaman zaman hem yerel hem de ulusal basında gündeme gelmiş Türk Halk Oyunlarının itibarı ülkemiz kamuoyunda yerle yeksan olmuştur.

Bu olayların etkileri camia içerisindeki iletişim kanallarını kapatmış, aşırı kutuplaşmalara sebep olmuş, insanlar selamı sabahı kesmiş, “halk oyunlarına hizmet etme” söylemi yerini küskünlüklere ve kırgınlıklara bırakmıştır. Halk oyunlarının gerçek ruhunu yansıtan birlik, beraberlik, hoşgörü, kardeşlik gibi duyguların yerini kin, nefret, çatışma ve düşmanlıklar almıştır. Durum bu şekilde olunca halk oyunlarına olan ilgi günden güne azalmış, sayıları üçü beşi geçmeyen ekiplerin mücadele ettiği yarışmaların da tadı tuzu kalmamıştır. Üzülerek ifade etmek isterim ki şu an geldiğimiz noktaya baktığımızda halk oyunlarının asıl amacı olan kültürümüzü yaymak, yaşatmak ve gelecek nesillere aktarmak ilkesinden çok uzaklaşmıştır. **Ne yazık ki elimizde hırslarımızla, egolarımızla, nefretlerimizle ve doymak bilmeyen makam arzularımızla kirlettiğimiz, yapayalnız bıraktığımız, yok olmaya terk ettiğimiz bir halk oyunları kalmıştır.**

Her geçen gün gözümüzün önünde azalan, kaybolan ve yok olmaya doğru hızla yol alan halk oyunlarının bu durumu, biz halk oyuncularına acilen önlem alma ve sorunların çözüm yollarını bulma sorumluluğunu yüklemektedir. Tam da burada **amaçtan araca halk oyunları** felsefesinin ne kadar doğru bir yaklaşım olduğu ve halk oyunlarına bakış açımızın mutlaka değişmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Yani halk evleri döneminde olduğu gibi halk oyunları faaliyetlerinin temelinde kültürümüzü yaymak düşüncesine yeniden dönülmesi gereklidir. Halk oyunları eğitimin önemli bir paydaşı olarak görülmeli, insanların fiziksel, zihinsel, sosyal, toplumsal ve kültürel gelişiminde bir araç olarak kullanılmalıdır.

Unutulmamalıdır ki yarışmalarda derece almak, hakem olarak değerlendirme yapmak ve MHK başta olmak üzere federasyonun tüm kurullarında görev almak bizi sadece popüler yapar, itibarımızı artırmaz. Asıl itibar kaynağı doğruluktan, dürüstlükten, örnek insan olmaktan, adaletli olmaktan, kul hakkı yememekten ve iyi insan yetiştirmekten gelmektedir. İtibar ancak bu şekilde elde edilebilir. Makamlarda otururken kendilerini itibarlı sayanlar makamlardan indikten sonra gerçek itibarları ile yüzleşirler. Halk oyunlarını kendi menfaatleri için amaç edinenler, sadece popülistlerdir ve itibarları popülitelere kadar süreceklerdir. Halk oyunlarını hizmet aracı olarak gören, hedefleri sadece insan

eğitimi ve adalet üzerine olanlar ise her zaman saygı gösterilen gerçek itibarlı kişiler olacaktır.

Anlatmış olduğum konular her ne kadar genel problemler olsa da, yerelde de bu ve buna benzer sorunlar yaşanmaktadır. Sivas halk oyunları camiasında da küskünlükler, gruplaşmalar ve kırgınlıklar olmaktadır. Yaşanan sorunlar her gecen gün artarak devam etmekte, mesafeler artmakta, makas açılmaktadır. Bu durumun hiç kimseye faydası yoktur ve olmayacaktır. Kaybeden gelecek nesillerimiz, kültürümüz ve halk oyunlarımızdır. Bir an önce toparlanmalı bir araya gelerek sorunlar zlmelidir. Sultan Şehir Sivas için işe koyulmalı halk oyunlarının gelişimi için yeni projeler üretilmelidir. Yeni bir başlangıç yapmalı tertemiz bir sayfa aılmalıdır. Yapılacak her çalışmanın temeli adalet, hak, hukuk ve insan eğitimi üzerine inşa edilmelidir. **nk adalet üzerine tesis edilmeyen hiçbir kurumun ve yapının geleceği olamaz, başarısı olamaz!**

Yapılan bu çalıştaya katılarak destek veren tüm hocalarıma teşekr eder, Aşık Obalı'nın çok anlamlı ve güzel bir Őiiri ile konuşmamı tamamlamak isterim. Saygılarımla..

HALK OYUNLARI

Geçmişten bugüne uzanan izgi,
Tarihe dal olur halk oyunları.
Atası sevgidir, anası ezgi,
Dostluğa kol olur halk oyunları.

Umudu, hayali, dş anlatır,
Gözlerden szlen yaşı anlatır,
Alın terindeki aşı anlatır,
Halkına dil olur, halk oyunları.

İnsana mutluluk heyecan verir,
Sağlık verir, huzur verir, kan verir,
Yedi kıta, dört iklime can verir,
Barışa yol olur halk oyunları.

Davul coşturunca, yaprak, dal oynar,
Ayak oynar, göz çakılır, el oynar,
Sevda kanatlanır, ince bel oynar,
Açılan gül olur, halk oyunları.

Kemençeyle zurna, alıp götürür,
Yayla kokusunu tulum getirir,
Gönül tahtımızda horon oturur,
Bir petek bal olur halk oyunları.

Atabarı ekmek, zeybek suyumuz,
Oyunla büyümüş bizim soyumuz,
OBALI değişmez asla huyumuz
Bayrakta al olur halk oyunları.

Âşık Obalı

SİVAS HALK OYUNLARINA GENEL BAKIŞ

Ziya Soybayraktar

Kültürel yapımızın odağında Anadolu'nun merkezi bir konuma sahip olduğu herkesçe malumdur. Anadolu' da yaşayan Türk insanının yarattığı ve geliştirdiği kendisine özgü halk kültürü ürünleri bulunmaktadır. Bu ürünlerden birisi de halk oyunlarıdır. Oyun, bireylerin direkt olarak kendi dünyalarını yansıtan ve erken dönem halklarından bu yana seyri izlenen bir etkinliktir. İlk topluluklar bu sayede hem satsal verileri üretmeyi başarmış hem de içsel dünyalarını dışa vura-bilmişlerdir. Eski dönemlerde dini büyüsel bir mahiyette sergilenen oyun etkinlikleri, sonraki dönemlerde sosyo-kültürel bir yapıya bü-rünmüştür. Halk oyunlarımıza bu perspektiften bakarsak, arka pla-nında toplumların duygu, düşünce ve inanç öğelerini görebiliriz. Sivas halk oyunlarını da bu kapsamda ele almak mümkündür. Coğrafi ko-numu itibarıyla Anadolu'nun küçük bir prototipi olan Sivas'ın, Türk Folklor 'unda önemli merkezlerden bir tanesi olduğu da aşikârdır.

Kültürel zenginlik açısından oldukça yoğun olan ilimiz, Halaylar bakımından da hayli zengindir. Temel iletişim ve etkileşimin önemli bir yansıması olarak Halk Oyunları ele alabiliriz. Bu kapsamda farklı dönemlerde meydana gelen olayların, anlatıların müzik ve figürlerin bütünleşmiş icrası olarak tanımlanabilir. Coğrafi özelliklerin, iklimle-rin, yaşam standartlarının insanların ve toplumların kimlik, kişilik ve karakteristik özellikleri üzerinde etkisi bilinmektedir. Her insanın kendine ait kimlik ve kişiliği olduğu gibi şehirlerin de kendilerine ait kimlik, kişilik ve karakteristik özellikleri vardır. Bunlar, kentlerin coğ-rafi, mimari, jeolojik özelliklerindeki ayırt edici unsurlar olduğu gibi, kültürel semboller, kodlar, folklorik özellikler de ayırt edici ölçüler olabilir. Folklorik zenginlik açısından önemli bir yere sahip olan Si-

vas'ın Halk oyunları da Türk Halk Oyunları içinde Sivas için çok önemli ayırt edici bir özelliğe sahiptir.

Sivas Halk Oyunları, halaylar içerisinde özgün bir yere sahiptir. Halaylar içerisinde tanımlanan oyunlarımız, benzersiz bir estetiğe sahiptir. Halay yöresi içerisinde değerlendirilip, halay türü oyunların karakteristik özelliklerini bünyesinde barındırır da coğrafi yapısı gereği, kültürel sınırdaşıkların etkisi ile bazı oyunlarında Bar yöresi özelliklerini, güneydoğu halay bölgesi özelliklerini, horon yöresi özelliklerini de bünyesinde barındıran, oyun, müzik, adım, tavır, form ve çizgi olarak önemli bir farklılık taşımaktadır. Bölünmemiş halaylar olarak değerlendirdiğim ve adeta bir kompozisyon gibi giriş, gelişme ve sonuç ihtiva eden, senfonik bir eser gibi değişik hikâyeleri, anlamları, değerleri, duyguları bir ustalık ilişkisi ile aynı halay içinde birden fazla bölümde sergileyen, oyun, müzik, ölçü, makam ve adımların kendi içinde estetik uyumunun yüksek olduğu nevi şahsına münhasır bir halay türüdür. İki, üç ve dört bölümden oluşan halaylarımızda her bölümde farklı bir usul, makam, özgün bir melodi yer alır. Dolayısıyla bu farklılıklar Sivas Halaylarını Türk halk oyunları içerisinde özgün bir konuma getirmektedir.

Sivas Halk Oyunları, toplum hayatının, toplumsal ve kültürel değişim sürecinin hızına rağmen otantiklik özelliğini asgari seviyede muhafaza eden ender yörelerdendir. Geleneksel olarak mekânsal farklılıklara göre halaylarımız açık, geniş alan, harman yeri, soğuk kış günleri kapalı alan köy veya düğün odası gibi mekânlarda kendine has düz çizgi, hilal veya daire formlarında oynanır. Çizgi zenginliği olarak bir halayda birden fazla formun ve çizginin olduğu, ezgi, ritim ölçü olarak ve adımların her bölümde ve her formda farklılıkla, ustaca bir dizim ile birbirine bağlandığı, tiyatral bir oyunun senaryolaştırılmış ve sahneye uyarlanmış bir oyun olarak, anlam bütünlüğü içinde icra edilen dans sanatlarının özelliklerini içinde barındıran halk oyunudur.

Genel olarak Davul, zurna ile oynanan ancak şehir merkezinde ve bazı ilçelerde Zara vs. gibi yerlerde ince sazlarla (cümbüş, saz, klarnet ve darbuka vb.) ile oynanmasının yanında, köylerde türkölü olarak icra edilen oyunlarımız da mevcuttur. Şaman geleneklerinden esinlenmiş Semah türü dini ritüel sayılabilen oyunların da olduğu ve semah

türü oyunlardan etkilenmiş daire formunda, genel olarak kapalı alan oyunu denilen sağdan sola yürüyerek başlayan Hayda bico, Horhon Bico, Koçhisar Altı Tarla veya soldan sağa doğru yürüyen Ters Bico ve Özenteki gibi halaylarda, oyun çeşitliliğini artırıyor. Oyunların şehir merkezinde ve köylerde oynanış tarzında küçük nüans sayılan farklılıkları oynayan kişiye, öğrenilen, beğenilip özenilen ustalara göre değişse de oyunlar genelde usta çırak ilişkisi içerisinde öğrenme yoluyla bugünlere taşınmıştır. Geniş Sivas Coğrafyasının etkilendiği bölgeler ve kültürel sınır çeşitliği içinde halayların ilçelere göre oynanış şeklinde farklılıklar olduğu gibi o bölgeye has kendi oyun karakteristiğini, ezgi, ölçü, tavır ve hareket estetiği bakımından farklılıkla icra edilen halaylar da mevcuttur.

Kuşaklar arasında da farklılıklar bulunmaktadır Genç halk oyuncular da, yaşlılardan farklı oynasalar da genelde alışlagelmiş figürleri oynamayı tercih ediyor. Ancak Sivas Yöresine ait halayların genel karakteristiği değişmeden, oyunların bölümleri terk edilmeden halaylar değişen zaman ve gelişen şartlara göre, çoğunlukla da yarışma standartlarına kendini uyumlandırma adına değişime uğradığı da bir gerçektir. Sivas yöresi oyunlarını 1960 lı yıllardan sonra profesyonel gösteri ekibi gibi kurum ve kuruluşların etkinlikleri içerisinde rol aldığını görüyoruz. Usta çırak ilişkisi ve çevresinde oyun tarzı, oynayış biçimi ile beğeni çeken usta halaycılarının kendilerine has tarzlarının da halaylarda etki yarattığı, oyun mahallindeki tavırların da halaylara yansıtıldığı görülüyor. Geleneksel halk oyunlarının sahneleme çalışmaları karşısında zorlandığı, modern sahne sanatlarına dönük icraların düzenlenmesinde oyunlardaki zamana, sahneye, izleyiciye göre yapılan düzenlemeler, Sivas Yöresi oyunlarında da değişikliklere sebep olmuştur. Bilimsel temelde gerçek bir derleme çalışması yapılmadan, teknolojik araç gereçler ile planlı bir çalışma metodolojisi içinde kayıt altına alınmadan, bugüne usta çırak ilişkisi ile halk oyunlarımız taşınmıştır.

Millî Eğitim Bakanlığının okullarda yürüttüğü faaliyetler ve yarışmalar, Kültür ve Turizm Bakanlığının ve Gençlik ve Spor Bakanlığı ile kurum ve kuruluşların sosyal faaliyetlerin yanında, değişik Özel Bankalar ve özel kurumların yürüttüğü faaliyetlere katılmak, Belediyelerin yaptığı yerel festivallerde yer almak, resmî törenlerde göster

yapmak maksatlı etkinliklere katılmaya yönelik çalışmalar sayesinde bugünlere taşınan halk oyunlarımızı, ilimizde daha profesyonel çalışmalar ile kayıt altına almalıyız. Türk Halk Kültürümüzün önemli öğelerinden olan Halk Oyunlarımızın geleneksel yapısını bozmadan sonraki nesillere, doğru şekilde ulaştırma ve halk oyunlarımızın çağdaş sahne sanatları içindeki yerini alması için çaba göstermek gerektiğine inanıyorum. Geçmiş yıllar içerisinde benim de için de bulunduğum değişik çalışma gruplarıyla Sivas Halk Oyunlarının kayıt altına alınması, derlenmesi, araştırılıp dijital belgelendirme olarak çalışmalar yapılmış olsa da sonuçlarından haberdar değilim.

Sivas halk oyunlarının profesyonel çalışma ve öğretim teknikleri içerisinde bu işin eğitimini almış eğitimcilerce öğretilmesi ve oyun çeşitliğinin artırılması gerekir. İlimiz için Geleneksel kültür öğelerinin, Yerel Yönetimlerinde katkılarıyla derlenmesi ve bunların mahalli idarelere kazandırılması, ülkemizin demokratik kültür bilincinin yerleştirilmesi önem kazanıyor. Kültürel ve sosyal açıdan toplumumuzun hazırlanması için birlikte çalışmak, Sivas Halk Oyunlarının sergilenmesinde ortaya çıkan figürlerin tespiti ve uygulamalarının kaydedilmesi önem arz ediyor.

Sivas'ta bilinen ve oynanan halk oyunlarını oynanış tarzı, adım ve figür özellikleri ile birlikte, müzik notaları ve ölçüleri oyun metronomlarına uygun olarak işin uzmanlarınca yazılı olarak kayıt altına alınması gerekmektedir. Oyun hikâyelerinin gerçek kaynaklar ve gerçeğe yakın kaynaklar bulunarak yeniden yazılması, coğrafi özellikler, yaşam standartları ve toplumsal kültürel değerler ölçüleriyle uyumlu metinler oluşturulmalıdır. Halk oyunlarında yapılmış bilinen değişiklikler, niçin, ne zaman, neden yapıldığına dönük kayıtlar tutularak, değişikliklerin ortaya çıkarılması, yöresel oyunlarımızın geleceğe aktarılmasında faydalı olacaktır. Geleneksel oyunların oynanış tarzı için de kız ve erkek oyuncuların teşekkül ekiplere öğretilerek oynatılması ve kayıt altına alınıp arşivlenmesi sağlanmalıdır. Halk oyunları öğretim teknikleri içinde oyun eğitimciince oyunlar öğretilirken kayıt altına alınmalıdır.

Sivas yöresi halayları yeniden tasnif edilerek bölgelere göre ve oyun karakteristik özelliğine göre değerlendirilmeli, kültürel sınırdışı

lık içinde bulunduğumuz bölgelerde oynanan anonimleşmiş oyunlar belirlenmelidir. Oyunlarımızın münhasır kısımları ve algıda farklılık oluşturan karakter, zelliklerinin -Ağırlama Bayılma kısmı, Sivas Halayı Bayılma kısmı, Abdurrahman halayı silah atma kısmı vs. gibi bölümler, çökmeler mutlaka aslına uygun şekilde icra edilmelidir.

AYAĞIM GİTMİYOR GARDAŞ

Murat Özkan

Yöremizde en güzel oyun icra eden kişileri, genelde müzik, nota ve ritm eğitimi almamalarına rağmen icra edeceği oyun müziğine o kadar hakim, ritmi içine öyle sindirmiş, kültürel miras olarak baktığı o oyunu öyle sahiplenmiştir ki folklorik bir motif olarak gördüğü bu icrayı yaşarken; müziğin yeterli düzeyde çalınmasını duymadığı zaman “**ayağım gitmiyor gardaş**” diyerek farkında olmadan bir şeyi vurgular.

Her zaman belirttiğimiz bir husus var. “50 yıl önce oynanan halayımızla şimdi arasında ne kadar fark varsa; 50 yıl sonraki ile şimdi arasında da o kadar fark olacağı açıktır. Herhalde olayın bütünlüğünü ve dramatikliğini bu söz yeterince anlatmaktadır. Halk oyunları ürünlerimizin bazı etkilerle değişkilere uğradığını görmekteyiz. Bu işin ustaları bize bunu nasıl aktarmış iseler öyle geldiği kabulümüzdür. Kayıt işi ve koruma mercii diyebileceğimiz unsurlar vicdan ve zevkle sınırlı kalmıştır. Bu işin ustalarını kabul etmekten başka alternatifimiz de yoktur.

Şöyle bir düşünelim; bu ustaların da bilerek veya bilmeyerek güzelim halayımızın değişmesinde etken olmadığını nereden bileceğiz? Bunu nasıl anlayacağız? Yeni ezgilerin, figürlerin, katılmış olması olası değil mi? “**Kültürün zenginleşmesi**” anlayışına sığınarak kılımızı bile kıpırdatmazsak “**bu kültürün korunması**” diye başlayan cümlelerin altını nasıl doldurmayı düşünüyoruz?

Halk oyunları işinin, tarih boyunca usta çırak ilişkisi içinde, halayın bütünlüğünden parçaya doğru algılanması biçiminde geldiğini; görme, algılama ve uygulama ile özüm senerek yaşatıldığını biliyoruz. Kültür akışını günümüzde planlı derslere dönüştürdüğümüz de bir gerçektir. Günümüzde usta çırak ilişkisinde “parçadan bütüne” doğru amacı taşıyan bu ilişki, oyunu bilenler tarafından figürleri, öğrenciler önünde ana-

lizi yaparak öğretilmektedir. Bu çalışmalarda temel olan sayıdır. Sayılarla öğretildikten sonra oyun-müzik bütünlüğü sağlamak amacı ile birbirine monte edilerek bütünlük oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Adım öğretimi yapılırken tam sayıların kullanılması, öğretim esnasında çoğu kez küçük aralıklara karşılık gelen minicik hareket ve duruşların anlatılamamasına, boşluk geçilmesine ve öğrenci tarafından algılanmasının beklenmesine yol açmaktadır. Müzikli çalışmalarla birlikte bütünü oynamaya çalışan oyuncu küçük detayların farkında olmadan icraya yönelmektedir. O güzelim estetiğinden, oyunun vermek istediği temadan oyuncu uzaklaşır. Oyun analizinin öğretim esnasında yapılmaya ve anlatılmaya çalışılması; müzik ritim ve figür uyumunun tartımlı bir şekilde yapılmasına asla izin vermemektedir. Musikide bulunan nota, usul, ve söz üçlemesindeki denk getiremeyişi kulağı nasıl tırmalıyorsa, halk oyunlarındaki hareket anlatımlarından kaynaklanan uyumsuzluk da gözü ve yüreği öyle tırmalamakta ve ezemektedir. Üstelik bu ezilmeye seyirci kalındığı için iş meşrulaşmakta, ne yazık ki normalleşerek yerleşmektedir.

Halk oyunlarımızın sosyolojik, folklorik ve toplumsal risklerin azaltması yönünde irdelenmesi gerekliliğini özellikle belirtmek isterim. Halk oyunlarımızın muhteşemliğini ne zaman anladım biliyor musunuz? Ekibin başarılı olmasının tek yolunun yanındaki arkadaşının en az kendi kadar iyi oynamasını istemesi duygusunda olduğunu gördüğümde anladım. Yanındaki arkadaşının başarısızlığını engellemeye çalışmak ve onun bir şekilde yanlışlarını da örtmeye çalışmanın haset duygusuna meydan okuduğu bir kültürel mirastan bahsediyoruz. Yanınızdaki kişinin başarısız olmaması için elimizden gelen her şeyi yapmak gerçekten çok insani bir davranıştır. İnsan ölçekli bir duygudur. Halk oyunları öğrenmeye başladığımızda aslında ne kadar insansı noktalara parmak bastığının farkına vardık ilk önce ve dedik ki sadece bu iş müzikle ritimle ve figürle anlatılamayacak kadar kendi içinde anlam bütünlüğü olan bir etkinlik.

Geçmişten günümüze gelen bu mirasın, aslında bir amaç değil de toplumsal huzuru korumada bir araç olduğunu fark ettik arkadaşlarımızla birlikte; tüm motivasyonumuzla, içselleştirmemiz gereken bir takım ritmik hareketlerden ibaret olmaktan uzak bir duygu işi olduğunu

fark ettik. Halk oyunları ile uğraşan insanların neredeyse tamamının duygusal insanlar olduğunu fark ettik, bizleri buraya getiren şey ise ne bir etiket, ne bir ego, ne de bir sıçrama tahtası sadece ve sadece **duygu ve motivasyon...**

Halk oyunlarına başladığımızda “düğünlerde oynayalım yeter” düşüncesinden uzak, samimi, kültür mirasını öğrenmeye çalışmak, öğretmek ve yaşatmak bilinci ile başladı çoğumuzun halk oyunları macerası. Öğrenmeye başladığımızda bu işin kendi içinde bir bütünlüğü olan, bir ruhunun olması gereken bir miras olmalıydı diyorduk, böylece yüzyıllar boyunca aynı motivasyonla gelebilsin.

Halk oyunlarının farklı bileşenlerini, farklı kombinasyonlarını konuşmaya başladık zamanla. Halk oyunlarımızın gerek genel karakteristikleri, gerek müzik yapısı, figür tartımları gibi öğelerinin mutlaka bir senaryosunun olması gerekliliğini görmeye başladık. İlginçleşmeye başlamıştı araştırmalarımız. Her oyunun kendine has karakteristiğinin olduğunu ve başka oyunlarla birleşen ve asgari müşterekte bütünleşen taraflarını tek tek ele almaya başlamıştık.

Olayın aslında bizim öğrenmemizden daha çok bu işi yaşatmak için derleme, kaydetme ve listelememizin daha önemli olduğunu farkına vardık. Zaman geçtikçe günümüze kadar gelen oyunlarımızın figür tanımlarının müzik ve ritim kalıbına uyarlanması konusunda sorunlar olduğunu gördük. Usul, ritim ilişkisi ve figür müzik ilişkilerinin düzensizlikleri dikkatimizi çekti.

Bunu nasıl fark ettik sizce?...

Tabii ki yarışma kriterleri ile

Kimimiz günümüzdeki yarışmaların oyunlarımızın sonunu getirdiğinden bahseder. Haklı oldukları gibi bir kaniya varırlar saygı duyarım. Fakat ortaya koyabileceğimiz unsurların tamamı bu işin teknik ve bilimsel incelemeyle başlayacağını ortaya koymuyor mu ne dersiniz?

Oyun bölümlerinin müzik ve ritim cümleleriyle uyumsuz olan yerlerini çözmeye başladık yarışmalara hazırlık çalışmalarıyla birlikte. Sivas oyunlarının karakteristiğine uygun olacak şekilde, ilgili oyunun müzik zamanlarını belirleyip buna uygun birim zamanda yer değiştiren vücut, ayak, baş, kol ve el unsurlarının hareket notasyonlarını çıkarmaya başladık.

Oyun bütünlüğü içinde Sivas oyunlarının tüm karakteristik özelliklerini, oyunun başlama şekliinden oyun bölümlerine, el tutuş şekillerinden, vuruş şekillerine, çökme çeşitlerinden duruş unsurlarına kadar çiftleme, dönme, sıçrama, zıplama, atlama, bekleme, yürüme, koşma, eğilme, kalkma pozisyonlarını tek tek inceleyerek. Oyun uyumunun parçaları haline getirmek için çalışmalar yaptık. Türkiye'deki diğer yörelerle ilişkileri, ortak yanları ve ayrışanlarını inceledik. Müziklerin zamanlarına ve anlam bütünlüğüne göre çalınmadığını fark ettik bazı oyunlarda. Müzik usullerinin figür cümleleri ile uyumsuzluklarının, oyunun oynanış şeklini bile değiştirdiğini gördük. Bunları inceledikçe neler olduğunu hepimiz tahmin edersiniz. En başta figürlerin tanımları ortaya çıkmaya başladı. Yani nasıl öğretilceğinin anlatım cümleleri. Dolayısıyla figür ana unsurdur ve halk oyunları müziklerinin 17. yüzyılda çıkmaya başladığını ve günümüze gelen müziklerin ise 18. yüzyılda gün yüzüne çıkmaya başladığını düşünürsek figür ve müzik tarihleri arasında önemli bir zaman olduğu da ortaya çıkmaktadır.

Bu bize neyi gösterdi?

Figürün aslında ana tema olduğunu...

Araştırmalarımızda, yozlaşmalarla, üretilen unsurlarla karşılaşmaya başladık, o zaman yapılması gereken şey çok basit gibi duruyordu; figürlerin tarifini alternatifleri ile birlikte standartlaştırmak. Ve bunu literatüre kaydetmek. Meğerse bu en zor olanı imiş. Şehir dışında yapılan yarışmalara giden ekiplerimizin neredeyse tamamı figür cümlelerinin ve müzik senkronizasyonunun uyumsuzları nedeni ile başarılı olamadı. Ama biz hiç bilinçlenemedik. Ekiplerimiz hep kırıldı geldi. Yanlış müzik ritim icraları ve müzik cümlesine uygun olmayan oyun seçimleri ve oynanış şekilleri yüzünden.

Biz şahsen bu hususlarla alakalı çok mücadele ettiğimizi belirtmek isterim. O dönemde mektepli halk oyuncu yoktu yaygınlaştıramayışımızın en önemli sebebinin de bu olduğunu düşünüyorum.

Artık elimizin parmaklarını geçmeyecek sayıda teknik halk oyunları okuryazarı var. Çok şükür. Bu parmaklar bahsetmeye çalıştığım Sivas halk oyunlarının seviyesini layık olduğu yere çıkarmak konusunda iki el olacaklarından ve alternatifleri ve zenginlikleri ile birlikte bu elleri çır-

parak ses getireceklerinden eminim. Ama bunu yaparken kimseyi öteki-
leştirmeden yapmaktır esas olan, kırmadan, dökmeden.

Halkımız, Sivas kültürünün gerçek değerlerini, eserlerini iyice ta-
nımazsa, alıp söylediği türküyü, oynadığı oyunu sadece eğlence ve
zevklenme vasıtası olarak algılar. Sivas'ımızın halk oyunları gibi değeri-
ni bilimsel değerlerle çakıştırarak öğretim metotlarını şekillendirmeyip,
hep akışına bırakırsak; halaylarımız yavaş yavaş fantezi olur. Konfigü-
rasyona uğramış hareketler olur.

“50 yıl önce 50 yıl sonra” gerçeğini göz önüne getirdiğimizde planlı
ve notasyona bağlı bilimsel halk oyunları çalışma metodundan başka
aremizin olmadığı açıktır. Bütünden detaya çalışmasını öngören birçok
üniversite, halk oyunları mezunlarını boşa vermiyor olsun. Birbirimize
inanalım ve dinleyelim. Dinlemeye değer, değmez demeden saygılı dav-
ranarak ve ikna ederek, ön yargılara son verelim.

Mektepli – alaylı atışmasının Sivas halaylarına zarar verdiği gerçeği-
ęini artık görmeliyiz. Sivas'ımızda bu konuda uykusu kaçanlar var iken,
bunun derdi ile dertlenenler hala yaşıyorken; olaya etiket olarak bakanlar,
ekonomik bakanlar ve turistik gezi olarak bakıp macera arayanlar
da katılsınlar; ben de ikna olabilirim diyerek. Birlikte 50 yıl sonrasında
şimdi gibi davranan bir yapıyı kurmalıyız. şunu unutmayalım kültür
köprüden ibarettir. Çocuklarımız “ayağımız gitmiyor” demesin.

Önemli bir işe imza attınız bu alıştayı vesile kılarak. Emeği geçen-
lere çok teşekkür ediyorum. Bu alışma, bana göre sadece alıştay değil,
olayı mekanikleştirmeden sevgi ve birliktelik ile bir yol haritası oluş-
turmak için önemli bir fırsattır. Eylem planına dönüştürerek samimiyet-
le takip eden; şehrin sahipleri, kanaat önderleri ve gönül veren tüm halk
oyunları sevdalılarını bir araya getirmek hedefi oldukça önemlidir.
Unutmayalım halk oyuncudan haset çıkılmaz; o zaman birlik olma vakti-
dir. Teşekkür ediyorum.

HALK OYUNLARINDA İLETİŞİM SORUNLARI

Prof. Dr. E. Erdal Erşan

İletişim Nedir?

İnsan bir ayrıcalık kazandıran önemli etkinliklerden birisi iletişim olarak değerlendirilebilir. İletişim, insanlık tarihinin değişik dönemlerinde değişik yöntemler kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda sesler, resimler, yazının bulunması, devamında aşama aşama üretilen teknolojik araçlar önemli işlev görmüştür ve görmeye de devam etmektedir.

Dilimize yabancı dillerden girmiş olup, birden çok insana veya objeye has, ortaklaşa, işbirlikli yapılan bir durumu ifade etmektedir. Yani, iletişim karşılıklı bir etkileşimi, bilgi, duygu, görüş aktarımını içermektedir. İletişim, bireylerin değişik öğeleri, kodları ve şifreleri kullanarak başkalarını etkileme, onların çeşitli özelliklerinde değişiklik oluşturma süreci olarak tanımlanabilir.

İletişim aslında insanın birbirlerine olan gereksinmelerinin sonucudur. İnsanların kendilerini anlaması, başkalarına tanıtması ve çevreden aldığı bildirimlerle kendini değerlendirmesinde iletişim önemlidir. Değişik bakış açıları ve bilimsel verilerin kesiştiği nokta, iletişimin psikolojik bilgi, duygu, inanç ya da düşünce alışverişi olduğudur.

Ülkemizde artma eğilimi gösterdiği anlayışının yoğun olduğu bu dönemde, halk oyunları önemli bir iletişim ve etkileşim alternatifi olarak ele alınıp değerlendirilebilir. Toplumumuzun her kategorisinde yaşanan iletişim yetersizliklerinin, sosyo-kültürel bir etkinlik olan halk oyunları kanalıyla aşılabilmek olanağının varlığını vurgulamak gerekir.

Çevresindeki insanlarla başarılı iletişim kurabilenlerin özelliklerine bakıldığında, özgüveni yüksek, duyuşsal ve bilişsel bakımdan olgunluğa eriştikleri rahatça anlaşılabilir. Ayrıca bireylerin iyi anlaşabilmelerinin

arka planında duygusal anlaşabilme, kendini muhatabının yerine koyma (eşduyum), açık ve net olma (saydamlık) ve karşıdakini büyük bir dikkatle anlama çabası (etkin dinleme) niteliklerini taşıdıkları anlaşılmaktadır. Empati, karşıdaki insanın duygularını, yine onun koşullarından anlama yeteneğini; Saydamlık, insanın ne ise ve nasıl ise öyle davranması, içi ile dışının, özüyle sözünün bir olması; etkin dinleme ise, karşıdaki kişinin mesajlarındaki anlamları çözüp, onu anlayabildiğini geri bildirimle ifade etmesini içerir.

İnsanlardaki anlaşma ve iletişim kurabilme özelliklerinin gelişmesinde toplumsal, estetik ve spor alanındaki etkinliklerin katkısının olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Toplumun değişik katman, grup veya kesimlerinin bu tür sosyo-kültürel, estetik ve sportif etkinlik alanlarında bir araya gelmeleri, ortak etkinliklere katılmaları ve hatta ortak amaçlar doğrultusunda çalışmaları, etkili – sağlıklı iletişim becerilerinin gelişmesine de önemli katkılar sağlamaktadır. Halk oyunları çalışmalarında erkek ve kadınların bir araya gelmesi, toplumun değişik kesimlerinden bireylerin rahat bir biçimde katılmasına olanak sağlaması, iletişim becerilerinin gelişmesinde önemli rol oynayabileceği görüşü açıkça savunulur hale gelmiştir. Yapılan çeşitli araştırmalar dan elde edilen sonuçlar, halk oyunlarının iletişim becerilerinin gelişiminde önemli bir etken olduğu görüşünü destekleyici niteliktedir.

Dayanışması yüksek, uzlaşmacı toplum meydana getirebilmenin temelinde yatan önemli etkenlerden birisinin sağlıklı, etkili ve anlamlı bir iletişim kurma becerilerine dayandığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Bu kapsamda halk oyunlarımızın da bireylerin birbirlerini tanımada, uzlaşmada ve ortaklaşa hareket etmesinde önemli bir işleve sahip olduğu, bir iletişim biçimi olarak değerlendirilebileceğinin anlaşılması, bu yönde çalışmaların geliştirilmesi önem kazanmaktadır.

Sağlıklı, iletişimli günler dilerim.

SİVAS HALK OYUNLARININ MÜZİKAL YAPISI

Muhammed Civelek

Kültürel mirasımızın gelecek nesillere aslını koruyarak aktarılmasında Türk Halk oyunlarının çok büyük bir etkisi vardır. Bu mirasın aktarılmasını yanı sıra halk oyunlarının bireyler arası sosyal iletişimi sağlanmasında ve yaygınlaşmasında da çok önemli katkısı vardır. Günümüzde halk oyunları çalışmaları insanların fiziksel ve zihinsel becerilerini geliştirmenin yanı sıra sosyalleşme gücünü artıran, insanların gelişmeye açık yönlerini keşfetmelerini sağlamak amaçlı yürütülen bir etkinlik ve programı olarak görülmektedir. Halk oyunları kültürel terimler kullanılarak öğrenilen figürlerin geleneksel müzikle birleştirilmesi sonucunda çeşitli gösterilerin hazırlanıp sunulduğu bir sanat dalı haline gelmiştir. Bu zengin müzik ve oyun yapısının oluşmasında coğrafi bölgenin özellikleri ile oyunu bulan, derleyen kaynak kişilerin etkisi olmuştur. Halk oyunları içerisinde yaşanmışlıklardan doğan birçok duygu bulunmakta olup, sevincin, üzüntünün, sevginin ve kahramanlığın müzik eşliğinde ifade etme şekli olmuştur.

Sivas yöresinin müzik yapısına bakıldığında genellikle hüseyini, uşak, muhayyer, hicaz, tahir, hüzzam ve rast makamlarının kullanıldığı görülmektedir. Sivas yöresi türkülerindeki önemli bir ayrıntıda da şehirle kırsal kesim arasındaki ağız farklılıklarıdır. Birçok yörede bu farklılıkları görmek mümkün değildir. Yöremizdeki kırsal kesim musiki kültürü ile konuşuma Türkçesindeki ağız ve tonlama çeşitliliği müzikal repertuarın da çeşitli olmasına ve zengin bir musiki kültürünün oluşmasına zemin hazırlamıştır. Sivas kırık havalarında genel olarak 2/4, 4/4, 5/8, 10/8lik usuller kullanılmaktadır. Bununla beraber nadiren de olsa 3/4, 7/4, 6/8, 7/8, 9/8, 15/8 lik usullere de rastlanılmaktadır.

Tüm bu özellikler göz önüne alındığında gerek Sivas türküleri, gerekse Sivas oyun havaları usul bakımından kültür coğrafyamızın en zengin örneklerinin olduğu yörelerden biridir.

Sivas'ın yüz ölçümü bakımından çok geniş bir coğrafi alana sahip olması yöredeki Halk Oyunları Müzik zenginliğinin oluşmasındaki bir başka etkidir. Bölgedeki halk oyunlarına bakıldığında Karadeniz'e bölgesine yakın kuzey ilçelerinde horon, İç Anadolu'ya yakın güney ilçelerine bakıldığında bozkır halayları, Divriği ve Kangalda gibi doğu ilçelerine bakıldığında ise doğu halaylarının karakteristik özellikleri görülmektedir.

Sivas il merkezi ve merkeze yakın ilçelerinde Sivas halayı, Abdurrahman halayı Temurağa halayı, Kabak halayı, Hoşbilezik halayı, ve Sivas ağırlaması halayı gibi halaylar daha çok oynanırken, Karadeniz bölgesine yakın ilçelerinde, Dik horon, Düz horon, Sıksara, Alaşağı gibi horonlar oyunları bulunmaktadır. Karadeniz bölgesindeki ilçeleri, folklorik açıdan Gümüşhane ve Giresun yörelerine benzer olup, Sivas merkez ve çevresindeki halaylarda bu yöre oyunlarının oynandığına ender rastlanmaktadır. Sivas merkez ve çevre ilçelerinde ki halayların icra edilmesinde çalgı aleti olarak genellikle nefesli saz kaba zurna, vurmali saz orta davul kullanılmaktadır.

Sivas halayları, genel yapı itibari ile diğer yöre halaylarına göre büyük farklılıklar göstermektedir. Türk halk oyunları içerisinde Sivas halaylarının karakteristik yapısı, gerek konu, gerek bölüm, gerekse hareket yapısı bakımından çok farklı özelliklere sahiptir. Sivas halaylarının yapı itibariyle en büyük özelliği birden fazla bölümlerden oluşmasıdır. Yörede genellikle iki bölümlü halaylar, üç bölümlü halaylar ve dört bölümlü halaylar mevcuttur.

İki Bölümlü Halaylar:

Çoğunlukla tek bölümlü oyun gibi icra edilmektedir. Fakat halayın yeldirme ve hoplatma şeklinde ikiye bölümünün olduğu unutulmamalıdır. Bu halaylar yavaş bölümle başlamakta yeldirme bölümü ile devam edilerek bu bölüm halaya bağlanmaktadır. (Horhun Bico, Hoş Bilezik, Özenteki gibi).

Üç Bölümlü Halaylar:

Bu tür halaylarda müzikal yapısı en az iki bölümden oluşmaktadır. Halayların ağırlama, yeldirme ve hoplatma bölümleri bulunmaktadır (Harami Halayı gibi).

Dört Bölümlü Halaylar:

Bu tür halaylar dört bölümden oluşmaktadır. Müzikal yapısı itibarıyla her bölümün farklı müzik özelliğine sahiptir. Genellikle halayın ağırlama bölümünde 4/4 lük, yanlama bölümünde 10/8lik, yeldirme bölümünde 2/4 lük, hoplatma bölümünde ise yine 2/4 lük usul kalıpları bulunmaktadır.

Sonuç olarak yapılan çalışmalar sonrasında Sivas halk oyunları müziklerinin geniş bir yapıya sahip olduğunu ve nesilden nesile aktarıldığı için bazı farklılıkların olduğu, bu farklılıkları saptamak ve özüne uygun düzenlenmesi için bazı araştırma ve çalışmaların yapılması gerektiği kanaatindeyim. Bazı değişiklikler ve düzenlemeler sonucunda Sivas halk oyunlarının müziklerinin, yapısal değişikliğine uğrayacağını usta çırak ilişkisiyle daha iyi yerlere geleceğini düşünüyorum. Sivas halk oyunlarının ritmik, melodik ve oyun yapısını biraz da olsa anlatmaya çalıştım. Video, mp3 çalar gibi araçlarla görseller eşliğinde yapılacak sunumda daha iyi anlatım olacağı fikrindeyim.

SİVAS HALK OYUNLARININ PEDAGOJİK, KAVRAMSAL VE METODOLOJİK SORUNLARI

Erdoğan Önder

Halk oyunları (dansları), folklorumuzun en önemli konularından biridir. Halkbilim, sosyoloji, pedagoji, sanat, müzik, sağlık ve sportif bilimlerin ortak olarak ilgilendiği ve çok yönlü incelediği kültürel bir olgudur. Toplumun geçmişinde, bu gününde ve geleceğinde önemli bir köprü işlevi üstlenmiştir. Hal böyle olunca derlenmesi, öğretilmesi ve sergilenmesi gibi alanlarda bir takım sorunların yaşanması da doğaldır. Önemli olan bu sorunları bilimsel bir bakış açısıyla saptayıp, bilimsel çözümler bulabilmektir.

Sivas halk oyunlarının da bu kapsamda ele alınabilecek önemli sorunlarının olduğu, bu sorunları gündeme taşıyarak tartışıp, etkili çözümler üretmenin gerekliliği de ortadadır. Zaten Sivas Halk Oyunları (Dansları) çalıştayı ve sunmayı düşündüğüm çalıştay metni de bu zaruretten doğmuştur.

Sivas halk oyunlarının sorunlarını birkaç başlıkta ele almak gerekir.

1. Pedagojik Sorunlar

Her şeyden önce halk oyunlarımızın eğitimsel bir değeri vardır ve bu alandaki çalışmaların, bireylerin eğitilmesi amacıyla yürütülmesi gerekmektedir. Bu noktanın günümüzde yeterince anlaşıldığını söylemek zordur. Zira yürütülen çalışmalara bakıldığında, eğitimsel bir etkinlik olmaktan çok, yarışma ve gösteri yapma amaçlı olduğu gözden kaçmamaktadır. Bu durum, bazı oyun eğitmenlerinin (antrenör), yarışmaya çıkma hevesinden kaynaklanabildiği gibi, çoğu kurum, kuruluş, dernek ve kulüp yöneticilerinin ısrarla yarışmalarda yer alma, bu yolla imaj oluşturma isteğinden de kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Halk oyunları eğitimcilerinin (antrenör), eğitim durumlarına bakıldığında, oldukça ilginç ve düşündürücü verilerle karşılaşmaktadır. Sivas'ta Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu bünyesinde resmi olarak çalışan halk oyunları öğretmenlerinin (antrenör), kurum verilerine göre, 30 kişi civarında olduğu görülmektedir. Bunlardan 6 tanesinin Lisans, 5 tanesinin Önlisans, 15 Tanesinin Lise, 2 tanesinin Ortaokul mezunu olduğu belirlenmiştir. Bir öğretmenin ise mezuniyet durumu belirtilmemiştir. Bu veriler Sivas halk oyunları kurslarını açan ve yürütenlerin % 50'den fazlasının lise ve daha alt kademedeki okullardan mezunu olduğunu göstermektedir. Yine bu veriler, sadece 5 oyun öğretmenin (antrenör) pedagojik formasyona, yani öğretmenlik, eğitimcilik becerileri bakımında bilimsel yeterliliğe sahip olduğunu, diğerlerinin Lisans, Önlisans mezunu olmalarına karşın, pedagojik formasyon eğitiminden yoksun kaldıklarını ortaya koymaktadır. Özellikle çocuklar ve gençlere dönük açılan bu kurslarda görev yapanların, Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi, Öğretim İlke, Yöntem ve Teknikleri, Planlama, Uygulama ve Değerlendirme, Rehberlik ve Danışmanlık vb. alanlara ilişkin bilgi ve deneyimden yeterince yararlanamadıklarını söylemek mümkündür.

Oyun öğretmenlerinin (antrenör) "Türkiye Halk Oyunları Federasyonu" koordinasyonunda, çeşitli illerde açılan yetiştirme kurslarının, bu alandaki eksiklikleri gidermede yetersiz kaldığı, oyun öğretmenlerinin hem derleme, hem insan gelişimi ve eğitimi, davranış bilimleri, değerler eğitimi, hem müzik – nota bilgisi hem de profesyonel ve bilimsel sahneleme bilgisinden yeterince yararlanamadığı gözlenmektedir.

Sivas halk oyunlarının bir diğer sorunu, özellikle yarışma odaklı kurs ve çalışmalarda kız ekiplerine, dolayısıyla kadın oyunlarına öncelik verildiği, erkek halaylarının ise bir birkaç ekip dışında kurslara konu edilmediği görülmektedir. Sivas halk oyunlarının tarihini bilenler, İlkokul, Ortaokul, Lise düzeyinde çok sayıda erkek ekibin geçmişte yetiştirildiğini ve gösterilere çıkarıldığını çok rahat hatırlayabilirler. Günümüzde erkek halayları yok olma, yarışmalar yüzünden kimi figür ve bölümlerinin kaybolma tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu vurgulamak zor olmasa gerektir. Böyle bir durumun oluşmasında, idarecilerin aceleciliğinin etkili olması kadar, erkek ekiplerinin yetiştirilmesinin zahmetli ve çok zaman alıcı olmasının da rol oynadığını vurgulayabiliriz.

İlginç olan bir nokta da, kız halaylarını öğreten antrenörlerin bir bölümünün erkek olmasıdır. Sivas Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü verilerine göre, kadın eğitmen (antrenör) sayısı 11 kişidir. Çok sayıda kız ekibin çıkarıldığı yarışma ve gösteriler düşünüldüğünde kadın eğitmen sayısının düşük olduğu, kız ekip çalıştıran erkek eğitmen sayısının da yüksek olduğu sonucuna varılabilir. Zaten bu durum, Sivas halk oyunları camiasının bilgisi dahilindedir. Erkek eğitmenlerin kız halaylarının estetiğini, kendine has havasını ve psikolojisini ne derece yansıtabilecekleri hususunu dikkatinize sunmak istiyorum.

Sivas halk oyunlarının diğer önemli bir sorunu, çağdaş öğretim yaklaşımları, yöntem tekniklerinden yeterince yararlanılamamış olmasıdır. Hala geleneksel yöntem tekniklerle oyunlar öğretilmekte; dünyada ve Türkiye’de ortaya çıkan yeni yöntem – tekniklerden yararlanan ve onları kullanan antrenör sayısı oldukça düşük oranda kalmaktadır. Örneğin, mikro öğretim, kademeli öğretim, istasyon tekniği, eğitsel oyun tekniği vb. yöntem tekniklerin pek kullanılmadığı, usta – çırak ilişkisine dayanan öğretimin ön planda tutulduğu görülmektedir. Usta – çırak ilişkisi elbette belirli bir tarz ve ekol oluşturmak bakımından önemlidir. Ancak, aynı zamanda çırakların ustalarına çeşitli nedenlerle bağımlı hale gelmesine, ustanın öğrettiği tarzın ve usulün dışına çıkmamaya neden olmakta; bu durum oyun eğitmenlerinin gelişimini, yeniliklere uyum sağlamasını zorlaştırmaktadır.

Sivas halk oyunları kapsamında ele alınabilecek bir başka sorun, uzun süredir bu kapsamda düzenlenmiş, konferans, seminer, panel vb. bilimsel etkinliklerin yeterli düzeyde olmamasıdır. 1997 veya 1998 yılında düzenlenen ve Ankara’dan bir konuşmacının katıldığı seminer ve 2018 yılında düzenlenen panel dışında, uzun yıllar bu tür etkinliklere yer verilmediği anlaşılmaktadır. En son 2019 yılının sonlarına doğru Sağlık Hizmetleri Yüksekokulu ve sonrasında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı’nca düzenlenen ve benim konuşmacı olarak katıldığım iki konferans dışında hatırlanabilen bir başka bilimsel etkinliğin olmaması düşündürücüdür. Oysa değişik zamanlarda düzenlenecek bu tür bilimsel etkinlikler yoluyla, ilgili alandaki gelişmelerin paylaşılması, bilgilerin tazelenmesi, yeni yaklaşımların

sunulması, en azından kariyer gelişimine dönük önemli fırsatlar sağlayabilir.

2. Adlandırma – Kavramlaştırma Sorunları

Sivas halk oyunları alanında görülen bir diğer sorun, oyunları özelliklerini, oyunların bölümlerini ve temel hareketlerini adlandırmada yaşanmaktadır. Bu sadece Sivas yöresinde değil, Türkiye genelinde yaşanan bir sorundur. En başta Halk Oyunları mı? Halk Dansları mı? Halk Raksları mı? Köylü Oyunları mı? Geleneksel Oyunlar mı? Tartışmasını akla getirmektedir. Bu alanda ilgili literatüre (alanyazın) bakıldığında da ortak bir görüşe, noktaya ve uzlaşmaya varılamadığı görülebilir.

Bunlara ek olarak, oyunları sergileyen gruplar için kullanılan, halay ekibi, oyun ekibi, folklor ekibi, folklör ekibi, gibi adlandırmalar da önemli bir sorun oluşturmaktadır. Bu sorunların ortadan kaldırılması ve ortak kavramların oluşturulması için halkbilimcilerin ve dilbilimcilerin bu alanda yapacakları çalışmalara ve ortaya koyacakları bilgilere şiddetle ihtiyaç vardır. Aslında bu kapsamda yapılmış araştırmalar vardır; ancak Sivas halk oyunları eğitimcilerinin, halk oyunları camiasının bunlardan ne kadar haberdar olduğu ve ne ölçüde yararlandığı ise oldukça tartışmalıdır.

Sivas halaylarının temel figürlerinin ve bölümlerinin adlandırılmasında da sorunlar vardır. Örneğin dört bölümlü halayların yanlama – yaslanma bölümüyle ilgili olarak günümüzde *bayılma* kavramı kullanılmaktadır ki, bu son derece yanlış bir kullanımdır. Zira Sivas halk oyunları ile ilgili literatüre (alanyazın) bakıldığında, kesinlikle bayılma kavramının geçmediği, ağırlıklı olarak yanlama, az da olsa yaslanma ve sıkırtma kelimelerine yer verildiği görülebilir.

Benzer bir sorunun halayların adlandırılmasında da yaşandığı gözlenmektedir. Örneğin, İş halayı mı? Köylü Halayı mı? Türk Halayı mı? Yörük Halayı mı? Kürt Halayı mı? Bir diğer halay ismi olarak, Düz halay mı, Ağır lama mı? Sivas Düz Ağır laması mı? İlgili literatürde (alanyazın) çok sayıda buna benzer adlandırma karmaşasına rastlanmaktadır.

Bu tartışmalar temel figürler için de geçerlidir. El hareketleri için, el vurma, el çarpma, el çarpma, çepik vurma, şaplak vurma gibi birbirinden farklı kelimeler kullanılmaktadır. Yine kol bağlama, kol tutma,

omuz tutma, el bağlama, el tutma, elleri tutma gibi kelimelere yer verilmektedir. Halayların özellikle hoplatma bölümleri için, hoplatma – hoplama, hatta hotlatma, sıçrama, yeldirme, tezdırme gibi kelimelere rastlanmaktadır. Benzer şekilde, çökme, çömelme, oturma gibi kelimelere de sıkça rastlanmaktadır. Yöresel farklılıkların olması doğal karşılansa da en azından bilimsel düzeyde ortak kavram ve kelimelerin kullanılması algılama ve anlamlandırmayı kolaylaştırabilir. Aksi halde bu kavram kargaşası, çocukların, kursiyerlerin hatta yetişmiş oyuncuların hareketleri algılamada ve ortak bir dil kullanmada sorunlar yaratabilir.

3. Derleme, Oyunların Kaynağı ve Hikâyelerine İlişkin Sorunlar

Sivas halk oyunları ile ilgili olarak gözlenen önemli sorunlardan birisi de, oyunu sahneye uyarlama ve bir gösteri ya da yarışmada sunmayı, oyun derlemesi olarak algılama yanlışlığıdır. Derleme çalışmaları bilimsel yöntemlere göre, derleme ilkelerine bağlı olarak gerçekleştirilebilecek çalışmalardır. Oyunun kaynağının belirlenmesinden tutun hikâyesine, sözlerine, ne zaman, nerede ve hangi koşullarda, kim ya da kimler tarafından icat edildiğine, kaynak kişilerin bu oyunları ne zaman ve kimden öğrendiklerine, otantik şekli ile derlenen halinin aynı olup olmadığına kadar bir dizi bilimsel etkinliği ve uygulamayı içeren kapsamlı çalışmalardır. Sadece bir düğünde görüp, yarım yamalak, kaynak belirtmeden, sözlerini, müziğinin notalarını oluşturmadan ve gerekli bilimsel açıklamaları yapmadan sahneye koymak bilimsel açıdan bir derleme olarak değerlendirilemez.

Bu noktada son yıllarda Sivas halk oyunları ile ilgili bir takım yayınlara rastladığımızı da vurgulamalıyız. Bunların önemli bir bölümü, daha önce yapılmış yayınların adeta bir kopyası gibidir. Aynı oyunlar, aynı hikâyeler, aynı sözler hatta aynı halaylara ilişkin birçok kişi tarafından derlendiği savunulan müzik notalarına rastlanmaktadır. Sahadan bilimsel yöntemlerle derlenmiş yeni oyunlara rastlamak neredeyse olanaksızdır. Hep aynı oyunları derleyip, kitap haline getirmeye çalışan yaygın bir anlayış dikkati çekmektedir. Hatta Sivas halk oyunları konusunda bilimsel, kuramsal, müzikal ve pratik uygulama ve oynama deneyimi, becerisi olmayan kişilerin, yalan - yanlış, hatalı bilgiler içeren eser yayın-

laması, gelecekte yapılacak araştırmalara kaynaklık edeceğinden son derece sıkıntılı bir durum ortaya koymaktadır.

Halk oyunları, insanla birlikte gelişen, değişen, artan bir yapıdadır; bunlar yeri ve zamanı geldiğinde derlenmez, kayıt altına alınmaz ise zamanla yok olup gidebilir. Burada karşımıza çıkan önemli sorunlardan birisinin, yeterli finansman desteğinin araştırmacılara sağlanamaması olduğunu vurgulayabiliriz. Buna bilimsel yeterliliği olmayan, yeterli eğitimi almamış ve salt imaj oluşturma ve bu yolla toplumda yer edinme arzusu olan bireylerin cüretkârlığı eklendiğinde oldukça düşündürücü bir tablo ortaya çıkmaktadır. Üstelik bu yalan yanlış bilgiler içeren eserlerden halk oyunları camiasının, bu alanda isim yapmış şahışların bilgisi, haberi olmasına karşın, hiçbir müdahalede, eleştiride bulunmaması da ayrıca düşündürücüdür.

Oyun hikâyelerine ilişkin elde edilen verilerin bir bölümü rivayete (tevatür – söylenti) dayanmaktadır. Bu durumda oyunların hikâyelerinin doğruluğunu saptamak için derinlemesine bir inceleme gerekmektedir. En azından anlatılan hikâye ile oyun figürlerinin, sözlerinin ilişkili olup olmadığına bakmak gerekir. Ya da yörede çoğunluk tarafından bilinip bilinmediğine, anlatılıp anlatılmadığına bakarak karar vermek gerekir. Örneğin Sivas Hükümet Meydanında sergilenen görselin yanındaki açıklama, Sivas Ağırlamasının ne sözleriyle, ne figürleriyle ne de Sivas halk oyunları camiasının bildiğiyle örtüşmektedir. Bu konuda yapılan girişimler de maalesef bu yanlışın ortadan kaldırılmasını sağlayamamıştır. Dolayısıyla, kim tarafından derlendiği bilinmeyen, doğruluğu son derece tartışmalı olan bir anlatı, tarihe not edilmekte ve hafızalara kazınmaktadır. Bu tür davranışların önüne geçmek hem halk oyuncuların hem halk oyunları otoritelerinin hem de Sivas'taki ilgili kurum ve kuruluşların görevidir.

4. Sivas Yöresindeki Semahların Kapsamlı Olarak Araştırılıp Derlenmesiyle İlgili Sorunlar

Sivas halk oyunları sadece halaylardan ibaret değildir. Yöremiz semahlar bakımından da oldukça zengin bir özelliğe sahiptir. Semahların halk oyunları içerisinde ele alınmasına karşı çıkan grup ve görüşlerin varlığının ve çok önemli bir inanç ritüeli olduğunun bilincindeyim. An-

çak, semahların oyun yapısı, figürleri, bu figürlerin anlamları, söz ve müzikleri, oyun düzeni vb. yönleriyle derlenerek kayda geçirilmesi gerekmektedir. Aksi halde diğer oyun türlerinde olduğu gibi semahlardan bir kısmının da ya tamamen veya bazı bölüm ve hareketler bakımında kaybolacağına dair endişelerim olduğunu belirtmek isterim.

Sivas'ta oynana semahların, halk oyunları kapsamında ele alınıp değerlendirildiği bilimsel çalışma ve yayın sayısı oldukça sınırlıdır. Bir yüksek lisans tezi ve bir makale dışında, Sivas kültürünün önemli bir ögesi olan semahlar hakkında çok ciddi ve kapsamlı bilimsel çalışmalara ihtiyaç vardır.

Sivas yöresi halk oyunları sadece halaylardan ve semahlardan ibaret değildir. Yöremizde diğer halk oyunları türlerine de rastlamak mümkündür. Bar, horon, karşılama, nanay gibi farklı oyun türleri değişik ilçelerimizdeki düğünlerde, eğlencelerde, şenlik ve törenlerde halkımız tarafından coşkuyla oynanmaktadır. Bunların da araştırılıp derlenerek kayıt altına alınması ve Sivas yöresi halk oyunları kapsamına alınarak listelenmesi gerekmektedir. Böylesi bir yaklaşım Sivas halk oyunlarının çeşitlenip zenginleşmesine katkı sağlayabilir. Aslında bir bütün olarak ilimize bağlı tüm ilçe, nahiye ve köylerde geniş kapsamlı bir oyun araştırmasına ihtiyaç vardır.

Çözüm Önerileri

- Hem oyun eğitmenlerinin (antrenör) hem de Seçici Kurul Üyelerinin (hakem), insan gelişimi, eğitimi, sağlığı, fiziksel yapısı, estetik bilgiler bakımından çok ciddi ve uzun süreli pedagojik formasyon ve bilimsel eğitime tabi tutulması, eğitim düzeylerinin yükseltilmesi ve değişik dönemlerde hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi, kariyer gelişimi açısından son derece önemlidir.
- Halk oyunları eğitmenleri (antrenör) ve Seçici Kurul Üyelerine (hakem) İnsan Psikolojisi, Eğitim Psikolojisi, Davranış Bilimleri, Genel İletişim, Antrenman Bilgisi, Sahne ve Ölçme değerlendirme, Değerler Eğitimi, Kişilik Gelişimi, Müzik Yapısı, Ölçü, Usul konularında yeterli eğitimin verilmesi için kurslar düzenlenmesi, planlı ve düzenli eğitimlerin verilmesi, bu kursların formalite olmak yerine çok ciddi ve amacına uygun olarak gerçekleştiril-

mesi, çocuklarımız ve gençlerimizin halk oyunları aracılığıyla eğitimine katkı sağlamak için gereklidir. Halk oyunları antrenörlerinin eğitiminde, yöredeki deneyimli hocalarımızdan yararlanılmalıdır.

- Halk oyuncular camiasında ilişkilerin geliştirilmesi ve olumlu tutumların oluşturulması için çalışmalar yapılması gereklidir. Bu kapsamda çeşitli toplantı eğlence, bilgilenme ve birbirini anlamaya dönük organizasyonlara yer verilmelidir. Bu sayede halk oyunları camiasına mensup bireyler arasında sevgi, saygı ve empati yapma becerileri geliştirilmelidir.
- Hem oyun eğitimcilerinin, hem kursiyerlerin çok yönlü donanım elde edebilmeleri için sempozyum, çalıştay, konferans, seminer, panel vb. bilimsel etkinliklerin belirli aralıklarla düzenlenmesi elzemdir.
- Üniversite, Valilik ya da Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, Milli Eğitim Müdürlüğü veya Kültür Müdürlüğünden herhangi birisinin bünyesinde “*Sivas Halk Oyunları Akademisi*”nin kurulması için gerekli çalışmaların yapılması ve sonuçta bu akademinin kurulması gerekir. Bu akademi sayesinde başta araştırma – derleme çalışmaları olmak üzere çeşitli eğitim etkinliklerinin, kursların planlanıp uygulanması, toplumun, yetkililerin ve halk oyunlarına ilgi duyanların bu akademi sayesinde bilinçlendirilmesi önemlidir.
- Oyunların aslına uygun derlenip derlenmediğini, özgün şekliyle öğretip öğretilmediğini ve aslına uygun sergilenip sergilenmediğini değerlendirmek üzere uzman, deneyimli, ehliyet ve liyakatli kişilerden oluşan bir “*Danışma Kurulu*”nun oluşturulması ve bu kurulun işlevsel çalışabilmesi için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir.
- Sivas yöresi halk oyunlarının derlenmesi, kayıt altına alınması, arşivlenmesi ve bilimsel makale ve eserlere dönüştürülmesi için “*Araştırma, Derleme ve Yayın Kurulu*”nin oluşturulması da dikkate alınması gereken hususlardan birisidir. Bu kurulda, Müzikolog, Halkbilimci, Sosyolog, Kültür Tarihçisi, Beden Eğitimi Uzmanı, Sahne Sanatları Uzmanı, Halk Oyunları Eğitmeni, Giyim-

Kuşam ve Aksesuar uzmanı, Eğitim bilimci ve diğer uzmanlar yer almalıdır.

- Üniversite bünyesinde verilen “*hobi dersler*” kapsamında, Türk Halk Oyunları dersleri başta Eğitim Fakültesi olmak üzere birçok Fakülte, Yüksekokul ve bölümlerde kredili ders olarak verilmeli, bunun için yetkili, deneyimli kişiler görevlendirilmeli; bu yolla öğrenciler arasında halk oyunlarına ilginin artırılması yönünde çalışmaların artırılması gerekir.
- Halk Eğitim Merkezi bünyesinde açılan kursların, yarışmadan çok insan eğitime hizmet edecek şekilde programlanması, düzenlenmesi ve denetiminin sağlanması gerekir. Böylece, öğrencilerin halk oyunlarını bir yarışma, kıyasıya bir rekabet etkinliği olarak algılamasının önüne geçilerek, dayanışma, sosyalleşme, etkili iletişim, bir sanat dalıyla ilgilenme, sportif ve estetik bakımdan bedeni eğitime, milli kültüre hizmet etme etkinliği olduğu bilincine ulaşmaları sağlanmalıdır.
- Sivas yöresi halk oyunlarının müzikal ve oyun yapıları ile ilgili araştırma ve tespitler yapılmalı, elde edilen veriler bilimsel yayına dönüştürülmelidir. Bu veriler ışığında eğitimler verilmelidir. Ayrıca kurslarda görevlendirilen müzisyenler için belirli kriterler getirilmelidir.
- Sivas yöresi halk oyunlarının cumhuriyet sonrası kronolojisinin hazırlanması ve yazılı metin haline getirilmesi.
- Sivas yöresi halk oyunları ile ilgili süslenme kültürünün yeniden canlandırılması için gerekli girişim ve çalışmalara yer verilmelidir.
- **13,** Özellikle Sivas’ta oynana semahlarla ilgili uzman bir ekip kurularak bunların her yönden araştırılıp kayıt altına alınması ve halk oyunları ile ilgili tüm çalışmalar için gereken ekonomik desteğin verilmesi, kültür değerlerimizin bozulmasını ve yok olmasını önleyici adımların atılması bakımından önemlidir.
- Halk oyunları çalışmaları öncesinde, oyuncuların sakatlanma riskini minimize etmek için, ısınma egzersizlerine yer verilmeli, bu yöntemlerin yeri ve önemi ile ilgili çalışmalar yapılmalıdır.

- Halk oyunları çalışmalarının birinci amacının yaymak, yaşatmak ve gelecek nesillere aktarmak olduğu unutulmamalıdır.
- Sivas halk oyunlarının tüm sorunlarının çözülebilmesi ve hak ettiği yere ulaşabilmesi için, birlik beraberlik ve bütünlük ruhunun sağlanması için herkesin katılımının sağlanacağı dost sohbetleri gibi aktivitelere yer verilmelidir.

**ÇALIŞTAYA METİN GÖNDEREREK
KATKI SAĞLAYANLAR**

SİVAS OYUNLARINDA REPERTUAR VE AKTARIM SORUNLARI

Nevzat Öztürk

Türk Halk oyunları türünde “Halay” grubuna giren Sivas Halk Oyunları, Orta Anadolu bölgesinin halay merkezi olarak görülmektedir. Bu bölgenin halay merkezi olarak görülmesinin en önemli sebebi, yörenin çok zengin bir oyun repertuarına sahip olmasıdır. Bazı kaynaklar Sivas yöresinde 90 ila 120 arasında bilinen halay olduğunu ifade etmektedir. Yine yörede henüz derlenmemiş ve kayıt altına alınmayı bekleyen birçok oyun olduğu da bilinmektedir. Her halayın kendine özgü hikayesi, mizanseni ve sistematığı olan Sivas yöresi, halk oyunları adına çok önemli bir zenginliği barındırmaktadır. Yöremizin bu zenginliklerinden bahsetmek tabii ki hepimiz için son derece onur verici bir durumdur. Bununla birlikte elimizdeki zengin yapının korunması ve gelecek nesillere aktarılması da son derece önemli bir husustur. Şüphesiz bu önemli konuda bizlerin çok büyük sorumlulukları vardır ve bu sorumluluklarımızın farkında olmamız gerekir.

Üzülerek belirtmem gerekirse ülkemizdeki birçok yörede olduğu gibi Sivas yöresi halk oyunlarında da repertuar ve aktarım sorunları yaşanmaktadır. Bu yaşanan sorunlarla ilgili önlemler alınmaz ise telafisi mümkün olmayan sonuçlar doğuracaktır. Hepimizin bildiği gibi maalesef halk oyunları çalışmaları sadece yarışma odaklı kurgulanmaktadır. Çalışmalar, yarışmalarda icra edilecek belli başlı oyunlar üzerinde odaklanmakta, bu oyunların öğretimi, estetiği, ritmik yapısı, figür yapısı ve sahneleme teknikleri üzerine inşa edilmektedir. Yarışma sonrasında ise yöremizdeki diğer oyunların öğretimi yapılmamakta ya da çok azı öğretilmektedir. Oyun öğretimi yarışmalarda sergilenen dört, beş oyundan

öteye gitmemekte, yöremizdeki diğer halayların öğretimine gereksinim duyulmamaktadır.

Durumun bu şekilde olması çok önemli bir sorunu karşımıza çıkarmaktadır; oda aktarım sorunudur. Konuya biraz daha açıklık getirmek için “yöremizdeki oyunlarımız gelecek nesillere ne kadar aktarılmaktadır?” sorusunun cevabını aramamız gerekmektedir. Yeni jenerasyon halk oyuncuların ve antrenörlerin oyun repertuarı 5’i, 6’yı ya da daha iyimser olmak gerekirse 10’u geçmediği gözlemlediğimiz bir durumdur. Bilinen oyunlar ise Ağırhama, Karahisar, Koçhisar, Temurağa ve Abdurrahman gibi belli başlı oyunlardır. Çok zengin bir oyun çeşitliliğine sahip olduğumuzu söylediğimiz yöremizde durumun bu şekilde olması karşılaştığımız tehlikenin önemini ve boyutunu göstermektedir. Tehlike *Sivas yöresindeki halaylarımızın yakın bir zamanda büyük bir kısmı unutulacağı ve tamamen kaybolması gerçeğidir*. Birçoğumuzun aklından geçen fakat kendimize bile itiraf etmekten çekindiğimiz açık gerçeğin özeti ve açıklaması budur. Durumun daha iyi anlaşılması için kendimize bu kez de şu soruyu sormamız daha anlamlıdır. Yöremizde 90-120 arası halay olduğu kaynaklarda yer alırken, bizim halay repertuarımız kaç oyundan oluşmaktadır? Her jenerasyon bu soruyu kendine sormalıdır ki sorunun ne kadar büyük olduğu anlaşılabilir.

Belirtmek istediğim ve gözlemlediğim diğer bir husus ise yine yarışmalar ve yarışma kurallarına yönelik oyun eğitimidir. Tüm hedefi yarışmalarda derece yapmak olan antrenörlerimiz halaylarımızı yarışmada derece almak üzerine yeniden formatlamaktadır. Formatlamaktan neyi kastettiğimi biraz daha açıklamak isterim. Yarışmalarda derece alabilmek için oyunların zorluk derecesi yüksek olan bölümleri değiştirilmekte ya da tamamen çıkarılmaktadır. Oyunların coşkusunun artırılması düşüncesiyle ritmik yapıları değiştirilmekte, pek çok oyun olması gerekenden daha hızlı icra edilmektedir. Bununla birlikte yöremizin oyunlarına tam hâkimiyeti olmadan antrenörlük yapanlar vardır ki, halaylarımızın genel yapılarından uzaklaşmasına, farklı bir şekle bürünmesine sebep olmaktadır. Bununla ilgili bir gözlemimi anlatmak isterim. Malumunuz Sivas Belediyesi’ndeki görevim gereği yakın bir zamanda İstanbul’da yapılan “Sivas Günleri” programında görevliydim. Programda tabii ki Sivas halk oyunları ekibi gösterisi de vardı. Anladığım

kadarıyla İstanbul da çalışmalarını sürdüren bir ekip sahnede yerini aldı ve oyunlarını sergiledi. Hayretler içerisinde kaldım, halaylar çok değişik, oyun oyun değil, fügür figür değil, müzik müzik değil. Tabi ki yapılan her işe ve emeğe saygımız vardır, fakat halaylarımızın bu kadar değiştirilerek sergilenmesine gönlümüz razı değildir. Konuyu toparlarsak halaylarımızın gerek yarışma formatına sokulması, gerekse yöre bilgisi eksik antrenörler tarafından öğretimi olumsuzluklara sebep olmaktadır. Halaylarımızın genel karakteristik özellikleri hızlı bir şekilde değişime uğramakta otantiklik kaybolmaktadır. Yeni nesiller halk oyunlarımızı yanlış öğrenmekte, oyunlar dejenere olmakta, yöresel üslup, tavır ve oyun yapısı değişmekte, dolayısı ile halaylarımız tanınmaz hale gelmektedir.

Sonuç olarak, gerek gözlemlerim gerekse camiamızın ileri gelenleri ile yapmış olduğumuz görüşmelerden edindiğim bilgiler, yöremizdeki halayların yeterli boyutta ve doğru aktarımının yapılmadığını ortaya koymaktadır.

Evet sorunlarımız bunlardır, peki bu sorunlarla ilgili ne yapılmalıdır? Çözüm yolları neler olmalıdır? Önerebileceğim çözümleri ise kısaca belirtmek isterim.

Çözüm Önerileri

- Öncelikle konu ile ilgili paydaşlar bir araya gelmeli, sorunlar mutlaka masaya yatırılmalı ve çözüm yollarıyla ilgili fikir ve öneriler tartışılmalıdır.
- Oyun öğretiminin yarışmalara yönelik yapılması gerektiği düşüncesinden, kültürümüz gelecek nesillere aktarma düşüncesine geçiş sağlanmalıdır.
- Halk oyunlarını gelecek nesillere aktarmanın tüm halk oyuncularının üzerine düşen büyük bir sorumluluk ve görev olduğu anlayışı yaygınlaştırılmalıdır.
- Aktif olarak antrenörlük yapan hocalarımızın, oyun repertuarlarının ne kadar geniş olduğu tespit edilmelidir. Antrenörlerimizin oyun repertuarlarını artıracak ve doğru öğretim tekniklerinin uygulanmasına yönelik eğitimlerin verildiği projeler geliştirilmelidir.

- Sivas halaylarına yönelik yapılacak her projede öncelikle şehrimize hizmet etme, bir olma ve beraber hareket etme düşüncesi ön plana çıkarılmalıdır.
- Halaylarımızın otantikliğine uygun bir şekilde öğretilmesi için antrenörlerimiz bilinçlendirilmelidir.

Saygılarımla...

GÜNÜMÜZDE SİVAS HALK OYUNLARININ SORUNLARI

Mustafa Arslan

Ülkemizdeki tüm eğitim - öğretim kurumlarında, birçok kamu kurum ve kuruluşlarında, kulüp ve derneklerde eğitimi verilen halk oyunları eskisi kadar olmasa da günümüzde de ilgi görmeye devam etmektedir. Çeşitli araştırmalar, halk oyunları eğitimine yönelen kişilerin sayısında artışların olduğunu göstermektedir. Halk oyunları hem öğretim, hem öğrenilmesi hem de sahnelenmesi bakımından ve eğitimcisi, müzisyeni, kıyafet tedarikçisi ve oyuncularını ile oldukça ciddi bir sektör haline gelmiştir. Bu bağlamda, amatör, yarı profesyonel veya profesyonel kişiler eliyle; farklı kuruluşlar yardımıyla ülkemizin her köşesine yayıldığı da bilinmektedir. Bu durum birçok problemi de beraberinde getirmiştir. Sivas halk oyunlarının icra edildiği alanlardan alınarak gösteri ve şov amaçlı sahneleme amaçları sonucunda kaldığı problemleri genel hatlarıyla şöyle sıralayabiliriz.

Sivas Halk Oyunlarında Gözlenen Problemler

Yöremizde öğretilen halk oyunlarının yaygın biçimde sergilendiği bazı büyük şehirlerden, medyadan ve internetteki görüntülerden öğrenilerek, icra edilmesi ve bu yolla halay öğrenenlerin oyun eğitmeni (antrenör) olarak görev almaları önemli sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu durum ne yazık ki, Sivas 'ta görev yapan bir takım oyun eğitmenlerine de sirayet etmiştir. Dolayısıyla, sosyal ve görsel medyadan seyredilerek öğrenilen oyunların icra şekillerini, sahne düzenlemelerini, aynen alıp, yöremize uygun olmayan bir kalıba sokarak, aslını bozdukları gözlenmektedir.

Doğal ortamından sahneye taşınan Sivas halk oyunlarının diğer bir problemi de eksik öğrenme ve yanlış öğretimdir. Eksik öğrenme ve buna dayalı öğretim, oyunların sahnelenmesinde, uygulanmasında, oyunlarımızın bazı figürlerinin ve bölümlerinin, oyundan çıkarılmasına ve kırılmasına neden olmaktadır. Kendi öğrencilerimizden ve kursiyerlerimizden gözlemediğimiz kadarıyla, dernek veya okullarda Sivas yöresine ait oyunların tamamını veya bir oyunun tüm hareket ve bölümlerini bilen halaycı sayısı çok azdır. Son zamanlarda sahne sanatı olarak algılanmaya başlanan halk oyunları, üstünkörü bir tarzda, öncelikle yarışma gayesiyle yetiştirilen ekipler tarafından sergilenmekte ve oyunların bünyesinde yer alan küçük renkler ve incelikler yok sayılmaktadır. Bu dikkatsizlik ve yabancılaşmanın, oyunlardaki temel figürlere de yansımaya başladığı gözlenmektedir. Halk oyunlarında işin gösteri yönü ilk planda tutulduğu için oyunlardaki inceliklerin kaybolmasına, kültürel ve eğitsel değerinin göz ardı edilmesine yol açmaktadır. Amaç araca tercih edilmekte, böylece Sivas halk oyunlarının önemi yarışmanın veya gösterinin önemi karşısında değer kaybetmektedir.

Bu noktada bir başka sorun ortaya çıkmaktadır; o da Sivas halk oyunları camiasının önemli konularda bile bir araya gelememesi, ortak bir tavır sergileyememesi, il içinde ve il dışındaki olaylara karşı bütünlüşmüş tepki ve tavırların gösterilememesidir. Kişisel çıkarlar yerine, ilimizi, yöremizi korumaya, geliştirmeye dönük ortak amaçlarda birleşme sorunumuz var. Sözde amaç birliği yapılsa bile pratikte çoğunluğun kişisel çıkarları doğrultusunda hareket etme, halk oyunlarımızı bu çıkarlar için araç olarak kullanma eğiliminin daha fazla olduğu görülmektedir.

Halk oyunları yarışmaları belki, bu etkinliğe ilgiyi artırıcı, kurumların ve ilgililerin destek vermesini sağlayıcı bir rol oynasa da, son yıllarda yarışmaların bir amaç haline getirilmesi de önemli sorunların yaşanmasına kaynaklık etmektedir. Öyle ki, okul, kulüp, dernek, kurum veya kuruluş düzeyinde olsun, tüm kurslar, çalışmalar, yarışmaya katılma, derece elde etme veya kurumların reklamını yapma amacıyla gerçekleştirilmektedir. Bu etkinliğin, kültürel bir değer olduğu, insanı eğitime biçimi olduğu unutulmakta, kıyasıya bir rekabet içine girilmektedir. Böylece, halk oyunlarının birleştirici ve bütünleştirici özelliği ortadan kaybolmaktadır.

Yarışmaya katılmanın birinci amaç olarak algılanması ve yarışma kurallarına uygun çalışmaların yapılması, oyunlarımızı sayı figür ve bölüm olarak kısıtlamaktadır. Yarışmada ekiplere verilen süre sınırlı olduğunda figürleri ve bölümleri fazla olan halayların oynanmasını engellemekte, dolayısıyla yöremizde ağırlığı olan severek oynanan oyunların eğitimi her geçen gün azalmakta ve bu nedenle de çoğu halaylarımız ya tamamen, ya bazı bölümler veya figürler bakımından unutulmaya mahkûm edilmektedir. Örneğin, Abdurrahman Halayı, Sivas Halayı, Kargın Halayı, Haramı Halayı ve benzeri gibi estetiği, coşkusu, müziği muhteşem oyunların unutulmaya başladığı gözlenmektedir. Yine Abdurrahman halayındaki, düşmanı alt etme, ayak altına alma gibi önemli figürler günümüzde artık unutulmuştur. İlave olarak kaynaklarda adı geçmesine rağmen, günümüzde pek rastlayamadığımız erkek iş halayı veya köylü halayı da burada dile getirilebilir.

Sivas halaylarının büyük bir çoğunluğunun türkülü olduğunu ve sözlerinin bulunduğunu kaynaklardan ve yaşlı ustalardan, yöremiz insanlarından duyuyor ve biliyoruz. Ancak, günümüzde bu oyunlar sergilenirken maalesef sözsüz ve türküsel biçimde icra edilmektedir. Bu durum halayların kaynağı, hikâyeleri, figürlerin anlamlarının ne olduğunu konusunda önemli bilgilerin de unutulmasına göz ardı edilmesine yol açmaktadır.

Tüm kurumlar yarışma gayesiyle halk oyunları çalışmalarına yönelmekte ve ısmarlama ekipler yetiştirilmektedir. Yarışma esasları da adeta halk oyunlarının dar kalıp içinde icra edilmesini zorunlu kılmaktadır. Kasetlere, cep telefonlarına, taşınabilir cihazlara kaydedilen görüntü ve müzikle oynayan oyuncularda, bir an önce görevi yerine getirip sonuç alma düşüncesine şartlandıkları, oyunların ruhu, coşkusu ve psikolojik terapi yapma boyutunu dikkate almadıkları gözlenmektedir. Bu durum, halk oyunlarının eğitimsel, sanatsal ve duygusal boyutlarını aşındırarak, oyuncuları adeta bir robot haline getirmektedir.

Halk oyunlarımız icra edildiği yöre göre değişik adlarla ifade edilmekte; kimi yerlerde bar, kimi bölgelerde halay, bazı illerde horon, horra, kimi alanlarda zeybek, bengi, karşılama, yallı, vb. gibi karakteristik özelliklere göre türlere ayrılmaktadır. Bu, şüphesiz kendi içinde bir çeşitlilik ve zenginlik işaretidir. Dolayısıyla barın kendine has özellikleriy-

le, halayın kendi unsurlarıyla, horonun özgün müzik ve figür yapısıyla oynanıp sahnelenmesi gereklidir. Ticari amaç ve imaj edinmek için, özellikle birden çok yöreyi ve türü birlikte sergileyebilen (komple) ekipler kurarak, hareket, müzik, çizgi ve coşkusu birbiriyle uyuşmayan halk oyunlarının, aynı topluluklar tarafından oynanması, oyunların mahallî özelliğinin kaybolmasına yol açmaktadır. Oyuncuların iklim, insan karakteri, toplumsal ve kültürel arka plan ve geçim şartları bakımından hiç bilmedikleri hatta görmedikleri yörenin oyunlarını aslına yakın bir şekilde sergilemeleri ne kadar mümkündür? Bu tartışmalıdır.

Sivas halk oyunları kapsamında dile getirilmesi gereken bir diğer sorun, ekiplerin oyunları sergilerken giydikleri kıyafetlerle ilgilidir. Özellikle yarışmalarda düzeni sağlamak ve ölçme – değerlendirmeyi kolaylaştırmak için her yöreden belirli bir şablon, renk ve biçimde oluşturulmuş, tek düze modellerin esas alınması, yöremizde giyilen ve çok farklı renk, desen ve görünümdeki kıyafetlerin sergilenmesini engellemekte; bu kıyafetler çok sık gündeme gelmediği için kaybolma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır. Oysa çok zengin bir giyim kuşam, aksesuar ve süslenme kültürüne sahip olan yöremizin bu kültür ögesini yok olmaktan kurtarmak gerekmektedir. Hatta yarışmalarda puan kırdırmamak için bazı takı ve aksesuarların terk edildiği görülmektedir. Bu durum kültürel zenginliğin yo edilmesi anlamına gelir. Yine yöreye ait olmadığı halde bazı takıların, sanki yöreye özgüymüş gibi, sırf göze hitap etsin, farklı görünsün diye oyunculara giydirilmiş olması da başka bir talihsizliktir.

İlimiz bakımında üzerinde durulması gereken bir diğer sorun, bu etkinlikle ayrılan kaynağın çok yetersiz olmasıdır. Halk oyunları, kıyafet, müzik ve eğitimci, çalışma salonu, prova kıyafeti gibi noktalar dikkate alındığında maliyeti yüksek olan bir etkinliktir. Bu nedenle halk oyunları kursu açmak isteyen kurum ve kuruluşların, kıyafet tedariki, müzisyen maliyetlerini karşılamakta zorlandıkları için, bu kursları açmaktan vazgeçmek durumunda kaldıkları da zaman zaman gözlenen bir durumdur. Oysa bu etkinliğin bir eğitim, sanat, kültür, iletişim ve spor çalışması olduğunun fark edilmesi ve buna göre kaynak ayrılması sön derece anlamlı ve önemlidir.

Halk oyunlarımızın sahnelenmesinde de bir takım sorunların yaşandığı görülmektedir. Öncelikle sahne düzenleme, koreografiyle ilgili doğru düzgün eğitim almamış, fazla bilgisi olmayan bireylerin sahne düzenlemeli ekipler yetiştirmeye çalışması, yöremizin ana karakterini içermeyen ölçüler ve çizgiler oluşturmaya çalışmaları, son derece basit ve tekdüze modellerin oluşmasına yol açmaktadır. Üstelik bu düzenleme sahneyle sınırlı da değildir. Herhangi bir müzik eğitimi almamış kişilerin oyun müziklerinde düzenlemeye gitmeleri, uygunluğuna bakmaksızın oyunları sıralayıp, müzisyenlerden bu sıralamaya göre müzikleri icra edip düzenlemelerini istemeleri de oldukça abes ve çarpık bir durum ortaya koymaktadır.

Çözüm Önerileri

- Oyun eğitmenlerinin ve usta öğreticilerin yetiştirilmesine hassasiyetle yaklaşılması, oyunları bilmeyen ve yanlış öğrenenlerin eğitmenlik yapmasına ekip çalıştırmasına engel olunması, oyunlarımızın geleceği açısından önemlidir.
- Halk oyunları kurs ve çalışmalarında öğretilen oyunun tamamının verilmesi eksik öğretilenlere karşı bir takım yaptırımların uygulanması gerekmektedir. Bunun için de kursları ve çalışmaları objektif biçimde denetleyecek bir kurulun oluşturulması, bu kurulun değişik zamanlarda kurs ve çalışmaları denetleyerek, gözlemlerini belirli ölçütlere göre not alıp rapor haline getirerek, paydaşlarıyla paylaşmalarının sağlanması gerekir.
- Halk oyunları camiasının gerçekten bir bütün haline gelebilmesi için, sosyalleştirme, iş birlik çalışmaları, bilgi ve deneyim paylaşımını sağlayacak organizasyonlara yer verilmelidir. Yılda en az bir veya birkaç kez, tanışma, dayanışma, iletişim kurma programları düzenlenmelidir.
- Halk oyunları çalışmaları ve kursları için yeterli düzeyde ödenek ayrılması için yöneticilerin bilgilendirilmesi, motive edilmesi ve azami ölçüde katkıları sağlayacak önlemlerin alınması gerekir.
- Sıradanlaşmış ve tekdüze hale gelmiş kıyafetler yerine, yöremizin kıyafet çeşitliliğini ve kültürel zenginliğini sergilemeye, tanıtmaya ve değişik ortamlarda göstermeye dönük çalışmaların

yapılması ve yarışmalarda da bu farklılıkların kabul edilmesine dönük ikna çabalarına yer verilmelidir.

- Oyunlarımızın karakterinin bozulmaması, önemli oyunlarımızın da sahnelenip tanıtılması için ilgili kurumlarla iletişime geçilerek yeni düzenlemelerin yapılmasına dönük girişimde bulunması gerekmektedir.
- Türkü - sözlü oyunlarımızın en azından gösteri ve temsillerde aslına uygun olarak icra edilmesi için gerekli çalışmaların yapılması gerekmektedir.

OYUN AKSAKLIKLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Muhammed Reşit Aytekin

Sivas'ın müziklerinin yanı sıra seyirlik oyun ve halk oyunlarının da geniş bir yelpazeye sahip olduğu aşikârdır. Çok zengin kaynaklara sahip Sivas Halk oyunları; içerisinde güzel bir tarihi geçmişi, örf ve âdeti de barındırmaktadır. Bu oyunların derlenmesi ve sahneye düzenli bir şekilde aktarılması da çok önem arz eder. Sahneye ve kuşaktan kuşağa aktarılırken bir takım sorunlarda ortaya çıkmıştır. Buna en büyük etkenin yarışmalar olduğu bilinmektedir.

Antrenör usta ve yerel müzisyenlerin öğreticilerin bu konuda yetersiz olduğu onların yeterince eğitilmediği ve hatta yönlendirilemediğinden dolayı hataların çoğaldığı oyunların daha da yara aldığı göz ardı edilmiştir. Bizzat halk eğitim merkezi üzerinden birkaç çalışmalarım olmuştur. Eğitimcilerin az olsa bilgilendirildiği bu seminer ve kurslarda bu sorunlara ısrarla değinilmiştir. Müzisyenlerin de bu konuda çok iyi eğitilmesi için çaba sarf edilmiştir. Yaptığım eğitim çalışmalarında müzisyenlerle de o karşılaşılan sorunların düzeltilmesi için bilgilendirilmiştir.

Örneğin Sivas Ağırhane halayında yeldirme bölümünde müzik cümlesiyle figür cümlesinin uyumsuzluğu görülmektedir. Aftak (eksik) ölçü denilen hatanın düzeltilmesi gerekmektedir. Yine aynı oyunda bayılma bölümünden sonraki figürlerde müziklerin daraltıldığı figürlere olumsuz yansıdığı gözlenmektedir. Müzik zenginliğini de etkileyen bu aksaklıkların biran evvel düzeltilmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda akademisyenlere çok iş düşüyor. Bilgilerini paylaşması gerekmektedir. Bu durum oyunlarımızın yok olmasına sebebiyet verdiği için diğer nesillere çok zengin oyun mozağımızın daha kısır bir şekilde aktarılmasına sebep olmaktadır.

Öneriler

- Oyun aksaklıkları giderilmesi için müzisyenlere ciddi anlamda eğitim verilmelidir.
- Halk oyunlarının doğru aktarılması için en önemli görev usta öğretmenlere Halk Eğitim Merkezi ve Gençlik Spor Müdürlüğü bünyesinde gelişim seminerleri düzenlenmelidir.
- Milli Eğitim Bakanlığı ve Türkiye Halk Oyunları Federasyonunun işbirliği ile organize edilecek sempozyum, seminer, kurslar tertip edilmelidir.

II. BÖLÜM

ÇALIŞTAY SONUCU BELİRLENEN SİVAS YÖRESİ HALK OYUNLARININ TEMEL SORUNLARI

A) Oyunların Karakteriyle İlgili Sorunlar

1. Sivas yöresi halaylarının adlandırılmasından kaynaklanan sorunlar bulunmaktadır. Günümüzde ise sadece kadınlar tarafından “*İş Halayı*” adı altında sergilenen ve günlük hayatın bir tasviri niteliğindeki halayın, geçmişte erkekler tarafından da kendi cinsiyet rollerine uygun hareketlerle oynandığı, ancak günümüzde erkek versiyonunun unutulmaya yüz tuttuğu saptanmıştır. Bu halayın, eskiden Türk Halayı, Kürt Halayı, Köylü Halayı, Yörük Halayı isimleri ile Sivas’ın muhtelif bölgelerinde oynandığı tespit edilmiştir. Ayrıca Sivas Düz Halayı ile Sivas Ağırlemasının aynı oyun olduğu belirlenmiştir. Köy ağırlemasının müzik, figür ve adım bakımından merkezde oynanan ağırlemaya halayından farklı olduğu saptanmıştır. Köy Ağırleması müziğiyle Sivas Düz Halayı (ağırleması) oynanmasının yanlış olduğuna vurgu yapılmış; halayları kendi müzik ve figürleri ile oynamanın kültürümüze zenginlik kazandıracığı görüşünde birleşilmiştir.
2. Oyunların kaynağı ve hikâyeleriyle ilgili belirsizlik, karmaşıklık ve yanlışlıkların olduğu saptanmıştır. Bazı halayların hikâyelerinin kaynak belirsizliğinden ve kuşaklar arası aktarım sırasındaki kaynak kişilerin kendi yorumlarına yer vermelerinden kaynaklandığı anlaşılmıştır. Oyunların gerçek hikâyelerinin uzman kişilerce araştırılıp kayıt altına alınmasına ihtiyaç olduğu görüşünde birleşilmiştir. Örneğin Sivas Hükümet Meydanında sergilenen totemde Sivas ağırlemasının hikâyesine dair verilen bilgilerin yeniden gözden geçirilerek, oyunun söz, figür ve yaygın görüşle çelişen yönlerinin giderilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır.

3. Sivas halaylarının temel figürleri ve bölümleriyle ilgili kavramsallaştırma sorunları vardır. Örneğin erkek oyunlarının bazılarında yer alan yanlama bölümüne “*bayılma*” adının verilmesinin yanlış olduğu belirtilmiştir. Bazı oyunlarda sergilenen ve kolların öne doğru uzatılması hareketine “el çıkartma” denilmesinin de yanlış olduğuna dikkat çekilmiştir. Dört bölümlü halaylarımızda görülen “*yeldirme*” bölümünün, yanlamadan sonra ve hoplatmadan önceki bölümü ifade ettiği, dolayısıyla adım adım hızlanma karşılığı olarak halk oyunları camiasında kullanıldığı saptanmıştır.
4. Sivas halaylarında yanlış düzenlemelerden kaynaklanan bozulmalar ve figür kayıplarının varlığı dikkati çekmektedir. Örneğin, Abdurrahman halayının düşmanı çığneme – tepele figürü neredeyse unutulmuştur.

Sivas halayının ve Abdurrahman halayının bazı çömelme – çökme hareketleri, yarışmada süreyi aşma ve performansı olumsuz yönde etkileme endişesiyle oyundan çıkarıldığı, bu nedenle unutulmaya yüz belirlenmiştir. Kabak Halayı, Kızık Kalayı, Kargın Halayı, Yıkılhan Halayı, Maro Halayı, Harami Halayı, Temür Ağa Halayı, Şeyhani, Hoş bilezik, Ters Bico vb. birçok halayın, yeni kuşaklar tarafından öğrenilmediği için yarışma, gösteri, düğün ve eğlencelerde icra edilmediği görüşünde birleşmiştir.

B) Araştırma, Derlemeyle ve Oyun Aktarım İle İlgili Sorunlar

1. Sahneye uyarlama ile derleme yapmanın aynı şey olduğu yönünde yanlış bir algılamının olduğu görülmektedir. Araştırma ve derleme konusunda yeterli eğitimi almamış kişilerin oyun derleme çabasında olduğu gözlenmektedir. Üstelik halk oyunları ile hiç ilgisi olmayanların bile bu konuda bilimsellikten uzak bilgiler içeren kitaplar yayınlamaya giriştikleri gözlenmektedir. Bilimsel bakımdan ehliyet ve liyakat sahibi olmayan kişilerce gerçekleştirilen sahneye uyarlama çalışmalarında, oyunların müzik, söz, anlam ve hikâye boyutlarıyla ilgili yeterli bilgi, belge, kaynak kişiler, yöreye has özelliklere yer verilmemesi, bu çalışmaların bilimsel güvenilirliği tartışmalı hale getirmektedir.

2. Yöremizde oynanan çok sayıda türkülü oyun olmasına rağmen bunların söz, müzik, figür ve oyun düzeni bakımından bilimsel yöntemlerle derlenmesi, öğrenilmesi ve sahnelenip yaygınlaştırmasıyla ilgili sorunlar bulunmaktadır. Halayların hem derlenirken hem de sahneye uyarlanırken türkülerinden, sözlerinden çok figürlerine önem verildiği; yarışmalarda puan kırdırma, süreyi aşma gibi endişeler nedeniyle oyunlarımızın türkülerinin oyun eğitmenleri tarafından halaycılara öğretilmediği için unutulma noktasına geldiği görüşünde birleşilmiştir.

3. Yöremiz Semahlar bakımından da oldukça zengin bir özelliğe sahiptir. Semahların oyun yapısı, figürleri, bu figürlerin anlamları, söz ve müzikleri, oyun düzeni vb. yönleriyle derlenerek kayda geçirilmesi konusunda da sorunlar vardır.

Sivas yöresi halk oyunları sadece halaylardan ve semahlardan ibaret değildir. Yöremizde diğer halk oyunları türlerine de rastlamak mümkündür. Kültürel etkileşimin doğal bir sonucu olarak, bar, horon, karşılama, nanay gibi farklı oyun türlerinin, yöremizdeki düğün, eğlence, şenlik ve törenlerde halkımız tarafından oynandığına rastlanmasına karşın, Sivas halk oyunları camiasının bu oyun çeşitlerine karşı yeterli duyarlılığı göstermediği saptanmıştır. Bunlar kültürel zenginliğimizin birer boyutu olarak algılanmasının gerekliliğine vurgu yapılmış; bu oyunların derlenmesi ve kayıt altına alınmasının kültürel değerlerimiz korumak adına önemli bir girişim olacağı görüşü paylaşılmıştır.

4. Sivas yöresi çok zengin bir oyun çeşitliliğine sahip olmakla birlikte, kaynaklar incelendiğinde 90'dan fazla halay olduğu görülmektedir. Yöremizdeki halayların birçoğunun tamamen unutulduğu ve hiç bir tören ve etkinlikte (düğün, gösteri, yarışma vs.) icra edilmediği tespit edilmiştir. Bunun önemli nedenlerinden birisinin, süre, performansta görülen riskler ve sergilenme kolaylığı dikkate alınarak, yarışmalarda oynanmak üzere birkaç oyun üzerinde odaklanıp, diğer oyunların tercih edilmemesi gösterilmiştir. Halk oyunları çalışmalarının büyük oranda yarışma odaklı olması, yöremizde aktarım sorunlarının yaşanmasına, halaylarımızın birçoğunun unutulmasına neden olmaktadır. Ayrıca, son yıllarda yetişen oyuncu, antrenör

ya da oyun eğitimcilerinin birçoğunda, oyun repertuarının çok sınırlı olduğu, bu durumun kuşaklar arası aktarımda ciddi sorunlara yol açtığına işaret edilmiştir.

Dünyada ve Türkiye’de, doğal olarak da Sivas’ta uzun bir süredir yaşanan sosyo – kültürel değişimler ve ekonomik koşulların zorlamalarından kaynaklanan düğün, eğlence, adet ve geleneklerdeki değişimler, halk oyunlarımızın eski cazibesini yitirmesinde önemli rol oynadığı görüşünde birleşilmiştir.

C) Oyun Eğitimcileri (Antrenör) ve Seçici Kurul Üyeleriyle (Hakem) İlgili Sorunlar

1. Sivas halk oyunları etkinliklerini, kurslarını yürüten oyun eğitimcilerinin (Antrenör), seçici kurul üyelerinin (hakem) eğitim öğretimiyle ilgili pedagojik, akademik ve teorik bilgiler bakımından önemli sorunları vardır. Oyun eğitimcilerinin (antrenör) önemli bir bölümünün müzik, koreografi, giyim – kuşam ve oyunların özgünlüğü konusunda yeterli bilgi ve donanımına sahip olmadıkları saptanmıştır.
2. Oyun eğitimcilerinin yetiştirilmesinde usta – çırak ilişkisinin büyük rol oynadığı gözlenmektedir. Bu durum, ya usta çırak bağlılığını abartılarak, ustaya bağımlılık, hatta biat noktasına getirilmekte ya da çırağın ustasını reddedip, kendi başına hareket etmesine neden olmaktadır. Her iki durumda da halk oyunlarının olumsuz etkilendiği görüşü paylaşılmıştır. Buna ek olarak, eğitimcilerin büyük bir kısmının, modern öğretim yöntemlerini öğrenip etkin biçimde kullanması konusunda yetersiz kaldığı vurgulanmıştır.

Sivas halk oyunlarının, yeterince eğitim alamamış, oyunları tam öğrenememiş, hem teorik hem de pratik bilgisi yetersiz kişilerden ve yanlış öğrenme - öğretmeden kaynaklanan sorunlar vardır. Oyunları, usta eğitimcilerden, kaynak kişilerden ve bu işi meslek edinmiş eğitimcilerden öğrenmek yerine, sosyal medyadan, yeterliliği tartışmalı kişilerin kaydettikleri görüntülerden öğrenerek, yeni kuşaklara öğretmeye çalışanların tutumundan kaynaklanan sorunlar bulunmaktadır. Özellikle büyük şehirlerde öğretilmeye çalışılan Sivas halaylarının, özgünlüğünden ve estetik yapısından koparılarak sergilendiği de ısrarla vurgulanmıştır.

3. Sivas Halk Eğitim Merkezi ve A.S.O. Müdürlüğü'nden alınan halk oyunları kursu veren 30 kişilik gruptan 15 lise mezunu, 2 ortaokul mezunu olup aktif görev yapanların % 50 den fazlasının lise ve daha düşük eğitim düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Bu durum görev yapan oyun eğitmenlerinin eğitim düzeylerini düşük olduğunu göstermektedir.

Oyun eğitmenleri arasında Pedagojik Formasyona sahip olanların sayısı sadece 5 kişidir. Bu durum oyun eğitmenlerinin büyük bir bölümünün öğretmen - eğitimci meslek bilgisi ve becerileri bakımından yeterli donanıma sahip olmadığına işaret edilmiştir. Antrenörlerin ya da oyun eğitmenlerinin Pedagojik Formasyon bakımından yetersiz olmalarının, halk oyunları eğitimi ve öğretiminde önemli sorunların yaşanmasına yol açtığı görüşü paylaşılmıştır.

4. Oyun eğitmenlerinin (antrenör) ve Seçici Kurul üyelerinin yetiştirilmesine dönük THOF ve diğer bazı kurumların açmış oldukları yetiştirme kurslarının, bu alandaki eksikleri gidermekte yetersiz kaldığı; bu kursların öğretmenlik becerileri ile müzik, koreografi, derleme, sahneleme, ölçme değerlendirme, insan psikolojisi, iletişim gibi önemli konularda yeterli bilgi ve donanım oluşturamadığı vurgulanmıştır.
5. Temelde halk oyunlarımız, gönüllü neferlerin omuzlarında hayat bulmakta ve yürümektedir. Bu nedenle, oyun eğitmenlerinin hem özlük hakları hem de mesleki saygınlık konusunda yaşadıkları önemli sorunları bulunmaktadır. Çok düşük ücretlerle çalışmak zorunda kalmaları, yeterli derecede sosyal güvenceye sahip olmamaları ve halk oyunları çalışmalarını yürütenlerin hem resmi hem de toplumsal anlamda belirgin bir statü tanımlanmasından yapılmaması ve saygınlığının yeterince anlaşılmasından kaynaklanan sorunlar yaşadıkları saptanmıştır. Bir süredir antrenör olarak tanımlansalar da gerçekte diğer spor branşlarında görev yapan antrenörlere göre hem imkân, hem yetki ve sorumluluklar hem de toplumsal saygınlık bakımından daha düşük bir konumda algılandıkları görüşünde birleşmiştir. Bu durumun, oyun eğitmenlerinin psikolojik, ekonomik ve sosyolojik bakımdan çeşitli sorunlar yaşamasına neden olduğu görüşüne yer verilmiştir.

6. Oyun eğitmeni yetiştirme kurslarında yörenin bilgili ve deneyimli kişilerinden (ak saçlı ustalar) destek alınması, oyunların ana karakteri, hikâyeleri, figürlerin özgün biçimleri hakkında ustaların deneyimlerini aktarmasını sağlayacak düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yolla hem kuşaklar arasındaki aşırı farklılıkların ve çatışmaların ortadan kaldırılabilmesi hem de oyunların özgün hali korunabileceği görüşü dile getirilmiştir.
7. İyi niyetli olsalar da kimi zaman Sivaslı olmayan, başka illerden gelen ve çoğunlukla geldikleri yöre oyunlarının eğitimini almış kişilerin, ilimizde eğitmenlik yaparak, özellikle Sivas yöresi oyunlarını öğretmeye çalışmaları, oyunlarımızın estetik yapısı, yöresel tavrı ve hareket formlarında bozulmalara neden olduğu düşüncesinde birleşmiştir. Hatta Sivas halayları konusunda yeterli bilgiye ve deneyime sahip olmayan kişilerin, farklı illerde Sivas halaylarını öğretme çabasında olmaları, oyunlarımızın yanlış, eksik öğretilmesine, özünün kaybolup yozlaşmasına yol açtığı dile getirilmiştir.

D) Yarışma ve Gösterilerle İlgili Sorunlar

1. Sivas halk oyunlarının, tüm hedeflerini ve olanaklarını yarışmaya odaklamasından, katı rekabet ve yarışmayı kazanma hırsından kaynaklanan sorunları bulunmaktadır. Bu hırs ve yarışmacı anlayışın, halk oyunları camiasında kırgınlık, küskünlük, kamplaşma ve toplumsal parçalanmaya yol açtığı; çok önemli konu ve olaylar karşısında bile birlikte hareket etme eğilimini yok ettiği görüşünde birleşmiştir.
2. Mutlaka yarışmaya katılma ve yarışma ölçütlerine uyma zorunluluğundan kaynaklanan, figür eksiltme, bölüm ve hareketi ortadan kaldırma; hatta önemli birçok oyunun oynanmaması nedeniyle bunların yok olma noktasına geldiği görülmektedir. İlaveten, yarışmalarda puan silinmesini önlemek için türkölü oyunlar oynansa bile bu oyunların sözlerini – türkülerini çıkararak sergilemeleri, zamanla bu oyun türkülerinin unutulmasına ve yok olmasına yol açmaktadır. Temür Ağa, Sivas Halayı, Sarı Kız, Karaduman, Ahcık, Bico vb. bu halaylardan bir kaçıdır. Dolayısıyla bu tür davranış ve tutumların önüne geçilmesi yönünde karar birliğine varılmıştır.

3. Yarışmaları kazanabilmek için oyun eğitmenleri ve ekip yöneticilerinin meşru olmayan yollar denemesi, seçici kurul üyeleri üzerinde baskı kurma çabaları, hatta kendi aralarında anlaşarak yarışmaların normal seyrine ve sonuçlarına etki etme gayretleri, adaletsizliğe, insan hakları ihlallerine, verilen emeğe ve akıtılan alın terine saygısızlığa yol açmakta; ekiplerin, diğer grupları düşman olarak görmesine, yarışma heyecanı, oynamaktan zevk almak yerine, sinir harbi, stres ve çatışmacı bir kimlik oluşumuna yol açmaktadır.
Halk oyunları yarışmalarında art niyetli veya adaletsiz olduğu düşünülen hakem değerlendirmeleri birçok tartışmayı da beraberinde getirmiştir. Yarışma salonlarında ortaya çıkan tartışmalar büyümüş, sözlü münakaşalar artmış, hatta kavgaların yaşandığı gözlenmiştir. Bu durum hem okul ve kulüp idarecileri hem oyuncular ve izleyicilerin halk oyunlarına olumsuz bakış açısı geliştirmelerine neden olmuştur. Ebeveynlerin yarışmalarda yapılan değerlendirmelerden kaynaklanan haksızlıklar ve bunun sonucunda çıkan kargaşa ve saldırgan davranışlardan etkilenerek, çocuklarını halk oyunları çalışmalarına göndermeme eğilimi gösterdikleri; bu durumun, halk oyunlarının temel ögesi olan insan kaynağının azalmasına yol açtığı görüşü paylaşılmıştır.
4. Halk oyunları kursu açan ve bu kurslara kaynak ayıran kurumların, kurum yöneticilerinin ısrarla yarışmalara katılıp kendilerini gösterme, kanıtlama ve bu yolla prestij edinme isteği, bu etkinliğin insanın çok yönlü gelişimi ve eğitimine olan katkısını gözardı etmesine ve kursiyerlerin yarış atı gibi kullanılmasına yol açtığı dile getirilmiştir. Bu yüzden kursiyerlerin çok farklı oyunları sürekli tekrarlayarak yarışmaya hazırlanmak zorunda bırakıldığı vurgulanmıştır. Bunun doğal sonucu olarak kursiyerlerin oynamaktan zevk almak, coşku ve sevinç yaşamak, bir sanatçı kimliği kazanmaktan mahrum bırakılarak, adeta robotlaşan birer nesne haline getirilmesinden duyulan rahatsızlık paylaşılmıştır.
5. Yarışmalar, halk oyunlarının yaşatılıp yaygınlaştırılmasında önemli rol oynayan organizasyonlardır. Kitlelerin halk oyunlarına dikkatinin çekilmesi ve bireylerin katılımının sağlanması bakımından

önemli işlevler üstlenmiş olması yadsınamaz bir gerçektir. Ancak, yarışmaları halk oyunları için bir araç olmaktan çıkarıp amaç haline getirmek, halk oyunlarımıza vurulabilecek en büyük darbedir. Bu nedenle yarışmaları yapılan çalışmaların sergilenmesi ve verilen emeklerin ödülü haline getirmek ya da yarışmalara alternatif organizasyonlara yer vermek gerektiği noktasında uzlaşma sağlanmıştır.

6. Sivas yöresi erkek oyunlarının öğrenilmesi fazla zaman aldığı ve fazla çaba gerektirdiği için kimi oyun eğitmenleri ve kurumlar, halk oyunları yarışmalarına katılabilmek adına öğrenilmesi ve sergilenmesi daha kolay olan kadın oyunlarına ve ekiplerine ağırlık vermekte; erkek oyunlarının sergilenmesine yer verilmemektedir. Bunun sonucu olarak erkek oyunlarını öğrenen ve oynayan kişi sayısı her geçen gün azalarak, birkaç kişinin veya grubun tekeline geçmektedir. Bu kişi ve gruplar halk oyunları organizasyonlarını ve camiasını istedikleri gibi yönlendirerek kendi şahsi emellerine göre kullanmakta; bu işi gerçek kimliği ve boyutlarıyla sergilemek ve geliştirmek isteyen kişi ve grupların her geçen gün uzaklaşmasına ve süreçten kopmasına yol açmaktadır. Bu konuda kesin bir tutum ve tavır takınılmasının gerekliliğine işaret edilmiştir.
7. Sivas halaylarının kendine özgü, doğal çizgi düzenleri vardır. Bunları dikkate almadan, hatta bu doğal çizgi sistemine taban tabana zıt bir takım sahne düzenlemelerine gidilmesi hem oyunların oynanmasını zorlaştırmakta hem de göze hiç de hoş gelmeyen bir görüntü vermektedir. Sahne düzenlemesi yapacak Antrenörlerin, hangi oyunların düzenlemeye elverişli, hangilerinin elverişsiz olduğu konusunda yeterli araştırma yapmadıkları ve donanıma sahip olmadıkları gözlenmektedir.

E) Müzik Alanında Yaşanan Sorunlar

1. Oyun müziklerinin derlenmesinde ve sahneye uyarlanmasında bazı sorunlar yaşanmaktadır. Yeterli düzeyde müzik bilgisi bulunmayan kişiler tarafından yapılan derlemelerde ölçü, usul, ritmik uyum bakımından önemli hatalara rastlanmaktadır. Oyun müziklerinin derlenmesinde esas alınan kaynak kişilerin, müzik bilgilerinin zayıf

- olması, nota bilmemeleri, müzik türleri hakkında bilgiye sahip olmamaları da önemli sorunların yaşanmasına yol açmaktadır. Hatta aynı oyunun müziğini her bir müzisyenin (zurnacı – davulcu) kendine has süslemeler yaparak seslendirmesi, müzik çeşitliliğine, hatta müzik karmaşasına neden olmaktadır.
2. Aynı oyunların müziklerinin, hiçbir fark belirtilmeksizin birden fazla kişi tarafından derlendiği iddiasıyla notaya alınması, hangi notasyonun, oyunun aslını yansıttığı konusunda bir takım soru ve sorunlara yol açtığı vurgulanmıştır. Oluşturulan bu notaların hangi teknikle ve hangi çalgı aletine dayalı olarak alındığının belirtilmesi de karışıklık yaratmaktadır. Oyunların TRT arşivlerindeki notaları ile yeni oluşturulan notaları arasında fark var mıdır? Var ise bu farklılıklar oyunun özgün müziğini bozacak nitelikte midir? Daha önceden notaya alınan oyun müziklerinin farklı kişiler tarafından tekrar tekrar notalandırılmasına ihtiyaç var mıdır? Bu soruların yeterli düzeyde cevaplarının olmaması da tartışmalara neden olmaktadır.
 3. Oyunların ve müziklerinin ilçelere göre farklılık göstermesi doğaldır. Ancak yapılan derleme çalışmalarında bu noktanın dikkate alınmaması, aynı oyunun sanki farklı bir oyunmuş gibi algılanmasına yol açmaktadır. Oysa bu durum kültürel bir zenginliğe işaret eder. Bunun korunmaması kültür zenginliğimizin yok olmasına sebebiyet verebilir.
 4. Son yıllarda yöremiz halk oyunlarının icrasında kullanılan davul - zurna çalgılarının boyutlarında küçülme olduğu tespit edilmiştir. Günümüzde kullanılan zurnaların boyu yaklaşık 20 cm. kısalmış, davulların ise çap ve kasnak derinliklerinde bir küçülme olduğu gözlenmektedir. Bunun temel sebebinin, küçük boyutlu davulların çalınmasında ve zurnaların üflenmesindeki kolaylık olduğu vurgulanmaktadır. Küçük boyutlu enstrümanların kullanılması, müzik karar seslerinde önemli bozulmalara yol açmaktadır.
 5. Oyunlarımızdaki hoplatma bölümlerinin, eskiye oranla daha hızlı çalındığına dönük tespitler bulunmaktadır. Günümüzde müziklerin aslına oranla hızlı çalınmasının nedenleri arasında, oyunlardaki coşkuyu artırma düşüncesinin olduğu belirtilmektedir. Bu bakış

açısı, hoplatma müziklerinin olması gerekenden daha hızlı çalınmasına ve oyunların figür yapılarının olumsuz etkilemesine yol açmaktadır. Yani, müzik cümlesi ile figür yapısı arasında uyumsuzluk ve bozulmalara neden olduğundan, oyunların özellikle hoplatma bölümlerinin horon tarzında sergilendiği yönünde önemli tespitler paylaşmıştır.

6. Halk oyunları çalışmaları, gösterileri ve yarışmalarında müzik icrası yapacak müzisyenlerin sayısı oldukça azdır. Bu durum halk oyunları piyasasının belirli müzisyenlerin tekeline geçmesine neden olmakta; yeni müzisyenlerin yetiştirilmesi önemli derecede engellenmektedir. Sivas Halk Eğitim Merkezi ve A.S.O. Müdürlüğü bünyesinde davul kursu açılmasına dönük duyuru yapılmasına karşın mahalle baskısı nedeniyle açılmaması, yukarıda dile getirilen görüşü desteklemektedir. Bu müzisyenlerin kahir ekseriyetinin alaylı olması, bilimsel anlamda müzik eğitimi almaması da başka bir sorun olarak göze çarpmaktadır.

F) Giyim – Kuşam, Kostüm ve Süslenmeyle İlgili Sorunlar

1. Sivas yöresi hem erkek hem de kadın kıyafetleri bakımından çok zengin ve çeşitlilik göstermesine rağmen, bunların gündeme taşınması, tanıtılması, ekipler tarafından gösteri ve yarışma ortamlarında sergilenmesi konusunda sorunlar yaşanmaktadır. Ek olarak özellikle ekip sayısının fazla olduğu yarışmalar ve gösterilerde yöresel kıyafet tedarik etmede zorluklar yaşamaktadır. Özellikle erkek kıyafetleri tek tip ve tek modele dönüşmüş durumdadır. İlçe ve köyler gezilip incelendiğinde çok farklı ve özgün erkek kıyafetlerine rastlamak mümkündür. Özellikle merkezi temele alan ve yarışmalarda değerlendirmeyi kolaylaştırmak için erkek kıyafetlerinin tek renk, model ve yapıya mahkûm edilmesi kültürel zenginliğimize bir hak-sızlık olarak değerlendirilmiştir. Kadın kıyafetleri konusunda da aynı endişeler dile getirilmiştir. Her ilçede farklı bir kadın kıyafetine rastlanması mümkün iken yine yarışmayı kolaylaştırma benzeri model oluşturma gibi yanlış anlayışlar kıyafet repertuarımızın kısıtlanmasına yol açtığı görüşünde birleşilmiştir.

2. Sivas yöresinin geleneksel kıyafet çeşitliliği içerisinde var olan her bir parçanın – aksesuarın özellikle yarışma ekiplerinde kullanılması gerekli değildir. Yöresel farklılıklar, takı ve aksesuarların anlamları dikkate alınmadan kullanılması kültürel bir yozlaşmaya yol açmaktadır. Çünkü kadınlarda kullanılan takıların manevi bir değeri vardır. Hatta bu takılar toplumsal statü sembolleri olarak da kullanılmaktadır. Bu noktaları dikkate almadan saptanan her kıyafet, takı ve aksesuarı ekip kıyafeti veya gösteri giysisi olarak kullanmanın kesinlikle yanlış olduğuna vurgu yapılmıştır.
3. Hem erkek hem de kadınlar için gösteri kıyafeti oluşturmak, tedarik etmek oldukça masraflı ve büyük bir ödenek gerektirmektedir. Her zaman bu kıyafetleri diktirmek veya tedarik etmek mümkün olmadığından, birçok ekip uydurma kıyafetlerle gösteri yapmak durumunda kalmakta; bu durum sürekli tekrarlandığında yöresel olmayan birçok giysi, takı ve aksesuar yöreye hasmı gibi algılanıp kalıcı hale gelmektedir.
4. Hem günlük hayatta hem önemli gün ve toplantılarda yüz estetiği oldukça önemlidir. Erkeklerin ve kadınların saç, yüz bakımı ve genel görünümüne dikkat etmeleri, tarihsel ve insani bir özelliktir. Bu nedenle, gerek yarışma ve gösterilerde gerekse günlük hayatta aşırıya kaçmadan süslenmek ve yüz bakımı yapmak gereklidir. Ancak, yöresel makyaj yapıyorum diye aşırı derece boyanmak, değişik süs ve makyaj malzemelerini kullanmak insanın doğal görünümünün bozulmasına yol açmaktadır. Özellikle kız çocuklarının yarışma ve gösteriler için makyaj yapmaları oldukça sakıncalı görülmektedir. Yine beden yapısına ve bedenin inceliklerine uymayan makyajlar, insanı garip görünlümlere büründürmektedir.

G) Fiziksel Yeterlilik, Esneklik ve Antrenman – Egzersizle İlgili Sorunlar

1. Halk oyunları kültürel, sosyal ve estetik bir değer olduğu kadar sportif bir anlam ve değere de sahiptir. Bu bakımdan Sivas halk oyunları camiasında bu boyuta yönelik olumsuz bir tutumun yaygın olduğu gözlenmektedir. Bu bakış açısının yanlışlığının vurgulanması ve halk oyunlarının kültürel, sanatsal yönünün yanı sıra fi-

ziksel, zihinsel ve sosyal yönlerinin öneminin de anlatılması gerekmektedir.

Yapılan araştırmalarda halk oyunların kültürel – sanatsal ve sosyal bir etkinlik olduğu kadar sportif bir etkinlik olduğu görüşünü paylaşan çok sayıda bireyin olduğu saptanmıştır. Halk oyunlarının öğrenilmesi ve sergilenmesinde bedenin tüm organlarının çalışıyor olmasına, nefes yeterliliği ve organların sağlıklı çalışmasına ihtiyaç vardır. Bu nedenle halk oyunlarının sportif boyutunun göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

2. Hem gösterilerde hem de yarışmalarda oyuncuların fiziksel yönden dayanıklı olması önemlidir. Bu dayanıklılığı sağlayabilmek için de antrenman bilgisi, fizyolojik yapının genel özelliklerinin bilinmesi zorunludur. İlimizde görev yapan oyun eğitmenlerinin (Antrenör) çoğunluğunun bu alandaki bilgi birikimi ve deneyimlerden yoksun olduğu görüşü paylaşılmıştır. Yapılan gözlem ve değerlendirmelerde eğitmenlerin halk oyunları çalışmalarına başlamadan önce fiziksel hazırlık ve ısınma çalışmaları yapmadıkları, doğrudan figür öğretimine veya oyun oynatmaya başladıkları saptanmıştır. Bu durum oyuncuların sakatlanmasına, oyuncu sağlığının bozulmasına yol açabilmektedir.

III. BÖLÜM

ÇALIŞTAY SONUCU RAPORLANAN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

A) Oyun Eğitimi ve Eğitimcilerle İlişkin Çözüm Önerileri

1. Hem oyun eğitimcilerinin (antrenör) hem de Seçici Kurul Üyelerinin (hakem), insan gelişimi, eğitimi, sağlığı, fiziksel yapısı, estetik bilgiler bakımından çok ciddi ve uzun süreli bilimsel eğitime tabi tutulması, eğitim düzeylerinin yükseltilmesi ve değişik dönemlerde hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi kariyer gelişimi açısından son derece önemlidir. Bu kapsamda halk oyunları eğitimcileri (antrenör) ve ölçme değerlendirme (hakem) yapanlara, Eğitim Psikolojisi, Davranış Bilimleri, Genel İletişim, Antrenman Bilgisi, Sahne ve Koreografi, Ölçme ve Değerlendirme, Değerler Eğitimi, Kişilik Gelişimi, Müzik Yapısı, Ölçü, Usul konularında yeterli eğitimin verilmesi için kurslar düzenlenmesi, bu kursların formalite olmak yerine çok ciddi ve amacına uygun olarak gerçekleştirilmesi, çocuklarımız ve gençlerimizin halk oyunları aracılığıyla eğitimine katkı sağlaması bakımından oldukça gerekli olduğu görüşünde birleşmiştir.
2. Hem oyun eğitimcilerinin, hem kursiyerlerin çok yönlü donanım elde edebilmeleri için sempozyum, çalıştay, konferans, seminer, panel vb. bilimsel etkinliklerin belirli aralıklarla düzenlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Halk oyunları çalışmalarının birinci amacının yaymak, yaşatmak ve gelecek nesillere aktarmak olduğu bilinci yaygınlaştırılmalı, bunun için sık sık yukarıda belirtilen bilimsel organizasyonlara yer verilmelidir.
3. Yöremizde unutulmuş halayların tekrar gün yüzüne çıkması için kurslar düzenlenmelidir. Açılacak kurslar öncelikle Halk Eğitim Merkezi bünyesinde görev yapan eğitimcilerle yönelik olmalı, devamında ise farklı çalışma alanlarında yapılmalıdır. Bu kurslarda yöremizde kabul görmüş ustalardan, hocalardan, yani ak saçlıları-

mızdan destek alınmalı, hocalarımız mutlaka sahaya inmelidir. Verilen eğitimler, niteliksel olarak bilinen veya unutulmuş halaylarımızın orijinal halinin öğretilmesi ve eğitimcilerimizin oyun repertuarlarının artırılmasına yönelik olmalıdır.

Yarışma, gösteri ve düğünlerde unutulmaya yüz tutmuş halaylarımızın sergilenmesi konusunda eğitimcilerimiz bilinçlendirilmeli, konunun uzmanı ve usta hocaları tarafından özendirilmelidir. Bununla birlikte özellikle düğünlerde kendi halaylarımızdan ziyade farklı yörelerin oyunlarının icra edilmesinden kaynaklı sorunlar ve sarkıncalar genç kuşaklar anlatılmalı, yöremize ait halayların icra edilmesinin önemi aşılmalıdır.

4. Üniversite bünyesinde verilen “*hobi dersler*” kapsamında Türk Halk Oyunları dersleri başta Eğitim Fakültesi olmak üzere birçok Fakülte, Yüksekokul ve bölümlerde kredili ders olarak, yetkili, deneyimli kişilerce verilmesi ve bu yolla öğrenciler arasında halk oyunlarına ilginin artırılması yönünde çalışmaların artırılması gerekir.
5. Halk oyunları eğitimcilerinin özlük haklarının iyileştirilmesi için bir takım girişlerde bulunulmalıdır. Halk oyunları eğitimcilerinin ücretlerinin iyileştirilmesi, sigorta koşullarının geliştirilmesi ve sürekliliğinin sağlanmasına dönük çalışmalar yapılmalı, sivil toplum örgütleri (sendika vb) oluşturulması için destek verilmelidir.
6. Halk oyunlarının bir sanatçı, bir eğitimci ve kültür taşıyıcısı olarak görülmesi ve gereken değerin verilmesi oldukça önemlidir. Bunun için hem kurumsal düzeyde hem de toplumsal açıdan halk oyuncularının takdir edilmesi ve saygıyla karşılanması oldukça önemlidir.

B) Araştırma – Derlemeye İlişkin Çözüm Önerileri

1. Üniversite veya Valilik bünyesinde “*Sivas Halk Oyunları Akademisi*”nin kurulması için gerekli çalışmaların yapılması ve sonuçta bu akademinin kurulması görüşü benimsenmiştir. Bu akademi sayesinde başta araştırma – derleme çalışmaları olmak üzere çeşitli eğitim etkinliklerinin, kursların planlanıp uygulanması, toplumun, yetkililerin ve halk oyunlarına ilgi duyanların bu akademi sayesinde bilinçlendirilmesi önemlidir.

Oyunların aslına uygun derlenip derlenmediğini, özgün şekliyle öğretip öğretilmediğini ve aslına uygun sergilenip sergilenmediğini değerlendirmek üzere uzman, deneyimli, ehliyet ve liyakatli kişilerden oluşan bir “*Danışma Kurulu*”nun oluşturulması ve bu kurulun işlevsel çalışabilmesi için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir.

2. Sivas yöresi halk oyunlarının derlenmesi, kayıt altına alınması, arşivlenmesi ve bilimsel makale ve eserlere dönüştürülmesi için “*Araştırma, Derleme ve Yayın Kurulu*”nun oluşturulması da ortak bir görüş olarak benimsenmiştir. Bu kurulda, Müzikolog, Halkbilimci, Sosyolog, Kültür Tarihçisi, Beden Eğitimi Uzmanı, Sahne Sanatları Uzmanı, Halk Oyunları Eğitmeni, Giyim-Kuşam ve Aksesuar uzmanı, Eğitim bilimci ve diğer uzmanlar yer almalıdır. Bu kurulun Kaymakamlıklarla iletişim sağlayarak ve onların katkıları olarak araştırma yapması sağlanmasının önemine işaret edilmiştir.
3. Halk Eğitim bünyesinde açılan kursların yarışmadan çok insan eğitimine hizmet edecek şekilde programlanması, düzenlenmesi ve denetiminin sağlanmasının gerekli olduğu vurgulanmıştır. Böylece, öğrencilerin halk oyunlarını bir yarışma, kıyasıya bir rekabet etkinliği olarak algılamasının önüne geçilerek, dayanışma, sosyalleşme, etkili iletişim, bir sanat dalıyla ilgilenme, sportif ve estetik bakımdan bedeni eğitime, milli kültüre hizmet etme etkinliği olduğu bilincine ulaştırılması görüşü paylaşılmıştır.
4. Yöremiz semahlar bakımından oldukça zengindir. Ayrıca İlimizde diğer halk oyunları türlerine de rastlamak mümkündür. Bar, Horon, Karşılama, Nanay gibi farklı oyun türleri değişik ilçelerimizdeki düğünlerde, eğlencelerde, şenlik ve törenlerde halkımız tarafından coşkuyla oynanmaktadır. Bunların da araştırılıp derlenerek kayıt altına alınması ve Sivas yöresi halk oyunları kapsamına alınarak listelenmesi gerekmektedir.
5. Sivas yöresi halk oyunlarının cumhuriyet sonrası kronolojisinin hazırlanması ve yazılı metin haline getirilmesinin, halk oyunlarımızın geçmişi hakkında bilgi edinilmesi ve halk oyunları ile ilgilenenlerin bilinçlenmesi bakımından önemine dikkat çekilmiştir. İlimizdeki resmi kurum ve kuruluşlardan yardım alarak, bu kurumlardan

mekân tahsis edilmesi için destek sağlanmasıyla “*Dünden Bugüne Sivas Yöresi Halk Oyunları*” adı altında oyunlarımızın figür, kıyafet, müzik, hikâye vb. gibi tüm özelliklerinin sergilendiği bir halk oyunları müzesi oluşturulması görüşüne yer verilmiştir.

C) Giyim - Kuşamla İlgili Çözüm Önerileri

1. Sivas yöresi halk oyunlarında geleneksel süslenme kültürünün yeniden canlandırılması için gerekli çalışmalar yapılmalı ve bu yönde katkı sağlayacak kişiler tespit edilerek onların bilgi ve deneyimlerinden mutlaka yararlanılmalıdır.
2. Sivas yöresinin tamamında (İl merkezi ve tüm ilçelerde) giyilen geleneksel giysilerimiz araştırılarak, elde edilen bilgi ve belgeler kayıt altına alınmalıdır. Bu bağlamda “*Sivas Yöresi Geleneksel Giysi Kataloğu*” oluşturulmalıdır. Resmi tören, yarışma veya gösterilerde yöresel giysi sıkıntısı çeken ekipler için Valilik, Belediye, Kültür Müdürlüğü ve Milli Eğitim Müdürlüğü başta olmak üzere diğer resmi kurumların da katkısı ile “*Yöresel Giysi Bankası*” oluşturulmalıdır.
3. Yarışma, gösteri, tören ve temsillerde tek tip giyim - kuşam yerine, yöremizde giyilen farklı giyim - kuşam örneklerinin yansıtılmasına özen gösterilmeli, bunların tanıtımı yapılmalıdır.

D) Fiziksel Yeterlilik, Esneklik ve Antrenman – Egzersizle İlgili Öneriler

1. Halk oyunları çalışmaları öncesinde oyuncuların sakatlanma riskini minimize etmek için ısınma egzersizlerinin önemi öğretilmeli ve uygulamaya geçirilmelidir.
2. Antrenman bilgisi, egzersiz ve ısınma teknikleri konusunda tüm eğitimciler bilgilendirilmelidir. Bunun için kurslar açılarak, oyun eğitimcilerine gerekli bilgi ve deneyimler kazandırılmalıdır.

E) Müzikle İlgili Öneriler

1. Sivas yöresi halk oyunlarının müzikal ve oyun yapıları ile ilgili araştırma yapılarak elde edilen verilerle ilgili yayınlar yapılmalıdır.

2. Halk oyunları eğitmenlerine yeterli düzeyde müzik ve nota eğitimi verilmeli, diğer eğitim ve kursları tamamlayan ve yeterli müzik eğitimi alan eğitmenlere (Antrenör) kurs açmada öncelik tanınmalıdır.
3. Halk oyunları kurslarında ve yarışmalarda görev yapacak müzisyenler için bazı ölçütler (müzik kursunu başarıyla bitirme belgesi, nota bilgisi, yeterlilik sertifikası gibi) getirilmesinin gerekliliği ve önemine işaret edilmiştir.
4. Halk oyunları kurslarında ve yarışmalarda görev yapacak müzisyenlerin çoğaltılması için gerekli planlamalar yapılmalı; müzisyenlik kursları açılmalı böylece farklı ekiplere farklı müzisyenlerin eşlik etmesi sağlanmalıdır.

E) Toplumsal Bütünleşmeyle İlgili Öneriler

1. Sivas halk oyunlarının tüm sorunlarının çözülebilmesi ve hak ettiği yere ulaşabilmesi için, birlik, beraberlik ve bütünlük ruhunun önemiyle ilgili bilgilendirme çalışmaları yapılmalıdır.
2. Hangi kurum ve kuruluşta görev yaparsa yapsın tüm halk oyuncuların, milli kültüre hizmet ettikleri bilincine sahip olmaları için kurum ve grup liderlerinin sorumluluk almalarının sağlanmasının önemi dile getirilmiştir.
3. Sivas halk oyunları camiasının belirli aralıklarla bir araya gelmesi, aralarındaki kırgınlık ve küskünlüklerin giderilmesi için camiada söz sahibi olan kişilerin devreye girmelidir. Herkesin katılımının sağlanacağı dost sohbetleri, tanışma ve kaynaşma toplantıları düzenlenmelidir. Halk oyuncular arasında empati yapma etkili iletişim becerilerinin geliştirilmesine dönük çalışmalar yapılmalıdır.

Sivas Halk Oyunları Gelişim, Değişim ve Çözüm Yollarını Değerlendirme, Eylem Planı ve Sonuç

Yapılan çalıştayda her yönü ile değerlendirmeye alınan Sivas halk oyunlarının unsurları irdelenmiş ve yöremize çekilen halaylar, kavram, mana ve figür ifadeleri bakımından masaya yatırılmıştır. Bu bağlamda Sivas yöresi halk oyunlarının sorunlarını **TESPİT**, **TEŞHİS**, ve **EYLEM** üçlemesi ile kategorileştirmek ve bu kategorilere dair çözümlene çalışmalarını inşa etmek en uygun yol olarak görülmektedir. Yapmış oldu-

ğumuz bu çalıştay, oluşturulacak eylem planının tespit ve teşhis aşamalarıyla ilgili birçok noktayı belirlemede bizlere yardımcı olmuştur.

Tespit bölümünde Sivas Halk Oyunlarının gerçek durumu, tabiatı ve geleneksel yapısı incelemeye alınmalıdır. Sivas oyunlarının gerçek ve otantik yapısını ortaya koymak, hakiki nüanslarını ve ruhunu ortaya koyacak şekilde analitik bir yaklaşım benimsenmelidir. Tespitler doğrultusunda üzerine inşa edilmesi gereken Sivas Halk Oyunlarının, verilerin ortaya çıkarılması ve otantik öğelerin teşhisini sağlayacak, genel karakteristik yapısının etraflıca incelenmesi için planlar yapılmalıdır. Tespitin yeterli derecede yapılmasıyla birlikte, ciddi veri tabanı üzerinde, geleneksel olan ile günümüzdeki durumun incelenip karşılaştırılması yönünde güncel yapının da teşhis edilmesi, böylece sorunları ortaya çıkararak, bu noktaya nasıl geldiğimizin incelemesi dönük çalışmalar yapılmalıdır.

Teşhis aşamasıyla birlikte, kültürel miras olarak sahiplendiğimiz değerli bahsimizin tüm dejenerasyonlarını uyumsuzluklarını; figür yapısı, müzik akışı ve ritim üçlemesindeki deformasyonlar ile yardımcı unsurlar olan müzik, giysi-takı vb. hususlar ele alınmalıdır. Bu hedefle birlikte Sivas Halk Oyunlarının tüm ülkede; folklorik, sosyolojik, psikolojik ve toplumsal değerleri ile birlikte hak ettiği mecraya çekme pozisyonları tüm evre ve detay başlıkları ile birlikte irdelenip yol haritası belirlenmelidir.

Eylem bölümü çözüme yönelik hedefler içermektedir. Bu bağlamda kısa, orta ve uzun vadede yapılması gereken hedefler ve uygulamalar belirlenmelidir. Belirlenen bu unsurların uygulama takvimi, eylem stratejileri, usul ve esasları sistemik bir şekilde planlanmalıdır. Ortaya konulan eylem planının uygulamasında destek alınacak paydaşlar belirlenmeli ve bilgilendirilmelidir. Eylem planının uygulanmasıyla birlikte geri bildirimler alınmalı elde edilen veriler kaydedilmeli, analizler yapılmalı, analiz sonuçları değerlendirilmeli ve planın belirlenen hedeflere ulaşılması hususu gözden geçirilmelidir. Bu hedeflere ulaşmada ve özellikle eylem planının uygulanmasında ihtiyaç duyulan en önemli hususun birlik ve beraberlik olduğu unutulmamalıdır.

ÇALIŞTAYDAN KARELER

